

ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ, ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
 ΜΟΥΣΙΚΟΝ & ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
 ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ "ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ,"

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΚΩΝ Εθαγγέλου Θ. Τσαμουρτζή. — ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΩΔΕΙΟΝ. «ΕΓΩ ΕΙΜΑΙ Ο ΝΑΖΟΣ (άρθρον Χ. Βλάχου).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ. — ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΙΣΜΑΤΑ, 22ον Μαρία ή Πενταυλώτισσα. 23ον Γεώργης ό μαρατιανός. 24ον 'Η Λάμπρω (Χ. Β.). 25ον καὶ 26ον Παιδικά άσματα 'Ακαρνανίας (Εύπραξίας Βλάχου) — I Αινίγματα, II Δίστιχα, III Παροιμιαὶ καὶ IV 'Ο Γάμος ἐν Δελφοῖς ('Αλ. Ε. Κοντολέοντος) — Οἱ Χαρταετοὶ (Κ. Λάμπρου).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΥΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. — Τὰ μέλη (modes) παρὰ τῆ ἀρχαίᾳ καὶ νεωτέρᾳ μουσικῇ ('Ελισάβετ Δημητριάδου) — Βιβλιοκρισία «'Η λειτουργία» τοῦ Ψάχου (I. Θ. Σακελλαρίδου) — Περὶ διαιρέσεως τῶν τοναίων διαστημάτων ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ μουσικῇ ('Α. Ἄδαμ).

ΕΦΗΜΕΡΙΣ — Ἑλληνικά μουσικά χρονικά — Παγκόσμια μουσικά χρονικά — ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΙΚΑ. Ἡ διδασκαλία τῆς διπλῆς γραμμῆς ἐν τῷ ᾠδεῖῳ.

ΑΘΗΝΑΙ.

ΓΡΑΦΕΙΑ ὁδος Φωκυλίδου ἀριθ. 28.

Θερμῶς παρακαλοῦνται οἱ ἀξιότιμοι κ. συνδρομηταὶ νάποστεῖλωσι τὴν συνδρομὴν των. ὅσοι ἐξ αἰρῶν δὲν ἀπέστειλαν εἰσέτι αὐτήν.

ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ

ΠΑΝΕΠΛΗΡΙΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΚΑΙ ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ
"Όργανον του έν 'Αθήναις «ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ»

Επιμεληται εις την έκδοσιν αυτής :

ΧΡΙΣΤΟΣ Γ. ΒΛΑΧΟΣ () Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ () Έταιροι και Διοικ. Σύμβουλοι
Διευθυντής () Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ () του Ε. Μ. Συλλόγου.

Γραφεία : 'Όδός Φωκυλίδου 28—Rue Phocylidès No 28.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ) Διά την 'Ελλάδα έτησία Δρ. 10.) Διά τους βουλομένους καταβάλλεται
ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ) Διά τὸ έξωτερικόν > φρ. χρ. 12.) και εις δόσεις εξαμήνου
'Επιστολαί και άποστολαί χρημάτων άπευθύνονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν.

Εις τὸ προσεχὲς τεύχος θ' άναγγελθῶσι πρὸς τοὺς συνδρομητὰς και τοὺς εἰσάζοντες τοῦ
Συλλόγου νέαί έπωφελεῖς μεταρρυθμίσεις άπό τοῦ 2ου έτους
τῆς «'Εθνικῆς Μούσης».

ΘΕΜΑΤΑ ΠΕΡΙ ΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΕΤΑΙ

- 1) 'Η έν γένει 'Ελληνική Μουσική, 'Εκκλησιαστική τε και Δημώδης, ή φιλολογία αυτής και οί 'Ελληνικοί χοροί.
- 2) 'Η 'Ελληνική 'Ηθογραφία ήτοι 'Ηθθ και 'Εθιμα έν γένει τοῦ βίου τοῦ 'Ελληνικοῦ λαοῦ, Παροιμίαι, Γνωμικά, Αινίγματα, Παιδιαί, Μῦθοι, Παραδόσεις, Έξόργια κλπ., άνέκδοτα ψαλτῶν, Καλογήρων, Στρατιωτικῶν κλπ.
- 3) 'Η συλλογή άπάντων τῶν Δημοτικῶν άσμάτων τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Εθνους μετά τοῦ κειμένου και τῆς μουσικῆς αὐτῶν και ή έπεξεργασία αὐτῶν δι' έναρμονίσεως ὑπὸ τῆς μουσικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ Ε. Μ. Συλλόγου.
- 4) 'Η παρασήμανσις γίνεται εις τε τὴν Βυζαντιακὴν και τὴν Εὐρωπαϊκὴν σημειογραφίαν και διά τε τὴν φωνὴν και ὅλα τὰ μουσικά ὄργανα (βιολίον, μανδολίνον, κλειδοκύμβαλον κλπ.).
- 5) Πᾶσαι αἱ έργασίαι τοῦ «'Εθνικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου», ήτοι Διαλέξεις, 'Ανακοινώσεις, Πραγματεΐαι, Μουσικά 'Αναγνώσματα κλπ.).
- 6) 'Η σύγχρονος μουσική παραγωγή (έγχώριος και ξένη).
- 7) Σκοπὸς τὸ μὲν ή περισυλλογή και διάσωσις και μελέτη, τὸ δὲ ή δημιουργία εθνικῆς μουσικῆς.

Συνεργάται και αντιπρόσωποι τῆς «ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΗΣ»

—Ζητοῦνται αντιπρόσωποι τῆς «'Εθνικῆς Μούσης» έν 'Ελλάδι και 'Εξωτερικῶ.

'Η «'Εθνική Μούσα» δέχεται πρὸς δημοσίευσιν έκ τῶν άνωτέρω θεμάτων (μουσικῶν, ὀρχηστικῶν και ήθογραφικῶν) πᾶν ὄ,τι συντελεῖ εις τὸν σκοπὸν αὐτῆς, γεγραμμένον ὁμως συντόμως και σαφῶς, κατὰ τὸ δυνατόν.

—Οί άποστέλλοντες πρὸς δημοσίευσιν ᾄσματα ή ήθογραφικά παρακαλοῦνται νά σημειῶσι και τὸν τόπον τῆς προελεύσεώς των, διά νά καθίσταται εὐχερὲς

ή αντιπαραβολή αὐτῶν πρὸς ἕτερα ὁμοια ἄλλου τόπου

—Τὰ ᾄσματα, αἱ παροιμίαι και τὰ γνωμικά πρέπει νά γράφονται, ὡς προφέρονται, χωρὶς νά μεταβάλλονται ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον, και νά διασφίζονται ἐρμηνευόμενα δι' άναγκαίων σημειώσεων.

—Παρακαλοῦνται δὲ ἰδίαι οἱ κ. κ. δημοδιδάσκαλοι, ἁρμοδιώτεροι ὡς έκ τοῦ ἐπαγγέλματός των και τῆς διαμονῆς αὐτῶν εις επαρχιακὰς πόλεις και χωρία, νά περισυλλέγωσι τὸ ήθογραφικὸν μέρος τοῦ 'Ελληνικοῦ λαοῦ πιστῶς και πλήρως.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ «ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΗΣ»

Έν Θεσσαλονίκῃ 'Ελισάβετ Δημητριάδου.

Έν Λευκωσίᾳ (Κύπρου) Χαρίλ. Παπαϊωάννου.

Έν Μέλμπουρν (Αὐστραλίᾳ) Θ. Πατακωνστατινίου.

Έν Καρδίττῃ Φώτιος Διαμντόπουλος (καθ' ἅπαντα τὸν Νομόν).

Έν Λαρίσῃ 'Αλέξ Α. Μιχαηλίδης.

Έν Μετυλήνῃ 'Αλεξ Ταχτατζῆς.

Έν Σάμῳ 'Αλέξ Ντάνιας.

Έν Σμύρνῃ 'Ελληνογερμανικὸν Λύκειον Κ. Γιαννίτση.

Έν Περγᾶμῳ Εὐάγ. Θ. Τσαμουρτζῆς (περιοδεύων).

ΟΡΓΑΝΟΠΟΙΕΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Α. ΜΟΥΡΤΖΙΝΟΣ 67-ὁδὸς Κολοκοτρώνη-67.

ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ και ΤΙΟΣ 56-ὁδὸς Κολοκοτρώνη-56

Παρακαλοῦνται θερμῶς οἱ αξιότιμοι κ. συνδρομηταί νάποστειλῶσι τὴν συνδρομὴν των ὅσοι ἐξ αὐτῶν δὲν άπέστειλαν εἰσέτι αὐτήν.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΣ Γ. ΒΛΑΧΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : 'Όδός Φωκυλίδου 28

ΕΥΑΓ. Θ. ΤΣΑΜΟΥΡΤΖΗΣ

εὐτομαθὲς τυφλὸς μουσικὸς
ἐκ Περγᾶμου.

Εἶνε ὁ ὀμηρικὸς ραψῶδὸς τοῦ Ε. Μ. Συλλόγου συγκινῶν και ἐνθουσιάζων βαθύτατα τοὺς εὐτυχοῦντας νά ακούωσιν αὐτοῦ έν ταῖς συναυλίαις του, καθ' ἃς χειρίζεται ἄριστοτεχνικῶς τὸ μανδολίνον και ἅμα ψάλλει ἰδίαις αὐτοῦ συνθέσεις. Αὐτομαθὲς μουσικὸς κατὰ τε θεωρίαν και πρᾶξιν. Ἐπαθε τὸ ἀτύχημα νά τυφλωθῆ έκ τῆς νόσου εὐλογίας εις ἡλικίαν τριῶν ἐτῶν.

Ἄνταποκριτῆς τῆς «'Εθνικῆς Μούσης». Ἦλθεν ἐνταῦθα κατὰ πρόσκλησιν τοῦ «'Εθνικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου» πρὸς ἐξέτασιν.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΩΔΕΙΟΝ. «ΕΓΩ ΕΙΜΑΙ Ο ΝΑΖΟΣ»,

I

Τὸ προηγούμενον τεύχος διὰ ΔΑΚΩ-ΝΙΚΟΥ ἡμῶν ἄρθρου ὑπεσχέθημεν νὰ δώσωμεν περίληψιν τῆς σειράς τῶν ἄρθρων, τὰ ὅποια ἔγραψε πρότερος χρόνου ἢ ἐνταῦθα ἐφημερίδα «Καιροί» ἀπὸ τῆς 13 Νοεμβρίου πρὸς τὸν 2 Δεκεμβρίου ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ Ὁδεῖον», διὰ τοῦ ὁποίου οὔτε πολὺ οὔτε ὀλίγον ἐκήρυττεν ἐν τέλει, ὅτι «Ὁ πλοῦτος τοῦ Ὁδείου σπαταλάται ἀσυνήθως καὶ οὐδὲν ἀπὸ τοῦ Ὁδείου παράγεται ἄξιον τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ προορισμοῦ. Ἐπίγειο ἔνεκα τούτου νὰ τεθῆ τέμα εἰς τὴν οἰκτρὰν τοῦ Ὁδείου κατάστασιν διὰ ριζικῶν ἐν αὐτῷ μεταβολῶν ἄλλως, ἐάν πέρωται νὰ διευθυνηται καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ὡς διευθύνεται νῦν, πρέπει νὰ γείνη σκέψις περὶ ἰδρύσεως ἄλλου Ὁδείου, ἐπιτελοῦντος προορισμὸν ἐθνικόν. Ἄς μείνῃ τὸ Ὁδεῖον τοῦ κ. Νάζου ὡς Σχολὴ κλειδοκυμβάλου δ' ἄ τὰς θυγατέρας τῶν εὐπόρων οἰκογενειῶν, αἵτινες ἀνευ ταλάντου ἐπιδιώκουσι μουσικὸν τι κόσμημα ἐν τῷ Ὁδείῳ». Τὸ ἄρθρον τοῦτο, λέγομεν, ἐπισημασίαν τὰ ἕως τότε καθημερινῶς εἰς σειράν ἄρθρων γραφέντα ἔκαμε τὴν μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τὸ Κοινόν, ὥστε ἐνομίσαμεν καθήκον ἕνα τοῦ ἡμέτερον περιοδικόν, ὡς μουσικόν, διαλάβῃ ἀμερολήπτως καὶ περιληπτικῶς περὶ τῶν οὐσιωδωτέρων ἐξ αὐτῶν, δίδον οὕτω ἀφορμὴν πρὸς συζήτησιν καὶ πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τοῦ Ὁδείου, ὡς ἐθνικοῦ ἰδρύματος. Καὶ εἰς τοῦτο πάντοτε ἀποβλέπομεν, ὡς ἄξιον ἐλέγχωμεν πράξεις ἰδιοτελεῖς ἢ διδασκαλίαν πλημμελῆ εἴτε ἐν τοῖς Ὁδείοις εἴτε καὶ ἀλλαχοῦ, ἀποφεύγοντες κατὰ τὸ δυνατόν τὰ προσωπικά.

Παρά τὴν ὑπόσχεσιν ὁμως ἡμῶν ταύτην παραλείπομεν νὰ ἐκθέσωμεν τὴν περίληψιν ταύτην τῶν ἀποδοθεισῶν εἰς τὸ Ὁδεῖον μομφῶν, ὡς ἀνωτέρω, διότι κατὰ τινὰ συγάντησιν ἡμῶν μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ὁδείου μὲς ἐδηλώθη, ὅτι τοῦτο γίνεται, κατ' αὐτόν, πρὸς προσωπικὴν αὐτοῦ ὄψιν. Νομίζομεν ὁμως, ὅτι εἶνε ἐσφαλμένη ἢ ἀντίληψις αὐτῆ τῆς Διευθύνσεως τοῦ Ὁδείου, ὅτι πᾶς δημοσιογραφικὸς ἔλεγχος, ὁ ὁποῖος ἐνεργεῖται χάριτι γενικωτέρων συμφερόντων, θεωρεῖται καὶ ὕβρις. Διότι τότε θὰ ἐλείπει οἰοσδῆποτε ἔλεγχος καὶ ἐκαστος θὰ ἠδύνατο νὰ ὀργιάξῃ μὴ λογοδοτῶν πρὸς τινὰ μηδὲ πρὸς τὸ Κοινόν. Εἶνε αἱ ἀξιόμμετοι πράξεις ἐκάστου ἐκείνου αἱ ὁποῖαι προσάπτουσιν εἰς αὐτὸν τὴν μομφὴν καὶ οὐχὶ οἱ ἐλέγχοντες αὐτάς. Ὅπως ἂν λ. χ. ὁ διευθυντὴς τοῦ Ὁδείου κ. Γ. Νάζος, τοῦ ὁποίου ἢ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως ἠλέγχθη ἀπὸ τοὺς «Καιροὺς» κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ἀνέχεται ἕνα μωρολογούντα Γραμματέα τοῦ Ὁδείου, ὡς ἐν τῇ στήλῃ τῆς «Ἐφημερίδος» κατωτέρω γράφομεν, πρὸς τοὺς ζητοῦντας νὰ

ἰδῶσι τὸν διευθυντὴν νὰ ἐκστομίξῃ «ἐγὼ εἶμαι ὁ Νάζος». Ὅπως κατὰ τοιοῦτον τρόπον κηδεμενεύηται καὶ ἐξευτελιζέται αὐτός, ὡς διευθυντὴς, καὶ τὸ Ὁδεῖον, καὶ δὲν ζητῆ ἀμέσως τὴν παύσιν του, τότε ἄς μὴ ταράσσεται, ἐάν καὶ ἄλλος τις γράψῃ, ὅπως οἱ «Καιροί» ἔγραψαν, ὅτι «τὴν διοίκησιν τοῦ Ὁδείου ἔχει παραλάβῃ ἀποκλειστικῶς ὁ κ. Ροσόλυμος, ὥστε ὁ κ. Νάζος μὴ ὦν διευθυντὴς δὲν εἶνε πλέον οὐδὲ κἀν διοικητὴς, διότι ἀντικατεστάθη ὑπ' ἐκείνου!»

Μέχρι τοῦδε ἐκ τῶν τοῦ Ὁδείου ἠλέγξαμεν μετ' εὐπρεπείας μόνον τὴν πλημμελῆ λειτουργίαν τῆς Σχολῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς καὶ κατὰ τὴν θεωρητικὴν διδασκαλίαν αὐτῆς καὶ κατὰ τὴν σφαιρομένην παράδοσιν, ἥτις διεστράφη τελείως, ἰδίᾳ διὰ τῆς περιφήμου διευθυντοῦ σ. υ. ν. η. χ. η. τ. ι. κ. η. ς. γ. ρ. α. μ. η. ς. Ὁ δ' ἔλεγχος ἡμῶν οὗτος δὲν ὑπῆρξεν ἀόριστος, ἀλλ' ἐστηρίχθη εἰς ὀρισμένους λόγους, τεχνικούς καὶ σοβαροὺς, ἀρμοδίως ὑποβληθέντας ὅπου δεῖ πρὸς μελέτην καὶ μὴ ἀναιρεθέντας. Δι' αὐτοῦ δ' ὑπεδείχθη καὶ ὁ μέλλον κίνδυνος διὰ τὴν Σχολὴν ταύτην. Πρὸς λῆψιν μέτρων περὶ τούτου εἶνε γνωστὸν ὅτι δὲν εἶνε ἀμόδιος ὁ κ. Νάζος, ἀλλ' ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ προέδρου αὐτῆς, τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου. Ἴσως νὰ ἐπραττετὰ δέοντα, ἐάν εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦτο ἢ τὴν ἀρμοδιότητα. Γνωστὸν εἶνε ὅτι τὸ Ὁδεῖον μόνον στέγην παρέχει εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην. Μουσῆτριον τώρα ἀποβάλλει δι' ἡμᾶς τὸ πῶς πειράζεται προσωπικῶς ὁ μὴ ἀμόδιος κ. Νάζος, ἀφοῦ δὲν ἐννοοῦμεν νὰ πειράξωμεν προσωπικῶς οὐδὲ τὸν ἀμόδιον σεβασμιώτατον Μητροπολίτην, πρὸς τὸν ὁποῖον καὶ τώρα, ὡς καὶ πρότερον, ἐξακολουθοῦμεν νὰ τρέφωμεν ἀπειρον σεβασμὸν καὶ ἀγάπην διὰ τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν ἀνεξικακίαν αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲ καὶ τὸν ἐξακολουθοῦντα δυστυχῶς νὰ ἀμαρτάνῃ διδασκαλὸν τῆς Σχολῆς ταύτης, ἐνῶ ἠδύνατο οὗτος νὰ μὴ ἀμαρτάνῃ συνεργαζόμενος, καὶ μεταχειριζόμενος ἐπιφελῶς τὰς γνώσεις του.

Ἴσως ὁ κ. Νάζος, ὁ ὁποῖος ὡμολογημένως ὡς ἄνθρωπος δὲν εἶνε κακός, διὰ χριστιανικὴν ἀταπάρνησιν ἐδέχθη νὰ ἄρῃ ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ ἀμαρτίας ἄλλων, εἰ ὁποῖοι συμφέρον εἶχον νὰ τον κάμουν, ὅπως καὶ τὸν ἑκαμανδραγάνων των, χωρὶς νὰ το ἐννοήσῃ. Ἄλλ' οὗτος νομίζομεν τὸ βῆρος δυσδάστακτον δι' ἕνα διευθυντὴν Ὁδείου, ὁ ὁποῖος ἔχει νὰ ἄρῃ καὶ ἰδίας ἀμαρτίας.

Λοιπὸν νὰ ἐννοώμεθα. Ἄλλο Ἐλεγχος καὶ ἄλλο Ὑβρεῖς. Ὁ ἔλεγχος εἶνε καθήκον, τὸ δὲ καθήκον εἶνε ἐπιβεβλημένον εἰς ἕσους θέλουν νὰ λέγουν τὴν ἀλήθειαν. Τώρα, ἂν συμβαίη ἢ ἂν λήθῃ εἰς τὴν ἐκείνην ἐπίστασιν καὶ ἐνίοτε διὰ τινος, τοῦτο δὲν εἶνε ἕνα ἀλλὰ παλαιὰ παροίμια.

Ἀπρίλιος 1910

ΧΡ. Γ. ΒΛΑΧΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΙΣΜΑΤΑ

22ον

ΜΑΡΙΑ Η ΠΕΝΤΑΓΙΩΤΙΣΣΑ

(πανελληνιον ᾠσμα πρὸς χορὸν)

Ἦ τὰ Σάλινα σφάζουν ἀρνιά καὶ εἰς τὸ Χρισσο κριά-
[ρια,
Κ' εἰς τῆς Μαρίας τὴν ποδιά σφάζονται παλληκάρια.
Ἐγύρισα κ' ἐκύνταξα τὴς Ἁγία-Θυμιάς τὸν κάμπο,
Κ' εἶδα ν' ἀετὸ ποῦ πάγαινε μιά πέρδικα ἴς τάνυχια.
Ἄετός ἀποκοιμήθηκε κ' ἡ πέρδικα τοῦ φεύγει.
Κι ἀκούσθηκε νὰ κελαιδῆ καὶ θλιβερά νὰ λέγη·
—Γιὰ πάρτε με καὶ σῦρτέ με' τοῦ δήμαρχου τὸ σπίτι,
Γιὰ νάρθη ὁ πατέρας μου γλήγορα νὰ με πάρη.
—Μαρία, πὼς σοῦ γείνηκε; Μαρία, πὼς σοῦ ᾠφάνη;
Κ' ἐσκότωσες τὸν ἀδελφό, τὸν Τοῦρκο γὰ νὰ πάρης;

Δὲν ὑπάρχει γωνία γῆς ἐλληνικῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ νὰ μὴ ἄδῃται καὶ χορεύηται τάνωτέρω ᾠσμα. Ἄλλ' οὐδαμοῦ, οὐδ' ἐν αὐτῇ τῇ γενεαίᾳ τοῦ ποιήματος Παρνασσίδι, τραγωδεῖται πλέον τοῦ πρώτου στίχου. Ἡμεῖς κατορθώσαμε νὰ ἐξακριβώσωμεν ὁλόκληρον τὸ ποίημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον περικλείει τὴν ἀκόλουθον ἐν περιλήψει ἱστορίαν:

Ἡ περιβεβημένη διὰ τὰ κάλλη τῆς Μαρίας ἀπὸ τοὺς Πεντανιούς τῆς Δωρίδος καταγομένη, εἶχε πατέρα δημοδιδάσκαλον καὶ μητέρα καταγομένην ἐκ Κωστάντισσας τοῦ Δήμου Βωμέας (τῆς Δωρίδος) καὶ ἀνήκουσαν εἰς μίαν τῶν καλύτερων οἰκογενειῶν, τῶν Μπαμπαλέων. Αὕτη ἦτο τὸ μῆλον τῆς ἔριδος σύρουσα ὀπισθὲν τῆς τοὺς καλύτερους λεβέντηδες τῆς ἐπαρχίας Δωρίδος καὶ Παρνασσίδος. Οἱ ἐρίζοντες περὶ αὐτῆς ἀδελφοὶ Τσαφόγιαννοι, μὴ δυνάμενοι ἢ καὶ μὴ τολμῶντες νὰπαγάωσιν αὐτὴν ἢ ἐκουσίως νὰ ἔλθωσιν εἰς γάμον φοβούμενοι τοὺς ἀντεραστὰς, προέτειναν εἰς τούτους ταύτην τὴν τραγικὴν λύσιν, ἥτοι νὰ παρουσιασθῶσι πρὸ τῆς Μαρίας ἅπαντες οὗτοι καὶ νὰ ἀφήσωσιν εἰς αὐτὴν τὴν ἐκλογὴν ἐνός ἐξ αὐτῶν. Ἐάν δὲ αὕτη μὴδένα τούτων ἔστεργε, τότε νὰ πέσωσιν ὁ εἰς Τσαφόγιαννος καὶ οἱ δύο ἄλλοι θύματα εἰς τὴν ποδιάν τῆς, τοῦθ' ὄπερ καὶ ἐγένετο, ὡς μαρτυρεῖ ὁ πρῶτος στίχος,

Ἦ τὰ Σάλινα σφάζουν ἀρνιά καὶ ἴς τὸ Χρισσο κριάρια
Καὶ ἴς τῆς Μαρίας τὴν ποδιά σφάζονται παλληκάρια.

Ὁ ἐπιζήσας ἀδελφὸς Τσαφόγιαννος μετὰ τὴν θυσίαν τῶν ἐπιφοβωτέρων ἀντεραστῶν, εὗρε τὴν εὐκαιρίαν καὶ ἀπήγαγε τὴν Μαρίαν μετ' ἄλλων δύο καὶ μετέφερεν αὐτὴν εἰς τὴν βουνὸν καλούμενον Χιοῦνι (διότι καθ' ὄλον τὸ ἔτος εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ χιόνος). Ἐκεῖ κημηκότες οἱ ἀπαγωγεῖς ἐκ τοῦ δρόμου καὶ παραπεισθέντες ἐκ τῶν λόγων τῆς Μαρίας, ὅτι αὕτη δὲν θὰ λάβῃ ἄλλον ὡς σύζυγον παρὰ τὸν ἀπαγωγέα Τσαφόγιαννον, παρεδόθησαν εἰς τὸν ὕπνον. Τότε ἡ Μαρία εὐροῦσα καιρὸν ἔφυγε κρύφα καὶ ἔφθασεν εἰς Χρισσό, ὅπου παρουσιάσθη εἰς τὸν ἀντιπροσωπεύοντα τὸν τότε δήμαρχον Κότταρην πάρεδρον Καλπούζον, πάππον τοῦ νῦν γραμματέως τῆς Ζαπτείου Ἐπιτροπῆς κ. Ε. Ζαχαροπούλου, ὅστις ἔγραψε εἰς Πεντανιούς, πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἔλθων παρέλαβεν αὐτὴν παρθένον. Ἐπιστρέψασα ἡ Μαρία εἰς Πεντανιούς ἠράσθη τινὸς Δημητρίου Τουρκάκη. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς Ἀθανάσιος δὲν ἔστεργεν εἰς τὸν μετ' αὐτοῦ γάμον τῆς ἀδελφῆς του, διότι ἠπειλεῖτο παρὰ τῶν ἄλλων ἔραστῶν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει διὰ θανάτου, αὕτη μετὰ τοῦ ἐραστοῦ τῆς ἐφόνευσαν αὐτὸν καὶ κατέρριψαν εἰς τινὰ ἐκεῖ ὑπάρχοντα καρχαρίαν πρὸς ἀπόκρυψιν τοῦ ἐγκλήματος. Ἡ πράξις ἀνεκαλύφθη καὶ ὁ Τουρκάκης μετὰ τῆς Μαρίας συγκατηγορηθέντες κατεδικάσθησαν εἰς πρόσκαιρα δεσμὰ ὑπὸ τοῦ ἐν Χαλκίδι κακουργιοδικείου. Μετ' αὐτῶν ὡς συστασιώτης ἐκατηγορήθη καὶ ὁ πρῶτος ἐξ ἀδελφῶν τοῦ Τουρκάκη Θεόδωρος Παπαγεωργίου, ὅστις ἐρημοδικήσας ἐφυγοδικήσε μέχρι τοῦ 1854, ὅτε δοθείσης γενικῆς ἀμνηστίας ἡμνηστεύθη καὶ οὗτος.

Ὁ Τουρκάκης καὶ ἡ Μαρία ἐκτίσαντες κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν ποιήν των ἐπέστρεψαν εἰς Πεντανιούς. Καὶ ὁ μὲν Τουρκάκης ἐξελέγη δημοαρχικὸς πάρεδρος καὶ ὡς τοιοῦτος ἐφονεύθη ἐν τῷ χωρίῳ του ὑπὸ τοῦ συγχωριανοῦ του Χαλβατζᾶ, ὁ ὁποῖος κλέψας μίαν αἶγα ἐβασανίσθη ὑπ' αὐτοῦ, ὡς ἀρχῆς, ἐξ οὗ

καὶ ἠναγκάσθη πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ ἀπὸ τῶν βασάνων γάποκτεινῆ αὐτόν. Ὁ Χαλβατζῆς οὗτος φυγοδικήσας μετέβη εἰς Βλαχίαν, ὅπου παρέμεινε μέχρι συμπληρώσεως τοῦ χρόνου τῆς παραγραφῆς τοῦ ἀδικήματος, μεθ' ὃ ἐπέστρεψεν ἄγνωστος εἰς Ἀθήνας. Τοῦτον προσήγαγεν εἰς τὰς ἀρχὰς ὃ τότε ἐν ἀρχῇ τοῦ δικηγορικοῦ του σταδίου εὐρισκόμενος Ν. Παπαλεξανδρῆς μετὰ τοῦ ἐτέρου δικηγόρου Θρασυβούλου Ἀθανάτου Ἀγγελοπούλου, ἀθωωθέντα λόγῳ τῆς παραγραφῆς τοῦ ἐγκλήματος.

Ἡ δὲ Μαρία καθ' ὅλον τὸν περιπετειώδη αὐτῆς τοῦτον βίον ὑπηρεθρεύθη τὸ μὲν πρῶτον τὸν Νικόλαον Ξυλάγκουρον ἐκ Πενταπιῶν, τὸ δὲ δεύτερον τὸν Γεώργιον Ἀρμάον ἐκ Παλαιοκατούνου, μεθ' οὗ καὶ συνέζησε μέχρι ἐσχάτων, ἀποβιώσασα πρὸ εἰκοσαετίας ἀτεκνος· διότι, κατὰ τὴν φράσιν τῶν διηγησαμένων ἢ μὴν τὴν ἀνωτέρω ἱστορίαν Δωριέων,

«Αἱ μολίρες δὲν κάνουν παιδιά».

23ον

ΓΕΩΡΓΗΣ Ο ΜΑΡΑΤΙΑΝΟΣ

(ᾄσμα Δωριδος καὶ Παρνασσίδος πρὸς χορὸν)

Ὁ Γεώργης ὁ Μαρατιανός,
Ὁ πεῖδ λεβέντης μορφονεῖός,
Ὅπου φορεῖ τὰ τσάμικα,
Τὰ κεντητὰ ποκάμισα,
Ὅλες ἢ νειές τὸν ἀγαποῦν
Καὶ ντρέπονται νὰ τοῦ το εἰποῦν.
Τὸν ἀ, ἀπῆ καὶ μὰ ξανθὴ
Καὶ ντρέπεται νὰ τοῦ το εἰπῆ.
— Σὺν μάγαπ', τί ντρέπεται;
Δικὴ μ' εἶνε καὶ ἄς ἔρχεται.
— Σῦρε, μάννα μ', νὰ τῆς το εἰπῆς
καὶ νὰ το παραπονεθῆς

Παίρνει τὴ ρόκα τῆς καὶ πάει.
Βρίσκει τὴν κόρη ποῦ κεντιάει.
— Γεῖά σου, χαράσου, λυγερή,
— Καλῶς τὴ μάννα τοῦ Γεωργῆ.
— Κόρη μ', ὃ ἡὸς μου σ' ἀγαπᾷ,
Καὶ τὸν καιμὸ του δὲν βαστᾷ.

ΠΑΙΔΙΚΑ ΑΣΜΑΤΑ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

25ον

Πέντε πογκτικοὶ βαρβᾶτοι
Μοῦ χαλάσαν τὸ κρεββάτι
Καὶ ἄλλοι δύο μονοχισμένοι
Μοῦ τὸ φκιάσαν οἱ καυμένοι.

Αὕτη εἶνε ἡ ἀληθὴς ἱστορία τῆς «Μαρίας Πενταπιώτισσας, τῆς μικρῆς δασκαλοπούλας», τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ πλεῖστον μᾶς ἀφηγήθη ὁ κ. Ν. Παπαλεξανδρῆς. Λέγεται δὲ «μικρὴ δασκαλοπούλα», διότι εἶχεν, ὡς εἴρηται, πατέρα διδάσκαλον καὶ ἀδελφὴν μεγαλυτέραν.

Ἐλαστος σίχος τοῦ ποιήματος τούτου ἄδόμενος τέμνεται οὕτω:

Ἦ τὰ Σάλωνα σφάζουσι ἀρῆα
— Μαρία Πενταπιώτισσα —
καὶ ἔς τὸ Χρισσοδ κριάρι.
— Μικρὴ δασκαλοπούλα —

Τὸ παράδοξον φαινόμενον τῆς Μαρίας τῆς Πενταπιώτισσας εἶνε τοῦτο, ὅτι καίπερ ἀποθανοῦσα ἑκατοντοῦτις περίπου διετήρησεν ἐν τούτοις μέχρι γῆρατος ἀρρητιδωτον τὸ πρόσωπον αὐτῆς, προσελκύνουσα ἔτι καὶ τότε ἕρας ἄς.

ΧΡΙΣΤΟΣ Γ. ΒΛΑΧΟΣ

— Σὺν μ' ἀγαπᾷ, τί ντρέπεται;
Δικὸς μου εἶνε καὶ ἄς ἔρχεται.

24ον

Η ΔΑΜΠΡΩ

(ᾄσμα Δωριδος καὶ Παρνασσίδος πρὸς χορὸν)

Σαρανταδύο Τουρκόπουλα τὴν Λάμπρω κνηγάνε.
Κ' ἡ Λάμπρ' ἀπὸ τὸ φόβο τῆς ἔς τὸν Ἄϊ-Γεώργη [πάει.
— Ἀφέντ' Ἄϊ-Γεώργη, γλύτωνε ἀπ' τῶν Τουρκῶν τὰ [χέρι,
Νὰ φέρ' ὀκιάδες τὸ κερὶ καὶ λίτρες τὸ λιβάνι,
Κ' εἰς τὰ βουβαλοδέματα νὰ κουβαλῶ τὸ λάδι.

Καίνοιξαν τάγιμαρμαρα κ' ἐμπῆκ' ἡ Λάμπρω μέσα.
Τὸ μαθαν τὰ Τουρκόπουλα καὶ πᾶν νὰ τὴν ἐπάρουν.
— Ἀφέντ' Ἄϊ-Γεώργη, δὸς μᾶς τὴν αὐτὴν τὴ ρομη- [ποπούλα
Νὰ βαπτισθῶ ἔς τὴ χάρι σου, νὰ βάλω τὸνομά σου
Καίνοιξαν τάγιμαρμαρα κ' ἐβγῆκ' ἡ Λάμπρω ὄξω.
— Ἀφέντ' Ἄϊ-Γεώργη, ἀδικητῆ, ὄ, τ' ἔκαμες ἔς ἐμένα,
Νὰ ἔς το πληρώση ὁ Θεὸς με δυνάσημένα βόλια.
X. B.

(1) Ὁ κάβουρας, οἱ κάβουροι ἢ καβούρ ι.

[Τὰ καιριτέρω δύο ᾄσματα ἴδονται πρὸς χορὸν τὴν Καθαρὰν Δευτέραν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Τὸ δεύτερον μέχρι πρό τιων εἰῶν ἐχορεύετο ἠγρομέων τῶν ἱερέων μετὰ τὸν Ἑσπερινόν].

27ον

Ἰβῆκ' ἡ Πράσα(1) ἔς τὸ βοννό, κουνάει τὴν οὐρά τῆς.
Καλότυχ' ἡ Σαρακοστὴ μετὰ τὰ λαχανικά τῆς.
Καλημέρα σας, βοννά
Καὶ καλὴ μου Πρωτομνιά.
Βῆκ' ὁ ἥλιος καὶ τὸ φεγγάρι,
Χαρὰ ἔς τὸ νέο ποῦ θὰ σε πάρη.
Τὸ φεγγάρι κάνει κύκλο

(1) Πράσα=πράσον (λαχανικόν).

Μέ τς ἀγάπης μου τὸν κῆπο.
Τὸ φεγγάρι κάνει ἄλωνι
Μέ τς ἀγάπης τὸ σεντόνι.

28ον

Τούτ' ἡ γῆ, ὅπου πατοῦμε,
ὄλοι μέσα θὲ νὰ μοῦμε.
Τούτ' ἡ γῆ μετὰ τὰ χορτάρια,
Τρώγει νειούς καὶ πολληκάρια.

ΕΥΠΡΑΞΙΑ ΒΛΑΧΟΥ

I

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ ΔΕΛΦΙΚΑ

[Ἐν Δελφοῖς τῇ 3ῃ Φεβρουαρίου 1910.

Ἐλλογμώματα κ. Χρῖστε Βλάχε,

Ἀποστέλλω πρὸς δημοσίευσιν ἐν τῷ περι-
σπουδάστῳ συγγράμματι «Ἐθνικῆ Μούσῃ»
Δελφικὰς **Παροιμίας, Αἰνίγματα, Δίστιχα ἄ-
σματα** (τραγουδία) καὶ **Περιγραφὴν** τοῦ γάμου
ἐν Δελφοῖς.

Αἱ παροιμίαι ἐνέχουσι, κατ' ἐμὲ, μεγάλην
σημασίαν, διότι ἐν αὐταῖς ἐνυπάρχει ἡ κρίσις
τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ περὶ τῶν κοινωνικῶν ζη-
τημάτων. Αἱ παροιμίαι διὰ λέξεων καταλλή-
λων καυτηριάζουσι οὕτως εἰπεῖν τὰ κοινωνικά
ἔληκτα, ἐπαινοῦσι δὲ καὶ βραβεύουσι τὴν ἀρε-
τήν. Τὰ δὲ αἰνίγματα ἀποδεικνύουσι τὴν εὐ-
φυΐαν καὶ ἀντίληψιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅστις
διὰ φράσεων καταλλήλων περιγράφει σαφῶς
καὶ ἀκριβῶς τὰ ἀντικείμενα, ὧν ζητεῖται ἡ λύ-

33 Χίλιοι μίλοι καλογέροι
ἔς ἓνα ρᾶσο τυλιγμένοι.

34 Ἄνηχος ψυγὴ δὲν ἔχει,
οὔτε πόδια οὔτε χεῖρα,
ἀλλὰ ἔς τὸν οὐρανὸ πηγαίνει.

35 Σχίζω τὸ μαλλιὰρὸ
καὶ βγάξ' ἀσπροχιονᾶτο

36 Ὁ κόκκινος κρέμεται
καὶ ὁ μαλλιὰρὸς φουγιάζει.

37 Καρακάξα μακρονοῦρα
λήγωρα μαγειρευτοῦρα.

38 Ἐνα πρᾶμα πρᾶματάκι
Ὅλη ἡμέρα μαζωμένο

σις. Τὰ αἰνίγματα καὶ οἱ χρησιμοὶ τοῦ μαν-
τείου τῶν Δελφῶν δὲν ἦσαν, κατ' ἐμὲ κριτὴν,
λόγοι ἀμφίβολοι καὶ ἀσαφεῖς, ὡς νομίζουσι
τινες, ἀλλὰ προβλήματα σκοτεινὰ καὶ δυσνόη-
τα. Οἱ χρησιμοὶ ἐν γένει καὶ τὰ τούτοις παρ-
εμφερῆ αἰνίγματα ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς ἀλή-
θειαν, ἣτις ὅμως ἐκφράζεται σκοτεινῶς καὶ
δυσνοήτως, ὅπως ὁ νοῦς καὶ ἡ σκέψις τοῦ ἀν-
θρώπου εὐρηθῆν διὰ μεγάλης δυσκολίας ταύτης.
Διότι ἄλλως, ἂν οἱ χρησιμοὶ ἀπεκάλυπτον τὰ
πράγματα ὡς ταῦτα εἶχον, τότε δὲν θὰ ὑπῆρ-
χεν ἐν αὐτοῖς ἡ ἔννοια τοῦ Θεοῦ μεγαλείου.

Τὰ δὲ τραγουδία, ἐκτὸς τῶν ἐξῶχων ποιη-
τικῶν ἔννοιῶν, περιλαμβάνουσι καὶ σοφὰς ὑπο-
θήκας περὶ τοῦ βίου τῆς ἀνθρωπότητος.

Μεθ' ὑπολήψεως

Ἀλέξανδρος Ἐμμ. Κομπολέων]

Καὶ τὸ βράδυ ἀπλωμένο.

39 Ἐνα πρᾶμα πρᾶματάκι,
Πάει τὸ ρέμα ρέμα καὶ σκούζει.

40 Ἐνα πρᾶμα πρᾶματάκι
Πάει, πάει
Καὶ πίσω δὲν τηραεῖ.

41 Ποιό εἶν' ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα, ποῦ ἀπὸ
μάννα δὲν ἐγεννήθη καὶ ἔζησε, ὅδο-
ξάσθηκε καὶ ἀπέθανε;

ΛΥΣΕΙΣ τῶν ἀνωτέρω αἰνιγμάτων.—33) ρόδι.
34) κᾶπνός. 35) ἀτσός-τυρός. 36) γάτα καὶ κρέας.
37) τηγάνιον μετὰ σφᾶν. 38) στρώμα. 39) τσεκούρι
εἰς ξύλα. 40) ὕδωρ εἰς ἀδλάκιον. 41) Ἀδάμ.

II

ΔΙΣΤΙΧΑ ΔΕΛΦΙΚΑ

Θέ μου μεγαλ' οδύναμε, μεγάλο τ' όνομά σου·
Φύλλο δέν πέφτει από δένδρι δίχως τ' ό θέλημά σου.

Ἐχασα τή γυναῖκά μου μέ μιά τριχιά δεμένη,
Ἄλλοις τήν βρῆ ἄς τή χαρῆ, μόν' τήν τριχιά νά φέρῃ.

Ἐχασα τές ἐλπίδες μου, σάν τ' ό δένδρι τ' ά φύλλα,
Ἄλλοις τ' ά πέφτει ὁ άνεμος καί μένουνε τ' ά ξύλα.

Μ' αὐτή τή γνώμ' ὁποῦ κρατεῖς, καί τ' ό Θεό θυμώνεις
Κάνει σεισμούς καί τρέμ' ἡ γῆ καί σὺ δέν μετανοῖνεις.

Ἄργησες νάρθησ' σπῖτι μας, χορτάριος ἡ αὐλή μας,
Πάλι νάρχησ' νάρχησαι, νά σκάνουν οἱ ἐχθροί μας.

Μικρὴ σ' ἄρραβωνιάσανε· πέτα τήν ἄρραβώνα·
Κι' ἄν σέ μαλώσ' ἡ μάννα σου, πές της «Μικρ' εἰμ' ἰκόμα».

Ὡς καί τ' ά παραθύρια σου ἀμάχη μου βαστοῦνε,
Ἄλλοις μέ βλέπουν καί περνῶ, δίχως ἄερα κλειοῦνε.

Τ' ά παραθύρι σ' ἄνοιξε καί δός μου ἕνα σπῖρτο
Νανάψω τ' ά τσιγάρο μου, γιατί φωτιά δέν βρίσκω.

Ἦλιε μου, αἱ ἀκτίνες σου σβύνουν καί πάλι ἀνάβουν.
Καί τ' ά δικά μου βάσανα παντοτεινά δέν παύουν.

Δέν πρέπει ἐγὼ νά τραγουδῶ, νά κάνω καιάλεγρία,
Γιατί μοῦ λείπει ὁ μπακτσές καί τ' ά νερά τ' ά κρύα.

III

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΔΕΛΦΙΚΑΙ

166) Ἐγὼ κακὰ χειρόβολα,
Κι' ἔσεις κακὰ δεμάτια.

Ἐπὶ ἀνθρώπων, οἵτινες δέν συμβιβάζουσι φιλικῶς τήν μεταξὺ των διαφορὰν καί, κατὰ συνέπειαν, αὐτὴ βαδίζει ἐπὶ τὰ χεῖρα πρὸς κακόν των.

167) Κάλιο λόγια στό χωράφι,
Παρά μάγκανα ἔς τάλωνι.

Ἄλλοις ὀφείλει τις εἰς τήν ἀρχὴν πάσης ὑποθέσεώς του νά συνεννοῖται καλῶς, ἵνα μὴ ἔχη βάσανα κατόπιν καί φιλονεικίας.

168) Κ' ἔγὼ κακοπαγδρεύθηκα,
καῖδ' ὁποῦ μὲ πῆρ' ἄς κλαίῃ.

Ἄλλοις εἰς γάμον ἀσυμβίβαστον καί οἱ δύο (ἄνηρ καί γυνή) ὑποφέρουσι.

169) Τὰ χεῖρια ντροπιάζουν τὰ μοῦτρα.

Ἄλλοις ὅλα τὰ κακὰ ἐν τῷ κόσμῳ προέρχονται ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἀνθρώπου.

170) Ἄλλοῦ τὸ ὄνειρο καὶ ἄλλοῦ τὸ θαῦμα.

Περὶ ὑποθέσεως, ἣτις δέν συμβιβάζεται μέ τὸ μέρος, ἐν ᾧ ἐξετυλίχθη.

171) Φίλος τὸ φίλο φίλευε.

Περὶ ἀλληλοδιαδόχου δωρεᾶς μεταξὺ φίλων.

172) Θά τ' ά φᾶν τὸ στάρι.

Θά τὸν σκοτώσουν.

173) Καλὰ γεράματα,
καὶ ὁ γάμος σου τήν Τετράδη.

Ἄλλοις τις πράττει τι παρὰ τὸ προσήκον.

174) Ἄλλοῦ μέ τρίβεις, γούμμενε,

Κι' ἄλλοῦ χ' ἄλλοῦ γὰ τὸν πόνο.

Περὶ πράξεως ἀσκόπου ἢ μὴ προσηκούσης.

175) Ζούρισε ταῦγό, πάρε τὸ μαλλί, νά καζαντίσης!

Ἄλλοις τις γίνεται συνέταιρος μετ' ἄλλου ἀδυνάτου κατὰ τὸ χρῆμα, ἢ ὅταν ἐπιχειρῇ ἐργασίαν τοιαύτην, ἀφ' ἣς δέν ἐλπίζει κέρδη.

176) Εἶνε τραγιά· βάλτε νά τ' άρμέξωμε.

Ἄλλοις πράγματος ἀδυνάτου.

177) Καταλαβαίνω τί εἶνε ἡ ἀγάπη σου.
Σάν τὸ χιόνι ποῦ πέφτει τὸ Μάη.

Περὶ ἐκείνου, ὅστις δέν ἀγαπᾷ μέ τήν καρδίαν του. Ἄλλοις ἀγάπη του δηλαδὴ διαρκεῖ τόσον ὅσον τὸ χιόνι τοῦ Μαΐου.

178) Ἄλλοις ἄψηανη φακῆ
ἀπ' τήν πομπή της ξεροβράζει.

Περὶ ἀνθρώπου, ὅστις ἀκουσίως φαίνεται καλὸς μὴ ὄν τοιοῦτος.

179) Ἄλλοις ἔφαγ' ἡ φακῆ τὸ λάδι.

Περὶ ἐπιχειρήσεως, ἣτις δέν ἔσχε καλὸν τέλος.

180) Ψάχνε, γύρευε.

ἢ Πάει λέοντας.

Αἱ φράσεις αὗται παρεμβάλλονται εἰς τήν ὁμιλίαν χάριν ἀστεϊσμοῦ ἢ διακοπῆς.

181) Ἄλλοις ἀπὸ κρυφθέρμη περιμένε νά σοῦ δώσῃ δροσιά.

Μὴ περιμένῃς καλὸν ἢ εὐκολίας ἀπὸ ἀνθρώπου ὑποπτον καί ὑπουλον.

182) Τρία βῆδη, Δύο ζευγάρια.

Περὶ κουτοῦ ἀνθρώπου, ἢ ὅταν τις λέγῃ ἀσυάρτητα λόγια.

183) Τάξεως καί μὴ δόσεως καί ποτὲ κακὸ δέν παθαίνεις.

Τάξω=ὑπόσχομαι. Τάξιμον (τάξις)=ὑπόσχεσις.

Περὶ ἐκείνου, ὅστις φρονίμως ποιῶν τάξει, δηλαδὴ ὑπόσχειται, ἀλλὰ δέν δίδει καί εἶνε πάντοτε κερδισμένος.

184) Ἄλλοις ἄσπαρτα καί ἀθήριστα πόσα μόδια γίνονται;

Ἄλλοις πραγμάτων ἀδυνάτων.

185) Βιάζεται σάν τὴ χῆρα στό κρῆββάτι.

Περὶ ἐκείνου, ὅστις δέν ποιεῖ τὰς ὑποθέσεις του φρονίμως καί ἡρέμα.

186) Χριστὸς γεννᾶται, Ἄλλοις γεννᾶται.

Ἄλλοις μετὰ τὰ Χριστοῦγεννα ἡ ἡμέρα αὐξάνει μίαν ὥραν.

187) Στοῦ κουφοῦ τήν πόρτα,

Ἄλλοις θέλεις βρόντα.

Ἄλλοις ἔχη τις ἀπέναντί του ἀνθρώπον μετὰ τοῦ ὁποῖου δέν δύναται παντελῶς νά συνεννοηθῇ.

188) Ἄλλοῦ ἀστράφτει καὶ ἄλλοῦ βροντᾷ.

Περὶ ἀνθρώπου ἀσταθοῦς χαρακτῆρος.

IV

Ο ΓΑΜΟΣ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ

[Τὰ καλέσματα.— Ἄλλοις Μπαστός.— Γαμήλια Ἄσπαρτα.— Φωτόξυλα.— Μπουλουγοῦρι.— Κτένισμα τῆς νύμφης.— Φόριωμα προικίων.— Δῶρα γαμβροῦ καί συγγενῶν.— Πομπή Κουμπάρου.— Στέψις.— Φαγοπότι.— Ἄσπαρτα τῆς νύμφης κλπ.]

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

(πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς)

Τὴν Παρασκευὴν λίαν πρῶτ' ἄλλοις δύο γυναῖκες ἐκ μέρους τῆς νύμφης καί ἄλλοις δύο γυναῖκες ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ, ἔχουσαι τὰ καλέσματα, προσκαλοῦσιν ὅλους τοὺς συγγενεῖς καί φίλους τῶν δύο νεονύμφων, καθὼς καί τὸν Κουμπάρου καί τὸν παπᾶν, τοὺς ὁποῖους προσκαλοῦσιν ἐξαιρετικῶς διὰ μιᾶς ψωμόπηττας.

Μετὰ δὲ μεσημβριαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας συναθροίζονται εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης πολλοὶ ἐκ τῶν προσκεκλημένων τῆς καί τοποθετοῦσι τὰ προικιά, ἣτοι τὰ φορέματα. Κάνουσι δηλαδὴ τὸν λεγόμενον Μπαστόν (1).

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τοποθετήσεως τῶν προικίων τραγουδοῦσι τὸ ἀκόλουθον τραγοῦδι, πρῶτον πρὸς τὴν μητέρα, δεῦτερον πρὸς τὸν πατέρα καί τρίτον πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τῆς νύμφης ἀποτείνόμενοι.

(πρὸς τὴν μητέρα)

Μὲ τὴν εὐχή σου, μάννα μου, καί μετὰ τῆς Παναγίας Εὐχῆσου, μάννα μου, εὐχῆσου, εὐχῆσου τὰ προικιά.

(πρὸς τὸν πατέρα)

Μὲ τὴν εὐχή σ', πατέρα μου, καί μετὰ τῆς Παναγίας, εὐχῆσ', πατέρα μου, εὐχῆσ', εὐχῆσου τὰ προικιά.

(1) Σημ. Ἄλλοις Μ.— Μπαστός = σύνολον τῆς προικίας. Παράβαλε τὰς λέξεις παστᾶς, παστός=κοιτών, νυμφικός θάλαμος, ὅστις ἐστολιζέτο παρ' ἀρχαίως, ὡς καί νῦν.

Μὲ τὴν εὐχή σας, ἀδελφάκια μου, καί μετὰ τῆς Παναγίας. Εὐχηθῆτε, ἀδελφάκια μου, εὐχηθῆτε, εὐχηθῆτε τὰ προικιά.

Κατόπιν χορεύουσιν ἐπ' ὀλίγον καί ἄλλοις χωροῦσι.

ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Τὸ Σάββατον πολὺ πρῶτ' ἄλλοις τὰ παλληκάρια, ὅπου ἔχει καλέση ὁ γαμβρός, πηγαίνουν ἔς τὸ βουνὸ καί κόπτουν ξύλα (φωτόξυλα) διὰ νά τὰ χρησιμοποιήσουν εἰς τὰ φαγητὰ τοῦ γάμου. Ἄλλοις τῶν ξύλων τούτων πηγαίνουν καί ἐν φόριωμα εἰς τὸ σπῖτι τῆς νύμφης. Τὰ παλληκάρια, τὸ μεσημέρι ὅταν θὰ ἐπιστρέψουν, θὰ γευματίσουν εἰς τὸ σπῖτι τοῦ γαμβροῦ. Μετὰ δὲ τὸ φαγητὸν παίρνουν σιτάρι ἀπὸ τὸν γαμβρόν καί πηγαίνουν ἔς τὴν βρύσι, τὸ κοπάζουν εἰς τὴν λεκάνην τῆς βρύσης καί τὸ κατασκευάζουν ψιλό. Τοιοῦτοτρόπως γίνεται τὸ λεγόμενον μπουλουγοῦρι (1), τὸ ὁποῖον, ἀφοῦ πλυθῇ καλῶς ἀπὸ τὰς γυναῖκας, μαγειρεύεται τὸ βράδυ μετὰ κρέας διὰ τὸ δεῖπνον.

Ἄλλοις τελειώσῃ τὸ πλύσιμον τοῦ σιταρίου τούτου, πηγαίνουν μετὰ ὄργανα κατὰ πρῶτον εἰς τὸν Κουμπάρου, τὸν ὁποῖον πέρνουν καί πηγαίνουν εἰς τὴν Νύμφην. Ἄλλοις εἰς τὸ σπῖτι

(1) Σημ. Ε. Μ. Ἄλλοις, ὡς ἐν Ἄσπαρτα, τοῦτο λέγεται μπληγοῦρι.

της κάθεται ἡ Νύμφη εἰς μίαν καθέκλαν καὶ κεννίζεται ἀπὸ τὴν Νονάν.

Συγχρόνως τῆς ρίπτει ἡ Νονά καὶ μυρωδιὰς (ἀρώματα) γύρω εἰς τὸ κεφάλι τῆς.

Κατὰ τὸ διάστημα αὐτό, ὅπου τὴν κεννίζει ἡ Νονά, οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ὄργανα ἀπ' ἔξω τραγουδοῦν τὸ ἀκόλουθον τραγοῦδι:

Νὰ μὴ μοῦ κόψης τρίχα,
Τρίχ' ἀπὸ τὰ μαλλιά μου,
Γιατὶ τὴν ἔχω χάρι,
Χάρι ἀπ' τὸν Νονό μου.

Κατόπιν πηγαίνουν καὶ τρία παλληκάρια καὶ τὴν κεννίζουν σταυροειδῶς. Κατόπιν ὅλων τούτων πηγαίνουν ὅλοι μὲ τὰ ὄργανα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γαμβροῦ, ἔνθα ἀφίνουσι τὸν Γαμβρόν καὶ ἐπιστρέφουσι πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Νύμφης, ἔνθα ἐτοιμάζεται τὸ δεῖπνον.

ΚΥΡΙΑΚΗ (πρὸ μεσημβρίας)

Τὴν Κυριακὴν μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας ἐπιτὰ παλληκάρια τοῦ Γαμβροῦ μὲ τὰ ζῶα τῶν πηγαίνου ἐῖς τὴν οἰκίαν τῆς Νύμφης, ἔνθα φορτώνουσι τὰ προικιά. Ὅταν φθάσωσι τὰ παλληκάρια μὲ τὰ ζῶα τῶν εἰς τὸ σπῖτι τῆς Νύμφης, φορτώνουν τὰ προικιά ὡς ἐξῆς: Κατὰ πρῶτον ἀρχίζουν καὶ χαλοῦν τὸν Μ π α σ τ ὁ ν. Ἐπειτα πετοῦν τὰ προικιά ἕνα ἕνα χωριστά, ἤτοι τὰ στρώματα, τὰ μαξιλιάρια, τὰ βρακιά καὶ τὰ λοιπὰ ἀπ' ἐπάνω ἀπὸ τὸ σπῖτι. Πρὸς τὰ κάτω τοῦ σπιτιοῦ τῆς Νύμφης περιμένουν ζῶα πρὸς φόρτωσιν. Καὶ τοῦτο γίνεται, ὅπως ἴδη ὅλος ὁ κόσμος εἰς τὸ χωρὶ τὰ προικιά: δηλαδὴ ἐκτίθενται εἰς τὴν κοινὴν θέαν. Μεταξὺ τῶν προικίων εἶνε καὶ ἕνα μεγάλο μπαούλο, κασσόνι λεγόμενον ὑπὸ τῶν χωρικῶν δι' αὐτὸ ὑπάρχει τὸ ἐξῆς ἔθιμον. Ὅταν τελειώσῃ ἡ παραλαβὴ καὶ τὸ φόρτωμα τῶν ἄλλων προικίων ἐπὶ τῶν ζῶων καὶ μείνῃ αὐτὸ μονάχα εἰς τὸ σπῖτι τῆς νύμφης, τότε τρία παλληκάρια τῆς νύμφης προλαμβάνουν καὶ κάθηνται ἐπάνω εἰς τὸ κ α σ σ ὁ ν ι καὶ δὲν ἀφίνουσι νὰ το πάρουν οἱ ἄνθρωποι τοῦ Γαμβροῦ. Ἐπιμένουν τόσον, ὥστε κατορθώσῃ καὶ τοὺς δίδει ὁ Γαμβρός εἰς ἀντάλλαγμα ἀπὸ ἕνα τάλληρον εἰς καθένα παλληκάρια.

Ὅταν τελειώσῃ τὸ φόρτωμα τῶν προικίων μὲ τὰ ὄργανα, τὰ ὁποῖα εἶνε εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Νύμφης, συνοδεύουσι τὰ προικιά καὶ τὰ μεταφέρουσιν εἰς τὸ σπῖτι τοῦ Γαμβροῦ, ἔνθα τοποθετοῦσι ταῦτα. Μαζὶ μὲ τὰ προικιά καὶ

τρία ἄλλα παλληκάρια φέρουσιν εἰς τὴν κεφαλὴν τῶν ἀπὸ ἕν κἀνιστρον, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα στέλνει ὁ Γαμβρός εἰς τὴν Νύμφην.

(Μετὰ μεσημβρίαν)

Ἡ στέψις.

Τὴν Κυριακὴν μετὰ μεσημβρίαν ἐκκινοῦν ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ Γαμβροῦ οἱ προσκεκλημένοι του μετὰ τῶν ὀργάνων καὶ περνοῦν ἀπὸ τὸν Κουμπάρον, τὸν ὁποῖον πέρνουν καὶ πηγαίνουσι εἰς τὸ σπῖτι τῆς Νύμφης. Ἐκεῖ καθήμενη τὴν Νύμφην εἰς μίαν καθέκλαν τὴν ραίνουσι ιουουτοτρόπως. Ἡ Νονά ἐπιδέτει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς Νύμφης μίαν κ ο υ π α ν (=ποτήριον), ἀπ' ἔξω δὲ τὰ ὄργανα τραγουδοῦν τὸ ἀκόλουθον τραγοῦδι.

Κόπησε, κὺρ Νονούλη μου,
νὰ ράνης τὸν Μπαστόν,
γενειά μου πρὸς γενειά
νὰ ράνητε τὸν Μπα τὸν
κί' ὅλο τὸ συγγενολόγι.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ τραγουδιοῦ αὐτοῦ πηγαίνουσι πολλοὶ συγγενεῖς καὶ δωρίζουσι εἰς τὴν Νύμφην λεπτὰ, τὰ ὁποῖα ρίπτουσι ἐντὸς τοῦ ποτηρίου, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς ἡ Νύμφης.

Μετὰ ταῦτα ἐκκινοῦν μετ' αὐτῆς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν δύο ἀδελφοὶ τῆς, ἂν ἔχη, ἢ δύο συγγενεῖς τῆς, τὴν κρατοῦν ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ βαδίζουσι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὴν στέψιν.

Μετὰ τὴν στέψιν.

Μετὰ τὴν στέψιν ἐξέρχονται ἐκ τῆς ἐκκλησίας καὶ βαδίζουσι πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ Γαμβροῦ.

Καθ' ὁδὸν τὰ ὄργανα παίζουσι τὸ ἀκόλουθον τραγοῦδι:

Σ' αὐτὰ τὰ σπῖτια τὰ μαρμαρένια καὶ τὰ ψηλά,
μέσα εἶνε ἡ κόρη τοῦ ἀγαπῶ
θὰ ν' τὴν φιλήσω θὰ ν' τῆς το πῶ.

Τοιουτοτρόπως φθάνουσι μέχρι τῆς οἰκίας τοῦ Γαμβροῦ.

Καθ' ὁδὸν ἡ Νύμφη ὑποχρεοῦται νὰ χαιρετᾷ (νὰ προσκυνᾷ) πάντας ὄσους ἤθελε συναντήσῃ.

Εἰς τὸν οἶκον τοῦ Γαμβροῦ.

Μόλις φθάσῃ οἱ νεόνυμφοι μὲ ὄλους τοὺς προσκεκλημένους εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γαμβροῦ, ἐξέρχεται ἡ πενθερὰ τῆς Νύμφης κρατοῦσα εἰς χεῖρας ποτήριον μέλιτος καὶ ἐντὸς μυγδαλοαγγλιῆς καὶ δίδει εἰς τὸν Γαμβρόν πρῶτον καὶ τρώγει μυγδαλοαγγλιῆς καὶ κατόπιν πίνει καὶ μέλι. Τὸ ἴδιον κάμνει καὶ εἰς τὴν Νύμφην. Καὶ συγχρόνως τοὺς εὔχεται ἀμφοτέρους. Κατόπιν ἡ πενθερὰ δίδει τὸ ρόδιον τὸ ὁποῖον κρατεῖ εἰς τὰς χεῖράς τῆς εἰς τὴν Νύμφην, αὐτὴ δὲ τὸ ρίπτει ἀπὸ τὴν ἐξώπορταν μέσα εἰς τὸ σπῖτι. Καὶ ἐὰν τὸ ρόδιον δὲν σπάσῃ, λέγουσι ὅτι τὸ ἀνδρόγυνον θὰ εἶνε εὐτυχὲς καὶ ὑγιές. Μετὰ ταῦτα χορεύουσιν ὀλίγον ἡ Νύμφη μετὰ τοῦ Γαμβροῦ καὶ τοῦ Κουμπάρου καὶ ἀναχωροῦσι οἱ προσκεκλημένοι, καθὼς καὶ ὁ Κουμπάρος καὶ ἡ Κουμπάρα τοὺς ὁποίους συνοδεύουσι τὰ ὄργανα μέχρι τῆς οἰκίας τῶν.

Ἐσπέρα τῆς στέψεως. Τὸ δεῖπνον.

Τὴν ἑσπέραν, μόλις βραδυάσῃ, τὰ ὄργανα ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ Γαμβροῦ ποῦ μένουσι πηγαίνουσι εἰς τὴν οἰκίαν τῶν Κουμπάρων διὰ νὰ τοὺς πάρουν καὶ ὑπάγουσι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γαμβροῦ καὶ συμφάγουσι. Ἐπίσης καὶ δύο ἄλλα παλληκάρια ὑπάγουσι καὶ προσκαλοῦσι τοὺς λοιποὺς προσκεκλημένους ἵνα παρευρεθῶσι καὶ οὗτοι εἰς τὸ δεῖπνον.

Ὅταν συναθροισθῶσι ὅλοι ἄρχεται τὸ δεῖπνον μετὰ τὸ πέρας τοῦ ὁποίου ἄρχεται ἡ διασκέδασις καθ' ἣν σηκώνουσι τὰ λεγόμενα γιομάτα, ἀπὸ κρασί, καὶ λέγουσι τὰ ἐξῆς λόγια, ἕκαστος ὅμως κατὰ τὴν σειρὰν τοῦ ὄρθιου.

«Τὸ παρὸν ποτηράκι, πῶχει ὀλίγον καὶ πολὺ κρασάκι καὶ πολὺ ἀγάπη, τὸ πῖνω εἰς ὑγίαν τῶν δύο νεόνυμφων νὰ ζήσουν νὰ γηράσουν μὲ καλοὺς κληρονόμους.

(εἶτα πρὸς τοὺς λοιποὺς συνδαιτυμόνας

Καὶ ἔς τὰ ἐπίλοιπα, καὶ ἔς τὰρχοντόπουλά σας κ' εἰς τὸ κεφάλάκι σας, βρε παιδιά, ὅσοι εἶσθε ἐλεύθεροι».

Ἐπειτα στρεφόμενος πρὸς τὸν Νονὸν λέγει:

«Πῖνω καὶ ὀρισμόν, κύριε Κουμπάρε».

Τότε ὅλοι οἱ προσκεκλημένοι τραγουδοῦν τὰ ἐξῆς:

Τὸ πίνει, μάννα μου, τὸ πίνει ὁ (τάδε) τὸ κρασί καὶ στάλλα δὲν ἀφίνει
καὶ σὺρε νὰ βρῆς τὸν γείτονά σου,
τὸν (τάδε) ποῦ εἶνε κοντὰ σου.

Στρέφεται ἔπειτα μὲ τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα γεμάτο κρασί πρὸς τὸν (τάδε) καὶ τῷ δίδει τὸ ποτήριον μὲ τὴν ἐξῆς στιχομυθίαν:

A — Καλῶς νὰ σ' εὔρω.

B — Καλῶς νὰ ρθῆς

A — Μὲ κρασί.

B — Καλῶς τὴν ἀγάπη μου τὴ χουσι.

A — Μὲ νερό.

B — Καλῶς τὰ μάτια μου τὰ δῶ

A — Μὲ ρόμ'.

B — Πῆε καὶ σὺ καὶ δό μ'.

Καὶ μὲ τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ μὲ τὰ ἴδια λόγια σηκώνονται ὅλοι οἱ προσκεκλημένοι καὶ λέγουσι τὰ ἴδια.

Κατόπιν ἀρχίζουν καὶ τραγουδοῦν τὰ ἀκόλουθα τραγοῦδια.

Ἐνα τραγοῦδι θε νὰ πῶ ἐάνω ἔστο λεμόνι.
Νὰ ζήσῃ ἡ νύμφη κί' ὁ γαμβρός, κί' ἡ συντροφιά
[μας ὀλη.
Θεὸς νὰ τὴν πολυχροῦν τὴν συντροφιά μας ὀλη.

Ἐνα τραγοῦδι θε νὰ πῶ ἀπάνω ἔστην κιθάρα.
Νὰ ζήσῃ ἡ νύμφη κί' ὁ γαμβρός νὰ ζήσῃ κί' ἡ κουμπάρα.
[πάρα.

Ἐνα τραγοῦδι θε νὰ πῶ ἐπάνω ἔστο κεράσι.
Τὸνδρόγυνο ποῦ γείνηκε νὰ ζήσῃ νὰ γεράσῃ.

Νὰ ζήσῃ χρόνους ἑκατὸ καὶ νὰ τοὺς ἀπεράσῃ.
Νὰ ζήσῃ σὰν τὴ Λιάκουρα, νὰ σπρίσῃ σὰν τὸ χιόνι.
Νὰ κάμῃ ἕως γραμματικῶς καὶ ἕως καπετανέως.

Ἐσπέρα τῆς Κυριακῆς.

Μετὰ τὸ δεῖπνον καὶ τὰς διασκέδασεις (αἵτινες διακοῦσι μέχρι τῆς πρωίας) ὅλοι οἱ προσκεκλημένοι (συγγενεῖς, φίλοι καὶ λοιποὶ) ἀναχωροῦσι ὁ καθεὶς εἰς τὰ ἴδια, εἰς τὰ σπῖτια τῶν, ὅπως ἡρυσάσωσι.

Πρῶτα Δευτέρας. — Ἡ παρθενία τῆς Νύμφης

Καὶ ὁ Γαμβρός καὶ ἡ Νύμφη ἐπίσης ἡσυχάζουσι εἰς τὸν ἰδιαίτερον νυμφικὸν θάλαμον(1),

(1) Εἰς τὸ δωμάτιον τοῦτο ἡ μάννα τοῦ Γαμβροῦ ἔχει τοποθετήσῃ καὶ διευθετήσῃ καταλλήλως εἰς διαφόρους λεγομένους **Γίκους** τὸ σύνολον τῶν προικίων τῆς νύμφης. Καὶ τοῦτο διότι πρέπει οἱ νεόνυμφοι νὰ κοιμηθῶσι τρεῖς ἡμέρας κατὰ συνέχειαν εἰς τὸν «Μπαστόν», ἤτοι εἰς τὸν νυμφικὸν κοιτῶνα ἔνθα ὑπάρχουσι δημηθετημένα τὰ προικιά.

τὸν ὁποῖον ἐτοιμάζει ἡ μάννα τοῦ Γαμβροῦ. Εἰς τὸν νυμφικὸν τοῦτον κοιτῶνα οἱ νεόνυμφοι πηγαίνουν καὶ κοιμῶνται μέχρι τῆς πρωίας. Τοὺς ὀδηγοῦσι δὲ ἐπίτηδες ἵνα ἐκτελέσωσι τὰ συζυγικά των καθήκοντα.

Τὴν πρωίαν τῆς Δευτέρας εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον ἡ μάννα τοῦ Γαμβροῦ καὶ παραλαμβάνει τὸ ὑποκάμισον τῆς νύμφης, τὸ ὁποῖον οἱ συγγενεῖς τοῦ Γαμβροῦ ἐπιστρέφουν καὶ τὸ δίδουν εἰς τοὺς γονεῖς τῆς νύμφης αἰματωμένον (μὲ πολλὰ αἵματα), ὅπως ἀποδείξωσι τὴν μεγάλην των χαρὰν, ὅτι ἡ Νύμφη των ἦτο Παρθένος.

Καὶ μάλιστα, ἂν τὸ γεγονός γείνη τὴν αὐτὴν ἐσπέραν τοῦ γάμου, ὅλοι οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι καὶ τῶν δύο οικογενειῶν χαίρουν καὶ ἀναφωνοῦν «Γεῖά σου, πουτσαρᾶ»(1). Καὶ ρίπτοντες πυροβολισμοὺς ἀναγγέλλουσι τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν χαρὰν των διὰ τούτων εἰς ὅλο τὸ χωριό.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ.—**Ἡ Δευτέρα τῆς νύμφης.**

Μετὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς χαρᾶς ταύτης ἐπὶ τῇ παρθενίᾳ τῆς Νύμφης, οἱ νεόνυμφοι μεθ' ὅλων τῶν προσκεκλημένων ἐξέρχονται τῆς οἰκίας μετὰ τῶν ἐγγωρίων ὀργάνων καὶ βαδίζουν πρὸς μίαν βρύσιν τῆς γειτονίας των, ἔνθα ἡ νύμφη ρίπτει νερὸ καὶ λούονται τρία παλληκάρια. Μετὰ τὸ νήμιμον ἡ νύμφη προσκυνεῖ τρεῖς φορές τὴν βρύσιν καὶ κατόπιν πετᾶ (ρίπτει) π α ρ ᾶ δ ε ς (χρήματα) εἰς τὴν λεκάνην τῆς βρύσης. Καὶ τὰ λεπτὰ τὰ πέρνουν τὰ παιδιὰ καὶ φωνάζουν «καλορρίζικη καὶ μὲ ὑιούς». Μετὰ ταῦτα ἐπιστρέφουν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γαμβροῦ καὶ συνερχόμενοι ὅλοι οἱ προσκεκλημένοι διασκεδάξουν ὅλην τὴν ἡμέραν. Κάμνουν δηλαδὴ τὴν λεγομένην «δευτέραν τῆς Νύμφης».

Τὴν **Τρίτην** ἡμέραν ἡσυχάζουσι.

Τετάρτη ἡμέρα ἀπὸ τοῦ Γάμου

Μόνοι οἱ νεόνυμφοι, καὶ οὐδεὶς ἄλλος, ἀφ' οὗ σκηνοῦν καὶ ἀλλάξουν (βάλουν τὰ νυμφικὰ καὶ γαμβριάτικα των φορέματα), μαζὶ μὲ ἓνα παιδάκι ἐξέρχονται καὶ πηγαίνουν εἰς τὸ ἔξωθεν τοῦ χωρίου κείμενον Μοναστήριον τῆς Παναγίας καί, ἀφοῦ προσκυνήσωσιν, ὡς λέγου-

(1) Σημ. Ε.Μ. Ἡ λέξις ἔχει περιπέση εἰς τὴν σημασίαν τοῦ «παλληκαρᾶς».

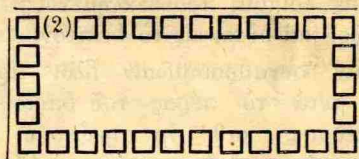
σι, τὴν Χάριν τῆς, μετὰ ταῦτα ἐπιστρέφουν καὶ ἐπισκέπτονται πρῶτον τὸν Κουμπάρον, ἔπειτα τοὺς γονεῖς τῆς Νύμφης καὶ ἔπειτα ὅλους τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους, ὑποχρεωτικῶς δὲ ὅλους τοὺς προσκεκλημένους. Ἀφοῦ τελειώσουν ὅλας τὰς ἐπισκέψεις, καταλήγουν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κουμπάρου, ἔνθα καὶ γευματίζουσι.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας συνέρχονται τρία παλληκάρια εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γαμβροῦ καὶ μὲ τὰ τραγοῦδια χαλοῦν, ὡς λέγουσι, τὸν Μπαστόν. Καὶ κατόπιν τρώγουσι καὶ τὴν ψωμότηταν τὴν ὁποῖαν παρεσκεύασαν ἀπὸ τὴν Παρασκευὴν πρὸ τοῦ Γάμου πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπόν.

Ὁ Μπαστός κατὰ πρῶτον γίνεται εἰς ἓν δωμάτιον τῆς οἰκίας τῆς Νύμφης, κατόπιν εἰς ἓν δωμάτιον τῆς οἰκίας τοῦ Γαμβροῦ (τὸν νυμφικὸν κοιτῶνα), ἔνθα κοιμῶνται οἱ νεόνυμφοι. Ὅταν δὲ λέγωσιν οἱ χωρικοὶ «χαλοῦν τὸν Μπαστόν», σημαίνει, ὅτι ἀποθέτουσι πλέον τὰ προικιὰ εἰς τὰ οἰκεία κιβώτια, ἔτι πρῶτερον ἦσαν εἰς πολλοὺς Γίκοις (στήλας)(1) τεθειμένα πρὸς κοινὴν θέαν.

Δωμάτιον οἰκίας Νύμφης

Ὅλαι δὲ αἱ στήλαι, ἦτοι οἱ Γίκοι, εἰς τὸ ὡς ἄνω δωμάτιον τῆς οἰκίας τῆς Νύμφης λέγονται μὲ μίαν λέξιν «Μπαστός».

Ἡ διευθέτησις καὶ τακτοποίησις αὐτῆ των προικιῶν εἰς στήλας εἰς τὸ ἄνω δωμάτιον τῆς

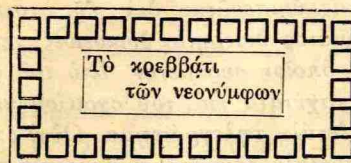
(1) Γίκοις. Μία στήλη ἀπὸ ροῦχα τεθειμένα ἐπάνω εἰς ἓν κενὸν κιβώτιον ἢ εἰς μίαν ξυλίνην βᾶσιν λέγεται ἐν Δελφοῖς Γίκος. Τοιαύτας πολλὰς στήλας ἀναλόγως τῆς περιουσίας των γονέων τῆς Νύμφης κάμνουσι περὶ τῆς αἰθούσης τῆς οἰκίας τῆς Νύμφης. Ὅλαι δ' αὐταὶ αἱ στήλαι, ἐν αἷς εἶνε τὰ προικιὰ ἐκτεθειμένα εἰς κοινὴν θέαν, λέγονται Γίκοι.

(2) Αὕτη ἡ στήλη, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ στήλαι λέγονται Γίκοι.

οἰκίας τῆς Νύμφης λέγεται ὑπὸ των χωρικῶν «Μπαστός».

Ὅταν μὲ τὰ ζῳᾶ των τὰ παλληκάρια μεταφέρωσι τὰ προικιὰ ἐκ τῆς οἰκίας τῆς Νύμφης εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γαμβροῦ, τὰ διευθετοῦσι καὶ τὰ τακτοποιοῦσιν εἰς Γίκοις (στήλας) εἰς τὸ δωμάτιον τῆς οἰκίας τοῦ Γαμβροῦ. Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου τίθεται τὸ κρεβ-

Δωμάτιον οἰκίας Γαμβροῦ

Ὁ Νυμφικὸς κοιτῶν, ὁ Παστός.

ΟΙ ΧΑΡΤΑΕΤΟΙ

[Πλήρης περιγραφή αὐτῶν. Πέντε εἶδη αὐτῶν. 1ον ἡ Ψαλλίδα (Δαμία, Ὑπάτη), 2ον ὁ Ὁρθογώνιος (ἀνώνυμος), 3ον τὸ Ἀστέρει, 4ον ὁ Βουγανιστὸς (Δάρισα) καὶ 5ον τὸ Ἀπίδι.]

[Ἀξιόμιμη κ. Διευθυντά,

Εἰς τὰς καλὰς προσπάθειάς τῆς ἐξαιρετοῦ διδου Ἑλισάβετ Γ. Δημητριάδου, ἀντιπροσώπου τοῦ περιοδικοῦ Ὑμῶν ἐνταῦθα, ὀφείλω τὴν γνωριμίαν τῆς «Ἐθνικῆς Μούσης».

Ἀναδιφῶν τὰς σελίδας αὐτῆς ἐσχάτως παρειήρησα (ἐν σελίδι 13ῃ) ἀτελῆ τινα σκιαγραφίαν ἀναφερομένην εἰς τὸ ἐν Ἑλλάδι παιδικὸν ἔθιμον τῶν χαρταετῶν. Ἐὰν ἀνασκαλεύσω τὴν μνήμην μου θάντλησω ἀγαπήσεις καὶ πληροφορίας πολλὰ ἐκείνων τελειότερας καὶ φρονῶ ὅτι εἰς τὴν τόσον ἐπιμελῶς πανταχόθεν συλλέγουσαν τοὺς πολυτίμους μαργαρίτας τῆς Ἐθνικῆς μας ἡθοιογραφίας «Ἐθνικὴν Μοῦσαν» θὰ ἦσαν εὐπρόσδεκτα].

Τὸ παίγιον τῶν χαρταετῶν εἶνε πολλὴ διαδεδομένη ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι μάλιστα δὲ τῇ Θεσσαλίᾳ. Ἐν Δαρίσῃ, Βόλῳ, Καρδίτῃ, Τρικκάλῳ, Δαμίᾳ ἀποτελεῖ ἐπὶ πολλὴν χρόνον καὶ ἔτιος—διότι ἡ εἰρησία περίοδος τῶν παιδικῶν παιγνιδίων εἶνε ἀκριβεῖς ὅσον καὶ αἱ πλανητικαὶ περίοδοι!— τὴν μοναδικὴν εὐχάριστον ἀπασχόλησιν ὅλης τῆς ἀφροῦ νεολαίας.

Ἀκριβῶς τώρα εἶνε ἡ ἐποχὴ αὐτοῦ ἓνα μῆνα περίπου πρὸ τοῦ Πάσχα, ὁπότε ἡ ἑαρινή

βάτι των νεόνυμφων, ἔνθα θὰ παρῶν, ὡς λέγουσιν, ἡ παρθενία τῆς Νύμφης.

Τὰ παλληκάρια μὲ τὰ ζῳᾶ των μεταφέρουσι τὰ προικιὰ ἐκ τῆς οἰκίας τῆς Νύμφης εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γαμβροῦ. Ἡ παρέλασις αὐτῆ των ζῳῶν φορτωμένων τὰ προικιὰ διὰ μέσου των δρόμων τοῦ χωρίου εἶνε ὄντως λίαν σκηνογραφικὴ, Προπορεύονται των ζῳῶν κορᾶσια ἐνδεδυμένα λαμπρῶς, αἵτινα κρατοῦσιν εἰς τὰς χεῖράς των μαξιλάρια ἰδίως καὶ ὅτι ἄλλο εἶνε ἐλαφρότερον.

Ἐκαστον δὲ παλληκάρει συνοδεύει τὸ φορτωμένον μὲ τὰ προικιὰ ζῳὸν του ὡς Λεβέντης φορῶν τὴν ἐξαισίαν φουστανέλλαν του.

Ἐν Δελφοῖς

ΑΛΕΞ. ΕΜΜ. ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

ἡμέρα φειδωλότερον σκορπίζει τὴν δρόσον εἰς τὸ ὑπαιθρον ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἀμέσως παρελθόν, ἢ ἀσχολία τῶν ἀειτῶν λαμβάνει τὴν μεγίστην αὐτῆς ἐντασι. Ποσάκις τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ γράφουσα αὕτη χεὶρ προσεπάθει νὰ συγκολλήσῃ τεμάχια ἐγγχώμου χάριτος ἢ νὰ συλλέξῃ ἐπιμελῶς τὸ ἀπαραίτητον νῆμα;... Ἐντυπώσεις, βλέπετε, καθαρῶς προσωπικαί!

Ὁ χαρταετὸς ὀνομάζεται γενικῶς ἀετός.

Τοιοῦτων δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν πέντε εἶδη. 1ον τὴν **Ψαλλίδα** (Δαμία, Ὑπάτη) ἢ τὸν **Σκοῦφον** (Δάρισα, Τρικκάλῳ), ὅστις σύγκειται ἐκ τεμαχίου χάριτος καταλλήλως διπλουμένου ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐνισχύσεως ξένου σώματος. 2ον, τὸν **Ὁρθογώνιον χαρταετῶν**, μὴ διακρινόμενον δι' ἰδίου ὀνόματος καὶ ἀποτελούμενον ἐκ δύο πλατέων καὶ εὐθέων ξυλαρίων χιαστί συνδεομένων, ἐπὶ των ὁποίων ἐπικολλᾶται χάρτης μὲ ὄρια τὰ ὄρια των πλενρῶν τοῦ ἀποτελουμένου ὀρθογωνίου. 3ον, τὸ **Ἀστέρει**, χαρταετὸν κατασκευαζόμενον μὲ ξύλα ἐπίσης ἐν σχήματι κανονικοῦ ἑξαγώνου. 4ον, τὸν **Βουγανιστόν**, εἶδος χαρταετοῦ εὐμεγέθους, ὅστις ὁμοιάζει μὲ τὸ δεύτερον εἶδος πλὴν τοῦ ὅτι ἔχει ἄνω μικρὰ πλευρὰ τοῦ ὀρθογωνίου κάμπιεται τοξοειδῶς δι' ἰδιοῦ ἐλλυγίστου ξύλου καὶ με-

ταξὺ τῶν ἄκρων τοῦ τόξου τείνεται ἰσχυρῶς χορδή, ἥτις φέρουσα τεμάχιον χάριτος βουγγανίζει· προκαλεῖ δὴλα δὴ ἰσχυρότατον θόρυβον ὅμοιον πρὸς τὸν τῶν ἰσχυροτέρων ἀνεμιστήρων.

Τὸ εἶδος τοῦτο, ὁ βουγγανιστός, μόνον ἐν Λορίση κατασκευάζεται καὶ φαίνεται πιθανώτατα, ὅτι προήλθεν ἐκ μιμήσεως τῶν Τουρκοπαίδων τῆς πόλεως, οἱ ὅποιοι ἰδιαίτερα ἀρέσκονται εἰς τὸ εἶδος τοῦτου τοῦ θορυβώδους χαρταετοῦ. Καὶ εἶνε πολλάκις ὄχληρόν κατὰ τὰς μεσημβρινὰς ὥρας, ἐν ᾧ σιγαλὸς πνεύει ἄνεμος καὶ ἐπιδιώκει τις ἀνάπαυσίν τινα εἰς τὴν κλίην, νὰ ἔξη ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν, δὴλα δὴ ἀκριβῶς εἰπεῖν ὑπὲρ τὴν στέγην τῆς οἰκίας τὴν πολυτάραχον ἐκείνην καὶ διαρκῶς βομβούσαν παιδικὴν μηχανήν! Γεγονὸς ὅχι σπάνιον διὰ τὰς οὐνοκίτας τῶν πόλεων ἐκείνων.

Ἐν δὲ τέλος εἶδος εἶνε τὸ Ἀπίδι, κατασκευάσμα δηλαδὴ εἰς τὸ σχῆμα τοῦ καρποῦ ἐκείνου. Τὸ Ἀπίδι, ἔχον τὸ μειονέκτημα νὰ μὴ ἀντιπῶται πολὺ, ἔχει ἐξ ἄλλου χαρακτηριστικόν τι ταλάντευμα, τὸ ὁποῖον γραφικώτατα ἀποδίδουν οἱ μικροὶ του θανμασαστὰ λέγοντες, οἱ κοσκινίζει. Καὶ εἶνε τόσον ἐπιτυχῆς τόσον εὐστοχωιότητι ἢ παρομοίωσις!

Ἄν ἤδη πρόκειται νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἀνατομὴν τοῦ ἀετοῦ, πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι ἡ ἰπταμένη μηχανὴ ἔχει μέρη τὴν οὐράν, χαρτίνην καὶ θυσανώδη ἢ ἀπὸ τεμάχια ὑφασμάτων. Ἡ πρώτη εἶνε κομποτέρα τῆς δευτέρας! Ἡ οὐρὰ πρέπει νὰ εἶνε ἀνάλογος τοῦ μεγέθους τοῦ ἀετοῦ καὶ τῆς σφοδρότητος τοῦ ἀνέμου, διότι ἄλλως μετ' ὀλίγας κωλοτούμπας ὁ χαρταετὸς πίπτει ὀρμητικῶς πρὸς μεγάλην λύπην τοῦ ἰδιοκλήτου, χαρὴν δὲ τῶν γειτόνων ἀρπάγων, οἵτινες τρέχουν διὰ νὰ μάσουν νῆμα ἐκ τῆς ἀπροσδοκίτου λείας.

Ἡ οὐρὰ εἰς τὸ ἄνω αὐτῆς μέρος εἶνε διχαλωτή, ἐνταῦθα δὲ παρετήρησα ὅτι τὰ δύο αὐτῆς, οὕτως εἰπεῖν, σκέλη καλύπτονται μὲ θυσάνους χάριτος, ἐνῶ πανταχοῦ ἀλλαχοῦ τὰ ἀφίρουν γυμνά.

Ἐπειτα εἶνε τὰ ζύγια ἢ διὰ νὰ ἐκφρασθῶ μαθηματικῶς αἱ τρεῖς πλευραὶ μιᾶς τριγωνικῆς πυραμίδος, νῆματα δηλαδὴ, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἀετὸς λαμβάνει ὠρισμένην κλίσην. Τὰ ζύγια πρέπει νὰ εἶνε κατὰ τὰς διαστάσεις τελείως κενανομισμένα, διότι ἄλλως ἢ δὲν ἀνυψοῦνται ἐπαρκῶς ὁ ἀετὸς ἢ κλίνει καὶ τότε χρειάζεται αὐτὴ (εἰς τὸ ἀστέρι μόνον ἢ περιπτώσις), θύσανον δηλαδὴ ἐκ χάριτος κανονίζοντα

τὴν ἐκατέρωθεν ὁμοιομερῆ διατομὴν τοῦ βάρους.

Ἐρχεται εἶτα ἡ οὐρὰ τοῦ νήματος, τὸ ὁποῖον συνήθως εἶνε θῶμιγξ ἐκ καννάβεως ποσότητος ἀπροσδιορίστου. Ἡ ποσότης αὕτη ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν εὐρωστίαν τῆς τσέλης τοῦ ἰδιοκλήτου. Ἡ θῶμιγξ περιτυλίσσεται περὶ ξύλον τι, τὴν τσικλίαν (Λαμία), κατὰ τρόπον ὅπως ἴδιον καὶ μὲ εὐκνησίαν χειρῶν ἐκπλήττουσαν, εὐκνησίαν, τὴν ὁποίαν δὲν φαντάζομαι, ὅτι ἀπέβαλον καὶ τώρα αἱ χεῖρες τοῦ ὑποσημειουμένου!

Πολλάκις διαπερᾶται διὰ τῆς τσικλίας καὶ τοῦ νήματος διάτρητον δισκοειδὲς τεμάχιον χάριτος, τὸ ὁποῖον συρόμενον ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ὀλισθαίνει ταχύτατα ἐπὶ τοῦ σχοινοῦ καὶ τότε λέγουν ὅτι ἐστάλη τηλεγράφημα. Οὐχὶ σπανίως ὁμοῦς ἢ ἀποσιολῆ τοιοῦτου τηλεγραφήματος εἶνε ἐπικίνδυνος, διότι ἐμπλεκόμενον εἰς τὰ ζύγια προκαλεῖ ἀπώτομον τὴν πῶσιν τοῦ ἀετοῦ μας!

Ἐν Λορίση τὸ νῆμα μὲ τὸ ὁποῖον προσδέεται ὁ χαρταετὸς ὀνομάζονται καὶ σιζίμ, εἶνε δὲ τοῦτο νῆμα ἰσχυρότερον τῆς συνήθους θῶμιγξος.

Τὴν νύκτα πολλάκις ἀνυψοῦν τὸς χαρταετοὺς προσδέοντες εἴτε ἀπὸ τὰ ζύγια—ὅπερ προτιμότερον—, εἴτε ἀπὸ τὸ ἄκρον τῆς οὐρῆς ἐκείνων φανόν, τοῦ ὁποίου τὸ ἀσθενὲς φῶς μυστιρωδῶς φαίνεται αἰωροῦμενον εἰς τῆς νυκτὸς τὸ σκότος.

Περικριτοῦς εἶνε ἡ ἐπιτήδεος γενομένη συμπλοκὴ δύο χαρταετῶν, ἢ ὀνομαζομένη Φανέστρα. Οἱ δύο ἀντίπαλοι κατόπιν ἀμοιβαίας συγκαταθέσεως ἢ ἐλικραιοῦντος ἐπίστε τοῦ διαίτου τοῦ ἰσχυροτέρου, συμπλέκονται τοὺς ἀετούς των, ἐκατέρωθεν προσπαθοῦντος ὅπως συλλάβῃ ἀπὸ τὴν οὐρὰν τὸν ξένον τοιοῦτον. Ἐκεῖνος ὅστις πέσει κατὰ γῆς ληλατεῖται ἀνηλεῶς ὑπὸ τῶν γειτονοπαίδων, οἵτινες ὡς τρύπαιον φέρουσι κατόπιν τὸ συλλεχθὲν τμήμα νήματος ἀνήκον—κατὰ κανόνα— εἰς τὴν πλήρη ἰδιοκτησίαν των καὶ προωρισμένον νὰ ἐπισχῆ τὸ νῆμα τοῦ ἰδιοκλήτου.

Ἐπίστε ἢ ἀρπαγὴ αὕτη καταλήγει καὶ εἰς ἐριδα, καὶ διὰ τοῦτο ἢ φανέστρα ἀποφεύγεται ὑπὸ τῶν φιλησούχων. Ἄνευ ταύτης—ἀραιοτάτης ἄλλως περιστασεως— ἢ παιδιὰ τῶν χαρταετῶν ἀποτελεῖ ὠραίαν καὶ ὕγιεινὴν ἀπασχόλησιν τῆς ἐλληνικῆς μικρᾶς νεολαίας τῆς ὁποίας ἄλλως αὕτη ἐκ παραδόσεως φιλοστοργότατα ἔχεται.

(Θεσσαλονίκη)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΜΠΡΟΣ
Καθηγητῆς

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΤΑ ΜΕΛΗ (MODES) ΠΑΡΑ ΤΗΙ ΑΡΧΑΙΑΙ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΗ ΜΟΥΣΙΚΗΙ

[Ἡ νῦν ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ εἶνε αὕτη ἢ τῶν ἀρχαίων.—Ὁ Μπετόβεν ἐκεῖθεν ἐνεπνέετο.—Ὅποια δύναται νὰ εἶνε ἢ νεώτερα ἐθνικὴ ἡμῶν μουσικὴ.]

Ἀπὸ παλαιῦ ἐγίνασκον οἱ Ἕλληνες τὸ Δωρικόν, Φρύγιον, Λύδιον, Ὑπερμυξολύδιον, Μιξολύδιον, Ὑποφρύγιον καὶ Ὑποδωρικόν μέλος.

Τὸ Δωρικόν μέλος εἶνε τὸ μόνον κυρίως Ἕλληνικόν. Εἶνε τὸ βαρύτερον καὶ σοβαρόν ταιον πάντων, ἐνῶ τὸ Φρύγιον καὶ Λύδιο φέρουσι ξενικά ὀνόματα ἐθνῶν ἐν Ἀσίᾳ, ὧν ἢ πρὸς τὴν μουσικὴν κλίσις γνωστὴ. Τὸ Δωρικόν μέλος ἦν σμυρὸν μεγαλοπρεπές, ἐπιήδειον εἰς ἐξέγερσιν αἰσθημάτων εὐσταθῶν καὶ λελογισμένων, καὶ Ἀριστοτέλην δ' ἐθεωρεῖτο τὸ στασιμώτατον καὶ ἀνδρικότατον πάντων. Καὶ τοῦτο εἶνε ὁ καθ' ἡμᾶς ἦχος πλάγιος α'.

Τὸ Φρύγιον, τὸ καὶ μέσον, ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς μουσικῆς δι' ἧς ἐλατρεύετο ἢ μήτηρ τῶν Θεῶν Κυβέλη, ἐτήρησε δὲ τὸν χαρακτιρὰ του καὶ ἐν Ἑλλάδι διότι οἱ Ἕλληνες ἐχρῶντο αὐτοῦ ἐν τοῖς ὀργαστικαῖς τελεταῖς τοῦ Διονύσου ὡς ἐνθουσιαστικοῦ καὶ διεγερτικοῦ εἰς ἐκστάσεις κτλ. Καὶ τοῦτο εἶνε ὁ καθ' ἡμᾶς ἦχος δ'.

Τὸ Λύδιον ἦτο τὸ δευφωνότατον πάντων, προσήγγιζε πρὸς τὴν γυναικίαν φωνὴν καὶ εἶχε χαρακτιρὰ ἀπαλὸν καὶ μαλακόν. Καὶ τοῦτο εἶνε ὁ καθ' ἡμᾶς ἦχος γ'.

Ἐπεται λοιπόν, ὅτι ἡ ἡμετέρα ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ εἶνε αὕτη ἐκείνη ἢ μουσικὴ τῶν ἀρχαίων Ἕλλήνων, ἢ δὲ τροποποιήσις αὐτῆς ὀφείλεται κυρίως εἰς τὰς πολιτικὰς καὶ θρησκευτικὰς τοῦ ἔθνους μεταβολὰς.

Αἱ ἀρμονίαι τῶν ἀρχαίων Ἕλλήνων ὀνομάζοντο καὶ νόμοι, τροποῖ (ἔξ οὗ τροπάρια) εἰ δὴ (ἔξ οὗ καὶ αἱ ὠδαὶ τοῦ Πινδάρου), σζήματα καὶ τόνοι. Ἀρχαίας μουσικῆς ἀποσπάσματα σφίζονται ἀρκετά. Παραδείγματα ἐνδιαφέροντα, γεγραμμένα κατὰ τὸ δωρικὸν μέλος, ἔτισσαν τὰ τρία ταῦτα, ὁ Ὑμνος εἰς τὴν Μοῦσαν τοῦ Διονυσίου, χρονολογούμενος ἀπὸ τὸν δευτέρου ἀπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ αἰῶνα, ὁ γνωστὸς Ὑμνος τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας *Pange lingua* καὶ ὁ ἐκκλησια-

στικός Ὑμνος «Ὅν ἐλάτρευσαν τῆ κτίσει οἱ θεόφρονες» κλ.

Τὸ Ὑποδωρικόν μέλος μετεχειρίσθησαν πλειστάκις οἱ νεώτεροι συνθέται.

Ὁ Berlioz ἔκαμε χρῆσιν αὐτοῦ ἐν τῷ *morceau figuré, l'Enfance du Christ*(1), ἐπίσης ἔκαμε χρῆσιν τῆς ὑποδωρικῆς εὐρωμίας (cadence) εἰς τὸ τέλος τῆς *Invocation à la Nature* ἐν τῷ ἰεταρτῷ μέρει τῆς *Katadixis* τοῦ Φάουσι(2). Ὁ *Saint-Saëns* εἰς τὴν *captade des Noces de Prométhé*(3) ἀρχίζει μὲ τὸ ὑποδωρικὸν μέλος, καὶ ὁ *Gounod* μετεχειρίσθη αὐτὸ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς γνωστῆς τοῦ Φάουσι *romance* «*Il était un roi de Thulé*»(4).

Ἐν τῇ κλασικῇ μουσικῇ ἢ ὠραιότερα χρῆσις τοῦ ἀρχαίου μέλους, τὴν ὁποίαν δύναται τις νὰναφέρῃ ὡς παράδειγμα, εἶνε ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ *Beethoven* ἐν τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ *quartette*. Ἐδειξε ὁ μέγας συνθέτης ἐν αὐτῇ τὴν μεγάλην ὀφέλειαν τὴν ὁποίαν δύναται τις νὰ ἀρυσθῇ ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα μέλη διὰ τὴν νεωτέραν σύνθεσιν. Τὸ ἀριστοῦργημα τοῦτο εἶνε το περιφνημον *Adagio, Canzone di ringraziamento offerta alla Divinita da un guarito*. Ἀξίον παρατηρήσεως εἶνε τὸ ὅτι ὁ μέγας συνθέτης, ὁσάκις ἐξήτει νὰ ἐκφράσῃ τὰς ὑψηλοτέρας ἐμπνεύσεις του, προσέτρεχεν εἰς τὰς Ἕλληνικὰς κλίμακας.

Ἐντεῦθεν δὴλον ὅτι συχνάκις παρουσιάζεται περιστασις νὰ θαυμάζηται ἢ Ἕλληνικὴ μουσικὴ, περιβεβλημένη ὁμοῦ μὲ νεωτέρου συρροῦ ἐσθῆτα.

Χάρις εἰς τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας συνθέτας, τοὺς κατέχοντας διαπρεπῆ μετὰ τῶν Εὐρωπαϊῶν συνθετῶν θέσιν, ἢ ἐθνικὴ ἡμῶν μουσικὴ δύναται νὰ λάβῃ χρῆσιν ὅπως ἰδιαιτέραν οὕτως ὥστε καινοτομοῦσα νὰ μένη πάντοτε ὠραία καὶ ἀπλή.

ΕΛΙΣΑΒΕΤ Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ

(1), (2), (3), (4). Σημ. «*E. M.*». Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἀναφέρονται εἰς τὰ σχετικὰ μουσικὰ ἀποσπάσματα, τὰ ὁποῖα παραλείπονται.

BIBΛIOKΡΙΣΙΑ

Η «ΠΕΙΤΟΥΡΓΙΑ» ΤΟΥ ΨΑΧΟΥ ΕΠΙΚΡΙΝΟΜΕΝΗ ΥΠΟ Ι. Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΟΥ

Α. ΓΕΝΙΚΑ

[Αί μωραὶ ἰδέαι τοῦ συγγραφέως]

Καὶ λύπην καὶ ἐντροπὴν αἰσθάνομαι ὡς Ἕλληνας, διὰ εἰς τὸν σημερινὸν αἰῶνα βλέπουσι τὸ φῶς ἐν Ἑλλάδι τοιαῦτα μάταια καὶ χαζὰ βιβλία περιέχοντα τοιαύτας καὶ τοσαύτας μωρὰς ἰδέας καὶ ἐρυννώδεις κακοφωνίας, ὁποῖον εἶναι τὸ τοῦ Ψάχου βιβλίον ἐπιγραφόμενον «ἡ Δειτουργία».

Καὶ δὴ μία ἐκ τῶν μωρῶν ἰδεῶν τοῦ Ψάχου εἶναι, ὅτι ἡμεῖς οἱ νῦν ζῶντες, τοῦ ἔτους 1909, δὲν δικαιούμεθα νὰ διποκευάσωμεν ἢ νὰ μετατρέψωμεν τι ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ διότι τὸ ἔθνος δὲν ἠλευθερώθη ἀκόμη ὁλόκληρον (ἴδε Βιβ. Ψάχου σελ. 9, ζ).

Μέχρι λοιπὸν τῆς πλήρους ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως καὶ ἐλευθερίας, ὀφείλομεν ἡμεῖς, οἱ τὸ γε νῦν ἐλεύθεροι νὰ ἀνεχώμεθα πᾶσαν κακοφωνίαν, πᾶσαν ἀρρυθμίαν, πᾶσαν ἀναρμοσίαν ἀνευ ἀντιρροήσεως. Ὅταν δὲ καὶ ὁ τελευταῖος Ἕλληνας ἠλευθερωθῇ, τότε, κατὰ Ψάχον, νὰ παραδώσωμεν τὴν Ἐκκλ. Μουσικὴν, οὕτως ἔχουσαν «σύνολον ἐν, ὑπὸ μορφὴν μίαν καὶ ὑπὸ σύστημα ἐνιαῖον, εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ γεννηθῶσι διαρρυθμιστὰς αὐτῆς». Ἡμεῖς δ' ἔως τότε ἄς κοιμώμεθα.

[Τὸ συμπέρασμα τῶν μωρῶν τούτων ἰδεῶν]

Ἄλλ' ἂν ἡ ψαχικὴ αὐτὴ γνώμη ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν, τότε καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ καὶ ἐν γένει πᾶσα ἡ ἐπὶ τὰ πρόσω κίνησις τοῦ ἐλευθέρου ἔθνους πρέπει νὰ σταματήσῃ μέχρι τῆς ἀπολυτρώσεως καὶ τοῦ τελευταίου ὑποδοῦλου Ἕλληνας.

Ἄλλ' ἂν οὕτως ἐσκέπτετο ὁ αἰοιδίμος Κοραῆς, ποῖα θὰ ἦτο ἡ κατάστασις τῆς γλώσσης; Τέλειος χυδαῖσμός. Ἄπανα δὲ ἡ σοφὴ χορεία τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων τοῦ ἔθνους Ἀσωπίου, Φιλίππου, Κόντιου καὶ τῶν ἐπιζώντων σεμνῶν τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἱεροφαντῶν, οἵτινες ἐφιλοτέχνησαν τὸν ἄριστον τύπον τοῦ νῦν γραπτοῦ λόγου, ὀφείλον, κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ κυρίου τούτου, νὰ κλείσωσι τὰ σιόματα αὐτῶν τὸ δὲ Πανεπιστήμιον νὰ ἐκλείετο διότι ἀναφλέγει τὰς διανοίας

καὶ τὰς καρδίας εἰς γνῶσιν καὶ ἐρυνναν.

Ὡσαύτως ὁ μέγας τῆς βυζαντινῆς ζωγραφικῆς μύστηρ καὶ διαρρυθμιστὴς Θεόφιλος καὶ οἱ αὐτῷ ἐπόμενοι μύσται καὶ διδάσκαλοι τῆς θείας τοῦ Πολυγνώτου τέχνης ἔπρεπε νὰ μὴ ἐπιβάλλωσι χεῖρα βελτιώσεως εἰς τοὺς κακοτέχνους καὶ ἀπειροκάλους ἐκείνους τύπους, οἵτινες καλοῦνται κατ' εὐφημισμὸν βυζαντινοὶ εἰκότες. Οὐδ' ἔπρεπε εἰς τοὺς τύπους ἐκείνους νὰ ἐφαρμόσωσι τοὺς κανόνας τῆς ἀληθοῦς τέχνης, τοιούτου τὴν συμμετρίαν, τὴν προοπτικὴν, τὴν ἀνατομίαν κτλ.

Οὕτω δὲ καὶ ὁ Σακελλαριδὴς καὶ οἱ αὐτῷ ὁμόφρονες προοδευτικοὶ μουσικοὶ, ὅσοι αἰσθάνονται τὰς πτέρυγας τῶν ἐαυτῶν γνώσεων ἰκανῶς ἰσχυράς, ὀφείλουσι νὰ βαρύνονται, ὡς περ χῆνες πρὸς τὰ τέλματα τῶν βατράχων ὧν τὸ ἄσμα βρεκεκεξ κοάξ κοάξ, ἀπὸ τὴν πετῶσι πρὸς τὰς κορυφὰς τοῦ Ὀλύμπου, ὅπου οἱ Διὸς αἰετοί.

Τὸ «πρὸς τὰ κρείττω ἀεὶ τειάσθαι» τοῦ Ἡρακλείου εἶναι ρῆμα ἄγνωστον τῷ Ψάχῳ καὶ παντὶ αὐτῷ ὁμόφρονι. Τὸ δ' «ἐφυγον κακόν, εὖρον ἄμφιον» εἶναι ζήτημα ἀντεθνικὸν κατὰ τὸν κύριον αὐτοῦ.

Ἴνα δ' ἀρέσωμεν αὐτῷ, ὀφείλομεν νὰ τηρῶμεν τὰ χρησιμολογήματα τῆς ψαχίου ρυθμικῆς ψάλλοντες οὕτως:

Ὡς ἀπαρχῆς τῆς φύσεως
τῷ φύττουργῷ τῆς κτίσεως.

(Ἴδε «Δειτουργία» Ψάχου, σελ. 74).

Ἡ κατὰ τὸ ἔτι παλαιότερον, τὸ καὶ πλησιέστερον τῇ ἀρχαίᾳ παραδόσει,

Ὡς ἀπάρχῆς τῆς φύσεως
τῷ φυτούργῷ τῆς κτίσεως.

[S Τίς ὁ λόγος τῶν μωρῶν τούτων]

Ὅλοι δ' ἡμεῖς οἱ ἱεροφάνται ὅσοι μετέχετε τῶν ῥόδων τῆς Περίας, καταφρονήσατε τῆς Μούσης Καλλιόπης, καὶ ἀπὸ αὐτῆς περιπτύχθητε τὴν φίλην τοῦ Ψάχου ἀρρυθμίαν καὶ ἀκοσμίαν Ἐρρινὸν καὶ ἀνεξωσμένοι τὸν κατεργασμένον χιτῶνα τῆς ἀταξίας καὶ ἐκμελείας ψάλλετε τότε τῇ Θεομήτορι:

Θιάσον συγκροτήσαντας
πνευματικὸν στερέωσον.

Καὶ τοῦτο ἔως οὗ ἐλευθερωθῇ καὶ ὁ τελευταῖος Ἕλληνας διότι ἄλλως εἶναι φόβος, μήπως χάσῃ τὸν ἄριστον τοῦ ἄνθρωπος. Ἀληθῶς δὲ περὶ τούτου πρόκειται περὶ τοῦ σιτισμοῦ ἐν Πρωτανείῳ καὶ μάλιστα ἐν τῷ κελλαρίῳ τῶν ἱερῶν Μονῶν τοῦ Κράτους.

[ᾠ «δάσκαλε, ποῦ δίδασκες καὶ νόμον δὲν ἐκράτεις»].

Καὶ ὅμως, ἐπὶ ἀποκρούει τὴν παρὰ τῶν ἄλλων ἔρυνναν, μελέτην καὶ βελίωσιν τῆς ἱερῆς Μουσικῆς, παραδέχεται καὶ ἀναγνωρίζει δι' ἑαυτὸν μόνον καὶ ὑπ' αὐτοῦ μόνου «τὴν τεχνικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν διευθέτησιν τῆς καθαρῆς ἐκκλ. μουσικῆς γραμμῆς, τῆς ἀρχαίας, τῆς κλασικῆς, τῆς ἀμιγῆς!» Ποῖα δὲ αὕτη; ἄγνωστος καὶ ἄδηλος παντὶ, πληρὴ ἢ τῷ... Ψάχῳ!

Φαίνεται δ' ὅτι οὗτος ἔσχε πολλὰς πνευματικὰς γνώσεις καὶ ἴσως θὰ ἐγένετο αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος τῶν χορῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τοῦ Ἡρακλείου, τοῦ Ρωμανοῦ καὶ τοῦ Κοσμῆ, παρ' ὧν ἴσως καὶ διπλώματος ἔτυχεν.

[Ἡ μουσικὴ τοῦ βιβλίου ἀφίσταται τῆς παραδόσεως. — Ἀποδείξεις.]

Ἄλλ' ἐπὶ μόνος αὐτὸς οἶδε καὶ ἐπίσταται τὴν ἀγνήν βυζαντινὴν μουσικὴν παράδοσιν, ὡς αὕτη τηρεῖται ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, πῶς συμβαίνει ὥστε ἢ ὑπ' αὐτοῦ τυπωμένη μουσικὴ νὰ διαφέρῃ τῆς ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων τυπωμένης τε καὶ ἠχομένης;

Ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐπομένων.

Ἡ Κυψέλη, τὸ μουσικὸν βιβλίον, ὅπερ χρησιμεύει ὡς κώδιξ τῶν ἱερῶν ἡμάτων, ὡς ταῦτα ἄδονται ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἐτυπώθη πολλὰ ἔτη πρότερον πρὶν ἢ γεννηθῆ ὁ νεώτερος Τερεπανδρὸς κ. Ψάχος καὶ ἐπομένως τὰ ἐν αὐτῇ μέλη πρέπει νὰ ἔχωσι μείζονα τιμὴν, ὡς ἐγγύτερα τῇ ἀρχαίᾳ παραδόσει. Καὶ ὅμως ἅπαντα τὰ κοντάκια καὶ ἀπολυτικά τὰ περιεχόμενα ἐν τῷ πατριαρχικῷ βιβλίῳ παραβαλλόμενα πρὸς τὰ ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Ψάχου εὐρίσκονται κατὰ πολὺν διάφορον καὶ τὸ μέλος καὶ τὸν ρυθμὸν καὶ τὴν γραμμὴν.

Καὶ ἐπὶ οἱ ἐκδόται τῆς Κυψέλης λέγουσιν ἐν τοῖς προλεγόμενοις ὅτι τὰ ὑπ' αὐτῶν μελοσθέντα ἡμματα εἶναι «αἱ ἀρχέτυποι καὶ πατρο-

παράδοτοι μελωδία, εἶναι τὸ σεβάσιμον, κατασκευαστὸν καὶ ἱεροπεπεσμένον μέλος, ὅπερ, καθάπερ τις ἱερὰ παρακαταθήκη παρὰ τῶν ἀγίων ἡμῶν Πατέρων ἐναπετέθη ἀνόθευτον καὶ ἀπαραιοποίητον ἐν ταῖς παναρχάνοις χεροὶ τῆς Μητροῦς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας», ἔρχεται ἐξ ἄλλου ὁ κ. Ψ. καὶ γράφει περὶ τῶν ἑαυτοῦ μελισμάτων, ὅτι «αἱ μελωδία του εἶναι ἀπαρασάλευτοι καὶ συμφωνότατοι πρὸς τὸ ἔθος καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Μεγ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας». Ἄλλ' ἡ ὁμολογία του αὕτη εἶναι ψευδστατή διότι πρόχειρος ἀντιβολὴ ἀποδείκνυσιν δι' ὅ τῶν Πατριαρχείων μουσικὸς κώδιξ διαφέρει τῆς τοῦ Ψ. μουσικῆς καὶ κατὰ τὸ μέλος καὶ κατὰ τὸν ρυθμὸν καὶ κατὰ τὴν γραμμὴν. Οὐδαμῶς δὲ ποιεῖται χρῆσιν ὁ κώδιξ τῶν πτωρῶν, κακοφώνων καὶ ταυτοφώνων καὶ ἀνταρτωτῶν συνηχητικῶν γραμμῶν. Ἄς περ τελείως ἀγνωστὴ ἢ Μεγ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία. Ἀρὰ γε δὲν θὰ ἦτο καλόν, πρὶν ἢ δαπανηθῶσιν αἱ χιλιάδες δραχμῶν, νὰ ἐρωτηθῆ ἢ Μεγ. Ἐκκλησία παρὰ τῆς ἡμετέρας Ἱερῆς Συνόδου περὶ τοῦ ποῖα εἶναι ἡ γνησιώτερα μουσικὴ παράδοσις;

Ἀρὰ γε ἢ ὑπὸ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας ἐγκριμένη καὶ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἠδομένη, ἢ ἢ ὑπὸ τοῦ κ. Ψ. νῦν τυπωθεῖσα καὶ μάλιστα μετὰ συνηχητικῶν γραμμῶν; (Βλέπε καὶ Ἐκθεσιν Χ. Βλάχου πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἐν σελ. 44 «Ε. Μούσι».)

[Ἀπατᾷ καὶ τὸν Μητροπολίτην περὶ τῆς δῆθεν παραδόσεως].

Ἀλλὰ ψεύδεται ὁ κ. Ψ. λέγων ὅτι τηρεῖ ἀπαρτεγκλίτως τὴν βυζαντινὴν παράδοσιν καὶ ἀπατᾷ ἀνευ αἰδοῦς καὶ δίκης τὸν Παιερ. Μητροπολίτην. Ἀπόδειξις. Ἐν τινι αὐτοῦ βιβλίῳ, τυπωθέντι τῷ 1906, καὶ περιέχοντι ἡμματα τινα, ἐν οἷς καὶ τὸ «Τῆ ὑπερμάχῳ», εὐρίσκομεν ὅτι τὸ «Τῆ ὑπερμάχῳ» τοῦ 1906 εἶναι διάφορον ἐν πολλοῖς πρὸς τὸ «Τῆ ὑπερμάχῳ» τοῦ 1909. Ἐκεῖ εἰς τὰς λέξεις νικητήρια, εὐχαριστήρια, ἀπροσμάχητον, ἐκ παντοίων, ἐλευθέρωσον, ἵνα κράζω Σοι, ἔχει ὑφέσεις καὶ διέσεις ἐπὶ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ 1909 παρελείθησαν καὶ ἐπομένως τὸ μέλος μετεβλήθη. Ἐρωτῶμεν δὲ ἕν.

Ἡλλαξεν ἢ παράδοσις ἐντὸς τριῶν ἐτῶν; (Βλέπε καὶ Ἐκθεσιν Χ. Βλάχου πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ὡς ἀνωτέρω).

Πρὸς τοῦτοις ἐν τῷ εἰρημένῳ βιβλίῳ τοῦ

1906, ἐν ᾧ παραλαμβάνεται καὶ ἡ δοξολογία τοῦ Ἰακώβου ἐκ βιβλίων προγενεστέρων τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ὁ κ. Ψ. θεωρεῖ καὶ τὰ τυπογραφικὰ σφάλματα τοῦ βιβλίου ἐκείνου ὡς βυζαντινὴν παράδοσιν! Ἴδε ἐν τῷ «Κύριε βασιλεῦ» τὴν καιάληξιν «Πάτερ παντοκράτωρ» σελ. 11.

[Καὶ ἄλλα τεχνικὰ σφάλματα].

Ἄλλ' ἐκεῖ, ἐν τῷ «Κύριε βασιλεῦ» ἐν τῇ φράσει «Ἐπουράνιε Θεέ» παρατηροῦμεν καὶ ἄλλο ἀμάρτημα. Ἐνῶ δηλαδή ἡ φράσις «Ἐπουράνιε Θεέ» ἀπαιτεῖ ἵνα τὸ τετραόροδον ἀπὸ τοῦ Κε μέχρι τοῦ ὑψηλοῦ Πα βαίη κατὰ τόνον, ἡμιτόνιον καὶ τόνον, ὁ Ψ. ἀγνοῶν, ἢ καὶ μὴ αἰσθανόμενος τὸ ἄκουσμα, ἀφίνει αὐτὸ ἄνευ φθορᾶς ὡς ἐξῆς: ἡμιτόνιον, τόνον, τόνον, καὶ οὕτω καταλήγει! Καὶ τοιαῦτα ἔχει ἄπειρα ἀμαρτήματα.

Ἐὰν δὲ τοῦτα ἦσαν γεγραμμένα ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ παρασημαντικῇ καὶ πρὶν ἢ τυπωθῶσιν ἐκρύνοντο πρότερον ἐπὶ τοῦ ὄργάνου, εἶμαι πάντως βέβαιος, δι' ἀκόμη καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὁδείου κ. Νάζος ἐννοῶν τὰ στοιχειώδη ταῦτα μουσικὰ σφάλματα, δὲν θὰ ἐπέτρεπε νὰ προέλθῃ εἰς φῶς τοιοῦτο κακόμοισον κατασκευάσμα, καὶ δὴ παρὰ διδασκάλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁδείου(1).

[§ Πῶς ἐμπαίζεται ὁ Μητροπολίτης καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὁδείου.]

Ἐκφράζομεν δὲ παράπονον ἅμα καὶ λύπην καὶ πρὸς τὸν Πανιερώτατον καὶ πρὸς τὸν κ. Νάζον, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ὁδείου, διότι, ἐνῶ ἠδύνατο νὰ πληροφορηθῶσι τὸ ἀληθὲς καὶ ἀκριβές, ἐρωτῶντες καὶ ἄλλους ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις ἐγκριτῶν ἱεροψαλιτῶν γνωσκόντων τὰ τοιαῦτα καὶ ἀκριβείαν καὶ τὸν βίον ὅλον περὶ τὰ τοιαῦτα διανυσάντων, ἠοκέσθησαν εἰς τὴν ἀτέλειαν ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου (βλέπε καὶ ἐκθεσιν Χ. Βλάχου, ὡς ἀνωτέρω) καὶ ἐξακολουθοῦσιν εἶτι καὶ τῶν ἀπαιτούμενοι καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐμπαϊδόμενοι, πρὸς δυσφημισμὸν οὐ μόνον τῆς μουσικῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ τῆς ὁμινομένης ἑλληνικῆς εὐφυΐας.

(1) Σημ. Ἐ.Μ. Νομίζομεν ὅτι δὲν ἔχει δίκαιον εἰς τοῦτο ὁ κ. Σακελλαρίδης. Διότι ὁ κ. Νάζος εἶτε ἐνόσει εἶτε δὲν ἐνόσει τὰ σφάλματα δὲν εἶχε δικαίωμα νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ὁ ὁποῖος ἔτυχε νὰ εἶνε διδασκάλος ἐν τῷ Ὁδείῳ.

[Ἀλλὰ διατὶ καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ'.]

Ἐὰν δέ, ὡς ἐμάθομεν, καὶ ὁ Οἶκουμ. Πατριάρχης συνιστῇ τὸν Ψάχον ὡς τὸ ἐγκυκλιώσιμα τῆς μουσικῆς τέχνης, ὡς τὸ ἀκροθίνιον τῶν ἐν Κων)πόλει ἱεροψαλιτῶν, ὅμοιον τοῦ ὁποίου δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τὸ Βυζάντιον, τότε πολλὸν ἐκπίπτει ἐκ τῆς καλῆς φήμης ὁ πρωθιεράρχης τοῦ Γένους.

[§ Αἱ συντακτικαὶ γνώσεις τοῦ συγγραφέως.]

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ τοῦ ψαχικοῦ βιβλίου τοῦ 1906, χάριν θυμηδίας ἀναφέρω καὶ μίαν τραγῆν ἀσυνταξίαν αὐτοῦ (τοιαῦτα δὲ ἀσυνταξίας φέρουσι πολλὰς τὰ γραφόμενα αὐτοῦ), ἦτις ὡς τηλαυγὲς πρόσωπον τίθειαι πρώτη-πρώτη ἐν τῇ ἀφιερῶσει, ἔχουσα οὕτως:

Ἀφιερῶται τῷ Σ. Μητροπολίτῃ τῷ ἐφιεμένῳ τὸν καταρτισμὸν ὅμοιο λόρφου συστήματος ἐν τῷ ψάλλειν κτλ.

Ὁ δεινὸς γλωσσολόγος καθηγητῆς κ. Γ. Χαϊζιδάκης ἐν τῷ τέρῳ λεξικῷ ὀφείλει νὰ θησαυρίσῃ καὶ τὴν μετ' αἰτιατικῆς σύνταξιν τοῦ ἐφιέμαι. Ὡς μοναδικὸν δὲ παραδείγμα νὰ φέρῃ τὸ ψάχειον «ἐφιέμαι τὸν καταρτισμὸν».

Β' ΤΕΧΝΙΚΑ

[§ 22. Ὅτι τὸ μέλος ὑποτάσσει τὸν ρυθμὸν! ... ὁ Ψάχος ἄλλος Κινησίας.]

Ὁ Ψάχος ἐν τῷ βιβλίῳ του παρίσταται ὡς ὁ ἀρρυθμώτατος τῶν μελοποιῶν· βλέπει διὰ ἄστροφα τὰ πράγματα· ἐν δὲ τῇ ψυχῇ του ἐλείπει ἡ ἐννοια τοῦ ρυθμοῦ. Διὰ τοῦτο, ὡς ὁ καιάροτος ἐκεῖνος Κινησίας ὁ Ἀιτικός, ποιεῖ ἔξαομοσίους καμπάσ, καὶ παρίσθησι τὰ ἀριστερὰ ὡς δεξιὰ. Οὐδ' ἔχει ὁμοίον του οὐτε ἐν τῷ παρελθόντι οὐτε ἐν τῷ παρόντι, ἐλπίζω δ' ὅτι οὐδ' ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἡ εὐρυθμία κατ' αὐτὸν εἶναι νὰ συμφύρῃ πόδας ἀνίσους καὶ ἀσυμμέτρους φύρδην μίγδην, καὶ οὐδένα κόσμον, καὶ οὐδεμίαν τάξιν· δηλαδή «πλίνθη καὶ ξύλα καὶ κέραμοι ἀτάκτως ἐξορμμένα». Διὸ καὶ γράφει τὰ ἀμίμητα ταῦτα (ἄκουσον, ἄκουσον!)

«Τὸ μέλος ὑποτάσσει τὸν ρυθμὸν!» (Παράρτ. «Ἐκκλ. Ἀληθείας», Ἰανουάρ. 1909, σελ. 59).

«Τοῦτέστιν ὁ μελοποιὸς οὐδέποτε δικαιούται νὰ θέσῃ ὡς γνώμονα ρυθμὸν τινα πρὸ τοῦ μέλους!» (αὐτόθι).

«Ἄλλ' ἀφοῦ πρῶτον ἐφεύρῃ τὸ μέλος καὶ ἐφαρμόσῃ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ κειμένου, τότε ὑποβάλλει αὐτὸ εἰς ρυθμὸν, ὅστις (ἄκουσον, ἄκουσον!) σπανιώτατα θ' ἀποιεληθῆται ἐξ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἶδους ρυθμικῶν ποδῶν!» (αὐτόθι).

Καὶ ἐπαιρόμενος καὶ οἶονεὶ ἀντιπασόμενος καθ' ὅλων τῶν μουσικῶν τῆς τε ἀρχαιότητος καὶ τῶν νεωτέρων χρόνων, λέγει μετὰ θριαμβευτικοῦ ὕφους τάδε τὰ ψάχεια.

«Δὲν γνωρίζω, ποῦ στηριζόμενοι οἱ τάναντια φρονοῦντες ἰσχυρίζονται, ὅτι, ἵνα μέλος τι ἢ ἔρρυθμον, δεῖν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ποῦς νὰ ἐπαναλαμβάνηται;»!

Ποῦ εἶναι ἡ χορεία τῶν μεγαλωνύμων ἀνδρῶν, οὓς ἐκάστοτε ὁ κ. Ψάχος προσκαλεῖ ὡς ἀκροατὰς καὶ ἐπιβεβαιωτὰς τῆς ἐπιτοῦ σοφίας; Ποῦ εἶναι, ὅπως θανατώσασιν καὶ χειροκοροτήσωσιν ἀνοησίας, ἅσπερ τὸ ἔθνος πληρώνει ἀδρότητα ἐξ ἱερῶν χρημάτων;

[§ 23. Ὁ Ἀριστείδης περὶ ρυθμοῦ. Ὁ ρυθμὸς ὑποτάσσει τὸ μέλος.]

Ἄλλ' ἐνῶ ὁ Ψάχος λέγει καὶ γράφει «τὸ μέλος ὑποτάσσει τὸν ρυθμὸν» ἡ μουσικὴ ἐπιστήμη, ἡ ἀληθὴς, παραδίδει διὰ τοῦ Ἀριστείδου, ὅτι «ὁ ρυθμὸς πλάττει καὶ ὑποτάσσει τὸ μέλος».

Διὸ καὶ ἐκάλουν τὸν μὲν ρυθμὸν ἄρρεν, τὸ δὲ μέλος θῆλυ· καὶ οὕτω τὸ μὲν μέλος ἀνεύρηγόν ἐστι καὶ ἀσχημάτιστον, ὕλης ἐπέχον τόπον διὰ τὴν πρὸς τοῦναντίον ἐπιτηδειότητα, ὁ δὲ ρυθμὸς πλάττει τε αὐτὸ καὶ κινεῖ τεταγμένως, ἐπέχων λόγον ποιούντος πρὸς τὸ ποιούμενον (Ἀριστ. βιβλ. Α', σελ. 43).

[§ 24. Ἡ ἐπιστήμη περὶ ρυθμικοῦ γνώμονος]

Καὶ πάλιν, ἐνῶ ὁ Ψάχος λέγει καὶ γράφει, ὅτι «ὁ μελοποιὸς οὐδέποτε δικαιούται νὰ θέσῃ ρυθμικὸν τινα γνώμονα», ἡ μουσικὴ ἐπιστήμη, ἡ ἀληθὴς, διδάσκει τοῦναντίον, ὅτι ὁ μελοποιὸς ὀφείλει νὰ ἔχῃ γνώμονα ρυθμικόν, ὃν καλεῖ:

«λῆψιν, δι' ἧς ἐπιστάμεθα ποιῶ τινὲ ρυθμῶ χρηστέον».

Καὶ κατὰ τὴν λῆψιν ταύτην, ἦτις, πρὶν ἢ ἐπινοηθῇ τὸ μέλος, εὐρίσκειται ἐσχεδιασμένη ἐν τῷ νῶ τοῦ μελοποιῶ, ὀφείλει οὕτως νὰ συμμετριάξῃ τοὺς χρόνους τοῦ μέλους, ἄλλους μὲν ἐ-

κτείνων, ἄλλους δὲ συστέλλων, ἄλλους δὲ ἴσους ποιῶν, καθὰ λέγει ὁ Πτολεμαῖος.

[§ 25. Οἱ ρυθμικοὶ Προκρούσται τοῦ Ψάχου]

Ἄλλ' ὅμως τοὺς τὰ τοιαῦτα πράττοντας καὶ τὰ τοιαῦτα φρονοῦντας καὶ γράφοντας ὁ κ. Ψ. καλεῖ προκρούστας.

Καὶ ὁ ἀρχαῖος μουσικὸς Διονύσιος Προκρούστῃς ἐστὶ· διότι λέγει «ὁ δὲ μελοποιὸς ὡς βούλειαι ἔλκει τοὺς χρόνους· πολλάκις τὸν μακρὸν βραχὺν ποιεῖ καὶ τὸν βραχὺν μακρὸν» ὥστε καὶ εἰς τάναντια μεταχωρεῖν».

Ὡσαύτως καὶ ὁ ἀρχαῖος μουσικοφιλόσοφος Ἀριστείδης Προκρούστῃς ἐστὶν· διότι γράφει:

«Ρυθμὸς ἐστὶ σύστημα ἐκ χρόνων κατὰ τινὰ τάξιν συγκεκλιμένων. Καθόλου γὰρ τῶν φθόγγων, διὰ τὴν ἀνομοιότητα τῆς κινήσεως, ἀνέμφαιτον ποιούμενων τὴν τοῦ μέλους πλοκήν, καὶ εἰς πλάνην ἀγόντων τὴν διάνοιαν, τὰ τοῦ ρυθμοῦ μέρη καθίστησι τὴν δύναμιν τῆς μελωδίας ἐναργῆ, κινούντα τὴν διάνοιαν τεταγμένως».

Ἄλλ' ἀληθῶς φοβοῦμαι ὅτι αὐτὸς ὁ κ. Ψ. ἔχει ἀνάγκην τιμωροῦ τινος Προκρούστου ἢ Σκίρωνος ἵνα μὴ καταρροπαίῃ τὰς Μούσας.

Καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα. Πιστεύομεν δὲ ὅτι, ἐξ ὧν μέχρι τοῦδε εἴπομεν, πᾶς τις θὰ ἐπέσθῃ ὅτι ὁ μειάπεμπτος Ψ. εἶναι ὁπαδὸς τοῦ ἀτάκτου καὶ φύρδην μίγδην ρυθμοῦ, ὅστις οὐτε ὑπῆρξεν οὐδὲ θὰ ὑπάρξῃ, ἐφ' ὅσον ὁ κόσμος καλεῖται κόσμος καὶ τάξις.

[§ 26. Ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης περὶ ρυθμοῦ].

Καὶ λέγων ὁ Πλάτων ρυθμὸν τὴν τάξιν ἐν τῇ κινήσει, καὶ συνιστῶν τοῦτον ἐν πάσαις τοῦ βίου ταῖς ἐνεργείαις φρονεῖ δικαιοῦτατα ὅτι «Ἐὐθεῖα καὶ τεταγμένη κίνησις ποιεῖ τὰς ψυχὰς εὐνηγίας», ἐνῶ «ἡ ἀταξία πανταχοῦ πονηρόν».

Ταῦτα δὲ πάντα ἐξετάζων φιλοσοφικῶς ὁ ἀκρόσοφος Σταγειρίτης γράφει τάδε τὰ ὑπέροτατα:

«Ρυθμῶ δὲ χαίρομεν διὰ τὸ γνώριμον καὶ τεταγμένον· καὶ διὰ τὸ κινεῖν ἡμᾶς τεταγμένως· Οἰκειότερα γὰρ ἡ τεταγμένη κίνησις τῆς ἀτάκτου ὥστε καὶ κατὰ φύσιν μᾶλλον. Σημεῖον δὲ πονοῦντες γὰρ καὶ πίνοντες καὶ θεοθιόντες τεταγμένα, σφύζομεν καὶ αὔξομεν τὴν φύσιν καὶ τὴν δύναμιν· ἀτακτα δὲ φθεί-

»ρομεν και εξίσταμεν αυτην. Αι γαρ νόσοι του σώματος κινήσεις εισι της ου κατὰ φύσιν τάξεως».

Το ελληνικόν Ὀδεῖον ἐγκλειῖον ἐν τοῖς κόλποις του τὸν τοιαῦτα διδάσκοντα, ἀναγει αὐτὰς

τὰς βάσεις της Μουσικῆς. Διὸ και προκαλοῦμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων, ὅπως παύση ἡ περαιτέρω σπατάλη ἱεροῦ χρηματός, ἢ ἀπώλεια χρόνου, και ἡ διαβολὴ της ἱερᾶς τέχνης.

I. Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΤΟΝΙΑΙΩΝ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΝΕΩΤΕΡΑΙ ΕΛΛΗΝ, ΜΟΥΣΙΚΗΙ

[Ἐν σχέσει πρὸς τὴν 9ην παράγραφον τοῦ προηγουμένου τεύχους ἐλάβομεν τὰ ἐπόμενα:]

Περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ζητήματος της νεωτέρας ἑλληνικῆς Μουσικῆς πολλοὶ κατὰ καιροὺς ἔγραψαν. Καὶ ἐξέφεραν γνῶμην ἄλλοι μὲν βασιζόμενοι μόνον ἐπὶ τὴν μαθηματικὴν ἐπισημῆν, ἄλλοι δὲ μόνον ἐπὶ της σοφισμένης παραδόσεως. Ἀμφοτέρων αἱ βάσεις εἶνε καθ' ἡμᾶς ἐσφαλμένα. Ἡμεῖς στηρίζομενοι ἐπὶ τῶν διὰ της ἀκοῆς δυναμένων αἰσθητῶν γενέσθαι διαστημάτων και τῶν ἐκ της ἀρχαίας ἑλληνικῆς Μουσικῆς καταγομένων, ἅμα δὲ και συμφῶνων πρὸς τὴν φύσιν της ἡμετέρας Μουσικῆς, ἔχομεν τὴν ἐξῆς γνῶμην.

Ὅλοι οἱ ἐκ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων γράψαντες περὶ Μουσικῆς συμφωνοῦσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος. Ἐκ τούτων ὁ Εὐκλείδης λ. χ. γράφει ταῦτα:

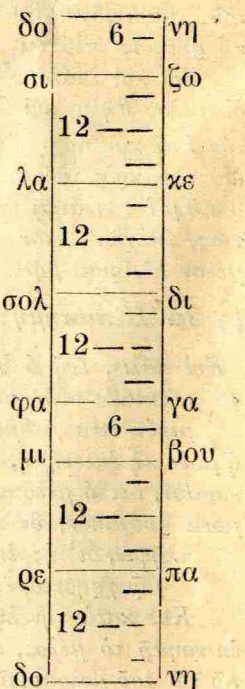
«Δείκνυται δὲ και ἀριθμῶ αἱ χροαὶ τὸν τρόπον τούτων. Ὑπόκειται γὰρ ὁ τόνος εἰς δώδεκά τινα ἐλάχιστα μόρια διαιρούμενος, ὧν ἕκαστον δωδεκατημόριον τόνου καλεῖται ἀναλόγως δὲ τῷ τόνῳ και τὰ λοιπὰ διαστήματα τὸ μὲν γὰρ ἡμιτόνιον εἰς ἑξ δωδεκατημόρια ἢ μὲν τεταρτημόριος εἰς τρία, ἢ δὲ τριτημόριος εἰς τέσσαρα. Ὅλον δὲ τὸ διὰ τεσσάρων εἰς τριάκοντα ἢ μὲν οὖν ἀρμονία μελωδηθήσεται κατὰ τριῶν δωδεκατημορίων μέγεθος και τριῶν και εἰκοσιτεσσάρων τὸ δὲ μαλακὸν χρῶμα, και τεσσάρων και τεσσάρων και εἰκοσιδυοῦν τὸ δὲ ἡμιόλιον χρῶμα κατὰ τεσσάρων ἡμισυ και τεσσάρων ἡμισυ και εἰκοσιενός τὸ δὲ τονιαῖον χρῶμα κατὰ ἑξ και ἑξ και ὀκτωκαίδεκα τὸ δὲ μαλακὸν διάτονον κατὰ ἑξ και ἐννεα και δεκαπέντε τὸ δὲ σύντονον κατὰ ἑξ και δώδεκα και δώδεκα» (Εὐκλείδου εἰσαγωγὴ ἀρμονικῆ).

Ἐκ πάντων τούτων δῆλον γίνεται ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες ἐν τῇ Μουσικῇ εἶχον τὰ ἐξῆς διαστήματα: 3, 4, 4 1)2, 6, 9, 12, 15, 18, 20, 21, 22 και 24. Ἐκ τούτων, καθ' ἡμᾶς,

τὰ διαστήματα 4, 4 1)2, 20 και 22 μὴ δυνάμενα νὰ γείνωσιν αἰσθητὰ διὰ της ἀκοῆς θὰ ἦσαν ἐν χρήσει μόνον ἐν τῇ θεωρίᾳ, και πράγματι τὸ οὗς οὐδέποτε δύναται νὰ αἰσθανθῆ διάστημα μικρότερον τοῦ τεταρτου τοῦ τόνου, διὰ τοῦτο δὲ και οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες ἐλάχιστον μελωδητὸν διάστημα εἶχον τὸ ἐκ 3 δωδεκατημορίων συγκείμενον. Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων ἐν τῇ πράξει μένονν μόνον τὰ ἐξῆς διαστήματα: 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21 και 24. Ταῦτα δὲ, ἐὼν ἐπισταμένως τὰ ἐξετάσωμεν, θὰ τὰ εὖρωμεν ἀπαράλλακτα ἐν τῇ παρ' ἡμῶν Μουσικῇ ἐκτὸς τοῦ ἐν τῷ ἐναρμονίῳ γέει εὐρισκομένου και ἐξ 24 δωδεκατημορίων συγκειμένου διαστήματος και τοῦτο ἐπειδὴ εἰς ἡμᾶς, ὡς θὰ ἴδωμεν ἄλλοτε, δὲν διεσώθη τὸ ἐναρμόνιον γένος.

Ὅστε ἀπαύγασμα της ἀρχαίας ἑλληνικῆς Μουσικῆς εἶνε τὰ ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ Μουσικῇ εὐρισκόμενα διαστήματα 3, 6, 9, 12, 15, 18 και 21, ἅτινα αἰσθητὰ γινόμενα διὰ της ἀκοῆς, φυλάττοντα δὲ και ἀναλλοίωτον τὴν φύσιν της Μουσικῆς ἡμῶν, εἶνε τὰ μόνα διαστήματα τὰ ὅποια σχηματίζοντα τὴν ἀπέναντι διαπασῶν δύνανται οὐ μόνον εὐκόλως νὰ διδασχθῶσιν ἀλλὰ και ἐν τῇ ἀκοῇ εὐαρέστως νὰ ἡχῶσιν. (Κοι)πολις)

ΑΚΡΑΤΟΣ ΑΔΑΜ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ο τυφλός μουσικός Ε. Θ. Τσαμουρτζής.— Ο «Εθνικός Μουσικός Σύλλογος» πληροφορηθείς ὅτι ὁ ἡμέτερος ἀναποκριτὴς κ. Εὐάγγελος Θ. Τσαμουρτζῆς ἐκ Περγάμου, καίπερ τυφλῶθεις εἰς ἡλικίαν τριῶν ἐτῶν ἐκ της νόσου εὐλογίας, ἠδυνήθη ἐν τούτοις ἕνεκα μεγάλης κλίσεως του και ἀγάπης πρὸς τὴν μουσικὴν οὐ μόνον ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ ἐκμάθη πρακτικῶς ἄριστα τὸ μανδολίνον, ἀλλὰ και θεωρίαν μουσικῆς και στοιχειώδη ἀρμονικὴν, οὕτως ὥστε νὰ συνθέτῃ ἴδια ἔργα, τὰ ὅποια μόνος νὰ ἐκτελῆ εἰς συναυλίας κρούων τὸ μανδολίνον και ἅμα ἄδων, ἐκάλεσεν αὐτὸν ἐνταῦθα, ὅπως τὸν γνωρίσῃ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως και τὸν ὑποβάλῃ εἰς σχετικὴν μουσικὴν ἐξέτασιν. Τοσοῦτῳ δὲ μᾶλλον, καθ' ὅσον, κατὰ τὰς πληροφορίας του, παρατηρεῖται εἰς τούτον και ἰδιάζουσα κλίσις και ἔρως πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν μουσικὴν. Ο κ. Τσαμουρτζῆς ἀναποκριθεὶς εἰς τὴν ἀνωτέρω πρόσκλησιν ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα προθύμως. Τούτον ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ ἡμετέρου «Εθνικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου», εἰς ὃν ἐνεφανίσθη προσήγαγε πρὸς ἐξέτασιν 1) εἰς τὸν Διευθυντὴν της ἐνταῦθα Ἀθηναϊκῆς Μανδολινάτας κ. Ν. Λάβδαν, 2) εἰς τὸ Ὀδεῖον Ἀθηνῶν, ὅπου ἐματαιώθη ἡ ἐξέτασις του, δι' οὗς λόγους ἐκθέτομεν κατωτέρω, 3) εἰς τὸ Ὀδεῖον Λόττνερ, 4) εἰς τὸν καθηγητὴν τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ κ. Τ. Ἀργυρόπουλον και 5) εἰς τὴν Μουσικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ «Εθνικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου» πρὸς τοῦτο κληθεῖσαν εἰς συνεδρίαν τῇ 24 Μαρτίου ἐ. ἔ. παρουσίᾳ και τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου συνεδριάσαντος ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Κ. Ν. Παπαμιχαλοπούλου, βουλευτοῦ και πρῶην Ὑπουργοῦ, ἀπόντος τοῦ προέδρου, λόγω κωλύματος. Κατὰ πάσας ταύτας τὰς ἐξετάσεις αὐτοῦ ὁ κ. Τσαμουρτζῆς προεκάλεσεν οὐ μόνον τὰς ζωηρὰς συμπαιθείας, ἀλλὰ και τὸν θαυμασμόν τῶν ἐξεταστῶν αὐτοῦ διὰ τὸν ἀριστοτεχνικὸν χειρισμόν τοῦ μανδολίνου και τὰ πολλαπλὰ αὐτοῦ μουσικὰ προσόντα εἰς εἰς αἰσθηματικὴν και λεπτὴν ἐκτέλεσιν, εἰς δευτέραν ἀκουστικὴν ἀντιλήψιν, εἰς εὐφάνταστον σύνθεσιν και ἐφεύρεσιν ἰδίου πολυσυνθέτου ἀρμονικοῦ συστήματος διὰ μανδολίνον, διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ὁποίου ἐν Εὐρώπῃ ἐχρησιάσθησαν πολυτετεῖς μελέται κατὰ τὴν βεβαίωσιν τοῦ κ. Λάβδα. Ἐπὶ τούτου ὁ «Ε.Μ.Σύλλογος» και οἱ λοιποὶ ἐξετασταὶ συνεχάρησαν θερμότητι τῷ κ. Τσαμουρτζῆ διὰ τὴν αὐτομάθειάν του ταύτην και τὸ μουσικόν του ἄλγαντον, συστήσαντες ἅμα αὐτῷ, ἵνα τὰς γνώσεις του ταύτας συστηματοποιήσῃ διὰ τινος ἀριωτέρας παιδεύσεως. Ἐξελέγη δ' ἔπειτα παμψηφεί ὁ κ. Τσαμουρτζῆς ἐταῖρος τοῦ «Ε. Μ. Συλλόγου» λαβὼν ἅμα και τὴν ἐντολήν, ὅπως ἀντιπροσωπεύῃ και τὸν Σύλλογον κατὰ τὰς μουσικὰς αὐτοῦ ἐργασίας και περιοδείας.

Ο κ. Τσαμουρτζῆς ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ «Ε.Μ. Συλλόγου» και μουσικὴν συναυλίαν θὰ δώσῃ πρὸ τοῦ ἀθηναϊκοῦ κοινοῦ ἐν τῷ Ὀδεῖῳ μετὰ τὸ Πάσχα.

Ἡ ματαιωθεῖσα ἐξέτασις τοῦ κ. Τσαμουρτζῆ εἰς τὸ Ὀδεῖον Ἀθηνῶν. Ὡς εἰρηται ἀνωτέρω, ἐματαιώθη ἡ ἐξέτασις τοῦ κ. Τσαμουρτζῆ ἐν τῷ Ὀδεῖῳ Ἀθηνῶν, διότι ἐνθ' ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ «Ε. Μ. Συλλόγου» ἐπαρουσίασεν αὐτόν, κατὰ τὰ συμπεφωνημένα μετὰ της διευθύνσεως τοῦ Ὀδεῖου, κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ἡμέραν και ὥραν, κατ' αὐτὴν ἐνεφανίσθη ὁ Γραμματεὺς τοῦ Ὀδεῖου κ. Ροσόλυμος, ὁσῖς, μὲ ὕψος γελοῖον ἅμα τε και ἀνόητον, ἠξίωσε νὰ μείνῃ μόνος ὁ κ. Τσαμουρτζῆς πρὸς ἐξέτασιν. Εἰς τὴν παρατήρησιν δὲ τοῦ πρώτου, ὅτι τοῦτο δὲν εἶνε δυνατόν νὰ γείνη και ὅτι τοῦτο ἄλλως πρέπει νὰ λεχθῆ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ κ. Νάζου, ὁ δεύτερος ἀπήνητησε τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο, «Ἐγὼ εἶμαι ὁ Νάζος»! Πρὸ της ἐξευτελιστικῆς ταύτης συμπεριφορᾶς τοῦ Γραμματέως τούτου διὰ τε τὸ Ὀδεῖον, ὡς ἐθνικὸν ἴδρυμα, εἰς ὃ ὑπηρετεῖ, και τὸν ὑπὸ κηδεμονίαν τεθέντα διευθυντὴν αὐτοῦ, ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ «Ε.Μ. Συλλόγου» ἀγανακτήσας ἀπεχώρησε μετὰ τοῦ κ. Τσαμουρτζῆ.

Ὀδεῖον Λόττνερ. Μεταξὺ τῶν πολλῶν ὁρατορίων, τὰ ὅποια ἐξετέλεσε τὸ Ὀδεῖον Λόττνερ προσετέθη ἐσχάτως και «Ὁ Παράδεισος και ἡ ψυχὴ», κοσμικὸν ὁρατόριον τοῦ Ρ. Σούμαν ἀπὸ τὰ μᾶλλον ἐμπνευσμένα.

Τὸ Ὀδεῖον Λόττνερ προώδευσε σημαντικῶς. Οἱ μαθηταὶ και μαθήτριαι ὑπερέβησαν τοὺς 200. Ὑπόλοροῦ ἐξ 80 περίπου μαθητῶν και μαθητριῶν ἐξετελέσθησαν μεγάλα μουσικὰ ἔργα μέχρι σήμερον, ὡς τὰ ὁρατόρια «Δημιουργία» τοῦ Χαῦδν, «Αἱ τέσσαρες ἐποχαὶ» τοῦ ἰδίου, «Ἡ Ὀδύσσεια» τοῦ Μπρούχ, «Requiem» τοῦ Μότσαρτ, «τὸ Μαγεμμενον Τριαντάφυλλον» τοῦ Σούμαν, «Ἡ Διάβασις της Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης» τοῦ Σούμπερτ, «τὰ Τσιγγάνικα Τραγούδια» τοῦ Μπράμς, οἱ «Ψαλμοὶ τοῦ Δαυὶδ».

Ἐπίσης τὸ Ὀδεῖον Λόττνερ κατώρθωσε νὰ πρωταγωνιστήσῃ και εἰς τὸ μάθημα της συμφωνικῆς μουσικῆς (musique d' ensemble).

Ἡ Μανδολινάτα εἰς τὸν διαγωνισμόν της Κερμόνας. Ἡ ὑπὸ τὴν διύθυνσιν τοῦ φίλου κ. Ν. Λάβδα Ἀθηναϊκῆ Μανδολινάτα, ἡ ἀλματικὰς προόδους μέχρι σήμερον κομησαμένη, ἦς ἡ φήμη και ἔξω της Ἑλλάδος κυκλοφορεῖ, προσεκλήθη εἰς τὴν Κερμόναν της Ἰταλίας, ὅπου θὰ γείνη διεθνὴς μουσικὸς διαγωνισμὸς κατὰ τὸν προσεχῆ μῆνα Μάϊον. Ἡ Ἀθηναϊκῆ Μανδολινάτα ἀπεδέχθη τὴν εὐγενὴ και φιλόφρονα ταύτην πρόσκλησιν μετὰ πολλῶν ἐλπίδων

ὅτι θέλει διακριθῆ κατά τὸν διαγωνισμόν τοῦτον. Πρὸς τοῦτο ἐδόθησαν παρ' αὐτῆς τελευταίον ἀποχαρτιστήριοι τινες συναυλίας ἐν τῇ Βασιλικῇ Θεάτρῳ καὶ τῇ «Παρνασσῷ». Τῇ εὐχόμεθα καλὴν ἐπιτυχίαν καὶ ἐπιτυχίαν εἰς τὸν διαγωνισμόν.

Νέος χοροδιδάσκαλος τοῦ Ε.Μ. Συλλόγου. Πλήν τοῦ πέρην διορισθέντος χοροδιδασκάλου κ. Α. Ἀνδρεοπούλου, τοῦ διδάξαντος τοὺς ἑλληνικοὺς χοροὺς εἰς τὴν ἑλληνικὴν Κοινότητα Ἀτταλείας, περὶ ὧν ἱκανὰ ἐγράφησαν ἐν τῇ «Ἐθνικῇ Μουσῇ», διορίσθη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τοιοῦτος παρὰ τοῦ Ε. Μ. Συλλόγου καὶ ὁ κ. **Βασίλειος Κοντομίχαλος**, ὅστις καὶ ἐντολήν ἔλαβεν, ὅπως διδάξῃ τοὺς ἑλληνικοὺς χοροὺς

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ὁ θρίαμβος τοῦ φωνογράφου.— Αἱ διάφοροι ἔταιρεῖαι τῶν ἀμερικανικῶν σιδηροδρόμων ἐγκαθίστουσιν εἰς τὰς ἀμαξοστοιχίας τῶν τῶν φωνογράφων. Αἱ ἔταιρεῖαι μάλιστα αὐταὶ διαγωνίζονται πρὸς ἀλλήλας δημοσιεύουσαι κατάλογον τῶν δίσκων οἵτινες τίθενται εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ταξιδιωτῶν. Μία ἐπίσημος ἀγγελία τῆς διευθύνσεως τῶν σιδηροδρόμων Rock Island (Ροκ Ἰσλανδ) γνωστοποιεῖ ὅτι «ὄλαι αἱ ἀμαξοστοιχίαι τῆς γραμμῆς ταύτης εἶνε ἐφοδιασμένα με φωνογράφους οἵτινες τίθενται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ, καὶ ὅτι τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τῆς ἑταιρείας ἐπήφισε τὸ ποσὸν τῶν πέντε χιλιάδων δολλαρίων διὰ τὴν ἀγορὰν νέων δίσκων».

Ἄλλοιμονον εἰς τοὺς ταξιδιωτὰς οἵτινες δὲν ἀγαποῦν τὴν Μουσικὴν! Δυστυχῶς ὑπάρχουσιν ἀκόμη τοιοῦτοι.

Εὐθηνὰ εἰ γανα.— Ἡ Ἀμερικὴ δὲν παύει ἀπὸ τοῦ νὰ μᾶς παρουσιάζῃ ἐκπλήξεις. Ἐκεῖ κάτω, πέραν τῶν θαλασσῶν, κάποιος ὀνόματι Maurel (Μορεάλ) κατασκευάζει «βιολοντέλλα εἰκονομικά» με ἐν τεμάχιον ξύλου, μίαν κύστιν χοίρου καὶ σπάγον. Ὁ περίεργος αὐτὸς καλλιτέχνης κατορθώνει νὰ παίξῃ ἐπὶ τοῦ ὄχι ὀλιγώτερον περιέργου ὄργάνου του, τὰ δυσκολώτερα τεμάχια μετ' ἀνηκίστου ἐπιδεξιότητος.

Τὸ οἰκονομικὸν αὐτὸ βιολοντέλλον στοιχίζει δύο φράγκα.

Ἄλλ' ὁ ἐφευρετικὸς αὐτὸς ἄνθρωπος κατασκευάζει ἀκόμη με ἐν ἀπλοῦν κυτίον πούραν καὶ με ὀλίγον σχοινίον, ἐν περιέργον ὄργανον τὸ ὅποιον ἀποδίδει τὸν ἦχον βιολίου. Δὲν μᾶς λέγουν ὅμως καὶ τὴν τιμὴν αὐτοῦ τοῦ ὄργάνου καὶ εἶνε τῇ ἀληθείᾳ κρῖμα.

Ἡ μουσικὴ καὶ αἱ ἀγγελίδες. Ἡ μουσικὴ δὲν ἐξευγενίζει μόνον τὰ ἦθη. Ἐπιδορᾷ ἀκόμη καὶ ἐπὶ τῶν μηρυκαστικῶν ζώων. Εἶνε τοῦλάχιστον ἡ ἀνακάλυψις τὴν ὅποιαν τελευταίως ἔκαμιν ἐν Νέα Ὑόρκῃ ἡ κυρία Ἄννα Χόρβη (Adda F. Horvie)

Ἡ κυρία αὕτη ἐφθασεν εἰς θαυμάσια ἀποτελέσματα, ἐξελεγχθέντα καὶ ἐπιβεβαιωθέντα ἐπισήμως ὑπὸ τοῦ ἱατροσυνοδρίου τῆς Βοστώνης. Εἰργάσθη ἐπὶ μακρὰ ἔτη πρὶν κατορθώσῃ νὰ μάθῃ τὰς μουσικὰς κλίσεις τῶν ταπεινῶν ἀλλὰ καὶ χρησίμων αὐτῶν ζώων.

κατὰ τὴν θερινὴν περιοδείαν του εἰς Κύπρον.

Ὁ κ. Κοντομίχαλος κατὰ τὴν περιοδείαν του ταύτην θέλει ἀντιπροσωπεύῃ καὶ τὴν «Ἐ. Μοῦσαν».

Συνδεσμος ἱεροψαλτῶν. Ἀπὸ τῆς 27ης Μαρτίου εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Συνδέσμου τῶν ἱεροψαλτῶν παρέλαβε παρὰ τοῦ κ. Μπίρη ὁ δεύτερος κατὰ τὴν σειρὰν τῆς ἐκλογῆς ἐρχόμενος διοικητικὸς σύμ-βουλος κ. Ν. Κανάκης, πρωτοψάλτης Μητροπόλεως. Ἡ διοίκησις του θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ ἑξήμισι μῆνας, κατὰ τὸ Καταστατικόν, μετὰ τὴν λήξιν τῶν ὁποίων τὴν διοίκησιν θὰ παραλάβῃ ὁ κ. Σακελλαρίδης. Ἡ κατὰ τὸ πρῶτον ἐξάμηνον διοίκησις τοῦ κ. Κ. Μπίρη ὑπῆρξε λίαν συνετὴ καὶ ἐπαινετὴ.

Αἱ ἀγγελάδες δὲν ἀγαποῦν τὴν μουσικὴν τοῦ Βάγνερ προτιμοῦν τὰ παλαιὰ ἄσματα, τὰ ἐπιτραπέζια καὶ τὰ ἐρωτικά. Πολὺ μικρὸς ἀριθμὸς τούτων ἀφέσκειται εἰς τὴν νεωτέρον μουσικὴν ἢ πλειονότης κλίνει ὑπὲρ τῆς παλαιᾶς. Νέα ἀγγελάς, ἥτις εἶδεν πολὺ ὀλίγον γάλα, ἔγεινε πραγματικῶς πηγὴ γάλακτος ἀκούουσα τὸν ἦχον τοῦ Τορεάδορ τῆς Κάρμεν. Μία ἄλλη ἐτριπλασίασε τὴν ἡμερησίαν παραγωγὴν τῆς ἀκούουσα τὰ ἐμβατήρια τοῦ Lohengrin (Λοενγκρίν). Πολλὰ ἐγέμισαν με γάλα παχὺ καὶ θερμὸν ὀλοκλήρους κάδους ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ cake-walk (κέικ-γὼκ). Αὐτὸς ὁ ἦχος τοῦ χοροῦ φαίνεται νὰ τὰς ἐρεθίζῃ πυρετωδῶς. Τέλος τὰ πλέον ἀξιοσημεῖα ἀποτελέσματα ἔφεραν τὰ βιεννέζικα βάλς.

Ἄφου λοιπὸν ἡ μουσικὴ ἐπιδορᾷ ἐπὶ τῆς ποσότητος καὶ ποιότητος τοῦ γάλακτος δὲν εἶνε ἀσκοπον νὰ ἐγκατασταθῶσιν ὀρχήστραι εἰς τὰ διάφορα βουστάσια.

Ἀκμὴ καὶ παρακμὴ καλλιτεχνίδων.— Δύο καλλιτέχνιδες αἰτινες ἔσχον ἔνδοξον ἐποχὴν εὐρίσκονται ἤδη ἐν λυπηρᾷ καταπτώσει.

Ἡ περίφημος Albani (Ἀλμπάνι), ἡ αἰοὶδὸς ἐκεῖνῃ ἣτις ἐθριάμβευσεν εἰς τὰ ἀγγλο-σαξωνικά θεάτρα, ἔφθασε τώρα εἰς τοιοῦτον σημεῖον ἀθλιότητος, ὥστε παρεδέχθη νὰ ἀναλάβῃ ἐργασίαν εἰς τὰ μουσικά κέντρα τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀγγλίας.

Ἡ Μαρία Λιέτη (Mary Liedtke), ἣτις εἶχε γνωρίσῃ τὴν δόξαν ἐν Γερμανίᾳ, εἶχε τελευταίως προσληφθῆ εἰς τὸν θίασον μικροῦ τινος θεάτρου τῆς Dortmund (Δόρτμουνδ), ὅπου μετὰ τὸ πέρας ἄσματός τινος ἔπεσε χαμαὶ προσβληθεῖσα ὑπὸ νοτιαίας παραλύσεως, ὡς νὰ ἐβλήθη ὑπὸ κεραναοῦ.

Ἡ Liedtke (Λιέτη) ἐν ἔτος πρὶν ἀποθάνῃ εἶχεν ἀποπειραθῆ αυτοκτονίαν μὴ δυναμένη νὰ ὑποφέρῃ τὴν κατάπτωσίν της. Αὕτη ἡ ἀπόπειρά της μάλιστα παρηκολουθεῖτο ἀπὸ τόσον περιέργα περιστατικά, ὥστε κατ' ἀρχὰς εἶχον ἐγερθῆ ὑπόνοιαι ἐναντίον ζηλοτύπου συναδέλφου της.

Τυφλὸς καὶ μονόχειρ κλειδοκυμβαλιστής.— Πρὸ τινος καιροῦ ἡ πόλις τοῦ Βουκουρεστίου ὑπεδέχθη ἐνθουσιωδῶς νεαρὸν κλειδοκυμβαλιστήν, ὅστις εἶνε τυφλὸς καὶ μονόχειρ. Ὀνομάζεται Βλαδίμηρος

Δολάνσκυ, εἶνε δὲ υἱὸς ὑπαλλήλου τῶν ρουμανικῶν ταχυδρομείων καὶ βοεμὸς τὴν καταγωγὴν. Πρὸ τριῶν ἐτῶν ἔσχε τὸ ἀτύχημα νὰ χάσῃ τὴν ἑρσίν του, κατόπιν δὲ ἐνὸς δυστυχήματος κατὰ τὸ κινήσιον οἱ ἱατροὶ ἀπεφάσισαν νὰ τοῦ κόψωσι τὸν ἕτερον τῶν βραχιόνων.

Ὅμως ὁ νεαρὸς μουσικὸς δὲν ἔπαυσε τὰς μελέτας του, ἔνεκα τῶν ὁποίων ὑπερενίκησεν ἀπιστεύτους δυσκολίας καὶ κατώρθωσε νὰ γείνη, ὡς φαίνεται, διάσημος καλλιτέχνης.

Περὶφημος αἰοὶδὸς ἀποθνήσκουσα διὰ δευτέρου φορὰν.— Πρόκειται περὶ τῆς διασήμου γερμανίδος αἰοὶδοῦ Fabri-Medler (Φάμπρι-Μέδλερ), τῆς ὁποίας μᾶς ἀναγγέλλουν τὸν θάνατον εἰς ἡλικίαν 80 ἐτῶν ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ. Προσθέτου μάλιστα ὅτι ἡ κηδεὶα της ἦτο μεγαλοπρεπὴς καὶ συγκινητικὴ.

Τὸ ὠραῖον τῆς ὑποθέσεως ταύτης εἶνε ὅτι, συμφώνως με θεατρικὰ χρονικά τῆς Γερμανίας δημοσιευθέντα ἐν Λειψία, ἡ Fabri-Medler ἀπέθανεν ἤδη ἐν Καλιφορνίᾳ πρὸ 36 ἐτῶν.

Ἡ Fabri-Medler εἶχε γεννηθῆ ἐν Βιέννῃ ἐν ἔτει 1835. Νευρωτάτη ἔπαλλεν εἰς τὰς ἐκκλησίας. Ὁ διευθυντὴς τοῦ μελοδράματος τῆς Βιέννης τὴν ἤκουσε καὶ τὴν ἀνεβίβασεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς διὰ πρῶτην φορὰν με τὸ ἔργον **Λουκρητία Βοργία**. Αἱ ἐπιτυχίαι της ὑπῆρξαν θαυμάσιαι καθ' ὅλην τὴν Γερμανίαν μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ διευθυντὴς τοῦ μελοδράματος τῆς πόλεως Βαλπαρέζο Medler τὴν παρέλαβε μετ' ἑαυτοῦ εἰς Χιλήν, ὅπου καὶ τὴν ἐνεμφεύθη. Ἐν τῷ θεάτρῳ εἶχε τὸ ὄνομα Inès Fabbrì (Ἰνὲς Φάμπρι) καὶ ἐθανυμάσθη ἐν Βιέννῃ καὶ Βερολίνῳ μέχρι τοῦ ἔτους 1871, ὁπότε ἐπέστρεψεν εἰς Ἀμερικὴν ὅπου ἀπέθανε διὰ πρῶτην φορὰν ἐν ἔτει 1873.

Αἱ γυναῖκες καὶ ἡ μουσικὴ.— Εἷς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου ἔκαμε βαθεῖαν ψυχολογικὴν μελέτην περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς μουσικῆς ἐπὶ τῆς γυναικὸς. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἐπιστήμονος τούτου, ἡ γυνὴ ἥτις προτιμᾷ τὸν Strauss (Στράου), ὅστις θεωρεῖται βασιλεὺς τοῦ βάλς, εἶνε ἐλαφρά, ἢ τὸν Μπετόβεν ματαιαί, ἢ τὸν Liszt (Λιστ) φιλόδοξος, ἢ τὸν Γκουνῶ ρομαντικὴ, ἢ τὸν Flołow (Φλο-τόου) κοινὴ, ἢ τὸν Βάγνερ μεγαλομανὴς καὶ τέλος ὅσαι προτιμοῦν τὸν Μασενὲ εἶνε δειλαί.

Ἴδου τί μᾶς λέγει ἡ ἐπιστήμη.

Μανιὰ ποιητῶν καὶ μουσικῶν.— Πολλάκις ἐγένετο λόγος περὶ τῶν διαφόρων καὶ περιέργων ἰδιοτροπιῶν, τὰς ὁποίας εἶχον μεγαλόνοι ἄνθρωποι. Ἴδου μερικὰ παραδείγματα.

Ὁ Γκαίτε συνέθετε τὰ ποιήματά του βαδίζων ἀσκεπὴς ἐν ὑπαίθρῳ, ἐὰν δὲ τις τὸν ἐβλεπε νὰ χειρονομῇ θὰ τὸν ἐξελάμβανεν ἀσφαλῶς ὡς τρελλόν. Ὁ Μέγερμπερ ἔγραφε τὴν ἡμέραν με κλειστὰ τὰ παραπετάσματα, τὴν δὲ ἐσπέραν ἀπεναντίας φοβούμενος τὸ σκότος ἐφώτιζε τὸ γραφεῖόν του ὅσον ἡδύνατο περιεσώτερον. Ὁ Παεζιέλλο συνέτασσε κατακλινομένους εἰς τὴν κλίνην του καὶ σκεπαζόμενος τὸν μὲν χειμῶνα με ἐννεὰ μάλιστα σκεπάσματα, τὸ δὲ θέρος με ἕξ. Ὁ Χάϊνδ ἦτο σχεδὸν κομικὸς με τὸν τρόπον καθ' ὃν ἠτοιμάζετο πρὶν ἀρχίσῃ νὰ γράφῃ. Ἐξυρρίζετο

καλά, ἔβραζε πούδραν, ἐφόρει τὰ ἐνδύματα τὰ ὁποῖα εἶχε προωρισμένα διὰ τὰς μεγάλας ἐσορτὰς καὶ ἐφόρωνε τοὺς δακτύλους του με δακτυλίδια. Ὁ Βάγνερ εἶχεν ἐπίσης ἐκκεντρικὰς συνηθείας. Ἦγάπα πολὺ τὰ χρώματα καὶ τὰ ἀρώματα καὶ ἔφερε γυναικείαν κατὰ τὸ σκεδίον, ἐσθῆτα Ὁ Σίλλερ ἔγραφε κατόπιν ψυχροῦ λουτροῦ. Ὁ Γκαρδάνι, πλεόν πρωτότυπος ἀκόμη, ἔγραφεν ἐπὶ τραπέζης ἐστρωμένης ἐφ' ἣς εἶχον τοποθετήσῃ σκευὴ ἀργυρὰ καὶ κρυστάλλινα καὶ διάφορα κρῦα φαγητά, ὡς ὄρνιθας, γλυκίσματα καὶ ἄλλα ὀρεκτικά. Ὡς πρὸς τὸν Χόφμαν, οὗτος συνεβούλευε τὸν οἶνον ὡς μόνον μέσον ἐμπνεύσεως, ἔλεγε δὲ ὅτι διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν πρέπει νὰ πίνῃ τις παλαιὸν οἶνον Γαλλίας, διὰ τὸ μελοδράμα οἶνον Βουργονδίας καὶ διὰ τὴν κομικὴν μουσικὴν καμπανίτην.

Ἐπαισῶδιον ντ' Ἀνούτσιο καὶ ἐπιτέτιδος. Ὁ περιώνυμος ποιητὴς Γαβριήλ ντ' Ἀνούτσιο συνήνησε πρὸ τινος καιροῦ ἔξερχόμενος τῆς ἐκκλησίας γραΐαν ἐπαίτιδα. Ὁ ποιητὴς με τὴν συνήθη εἰς αὐτὸν γενναιοδορίαν δίδει χρυσοῦν νόμισμα εἰς τὴν γραΐαν. Αὕτη ἐκπληκτος ἐκ τοῦ μεγάλου ποσοῦ δὲν εὐρίσκει ἀμέσως λέξεις διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν εὐεργέτην της. Παρατηρεῖ τὸν ποιητὴν, ὅστις κρατεῖ ἀκόμη τὸν πλόν του εἰς τὴν χεῖρα, καὶ τέλος νομίζει ὅτι εὐρε τὰς καταλλήλους λέξεις, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην της. «Εὐχαριστῶ, κύριε, τῷ λέγει, θὰ παρακαλέσω τὸν Θεὸν νὰ φουρώσων τὰ μαλλιά σας!»

Ὡς γνωστὸν ὁ ποιητὴς ἦτο φαλακρὸς, πολλάκις δὲ ὁ ἴδιος ὁμίλει περὶ ἑαυτοῦ ἀστεϊζόμενος. Ἡμέραν τινά, ἐνῶ τὸν συνέστησαν εἰς τινα μεγάλην καλλιτέχνηδα, αὕτη εἶχε προσηλθῆ τὸς ὀφθαλμοὺς της ἐπὶ τῆς γυμνῆς κεφαλῆς του — «Κυρία, εἶπε μειδιῶν ἡ καλλονὴ τοῦ μέλλοντος θὰ εἶνε φαλακρά.»

Τὸ κοινὸν περὶ μουσικῆς. Ὁραῖός τις ὄρισμός τοῦ λεπτοῦ καὶ διακεκριμένου καλλιτέχνου Στεφάνου Χέλλερ λέγει τὰ ἑξῆς:

«Τὸ κοινὸν δύναται, πολὺ συχνά, νὰ βαδίσῃ ἐκ παραλλήλου με τὸν βιβλιοπώλιν τῆς Βιέννης Τράνερ, εἰς τὸν ὅποιον ὁ Ἰωάννης Ρίχτερ ἔλεγεν ἀστεϊζόμενος ὅτι δὲν τυπώνει τίποτε νέον παρὰ ὅ, τι εἶνε ἡδη τετυπωμένον. Οὕτω καὶ πολλοὶ δὲν θέλουν νὰ ἀκούσῃ παρὰ μουσικὴν τὴν ὅποιαν ἔχουσιν ἤδη ἀκούσῃ. Τὸ κοινὸν ἀντιφάσκει· ζητεῖ κατὰ νέον καὶ ἐν τούτοις δὲν θέλει νὰ ἐξέλθῃ τῶν παλαιῶν συνηθειῶν».

Αὐτὸ θὰ εἶνε πάντοτε τὸ κοινόν.

Μουσικὴ καὶ γλυπτικὴ. Δανὸς τις μουσικὸς ἐσκέφθη νὰ δημιουργήσῃ καλλιτεχνικὴν αἰθουσαν ἐντελῶς νέου εἶδους, εἰς τὴν ὅποιαν νὰ συνενωθοῦν ἐν πλαστικῷ ρυθμῷ ἡ μουσικὴ καὶ ἡ γλυπτικὴ. Ὁ Ὁ Ἄνδερ — αὐτὸ εἶνε τὸ ὄνομα τοῦ ἐφευρέτου — ἐσκέφθη νὰ κατασκευάσῃ μέγα οἰκοδόμημα ἔχον σχῆμα μαυσωλείου καὶ φωτιζόμενον ἐκ τῶν ἄνω. Ἡ ὀρχήστρα θὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸ μέσον καὶ θὰ εἶνε κεκρυμμένη.

Τὸ οἰκοδόμημα θὰ διαιρῆται εἰς τρία μέρη, ἕκαστον τῶν ὁποίων θὰ περιλαμβάνῃ τὰ ἔργα τῆς τέχνης· αἱ δὲ περὶ τούτων κρίσεις θὰ ἐκφέρωνται με μουσικὴν. Δηλαδὴ ὁ ἐπισκέπτης θὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν

αΐθουσαν και θ' ἀκούη μουσικὸν τεμάχιον ἀνάλογον τοῦ ἔργου ἢ τῶν ἔργων τὰ ὁποῖα θὰ βλέπη.

Ἰταλική και Γαλλική μουσική. Εἶνε γνωστόν ὅτι μερικοὶ Γάλλοι μουσουργοὶ τοὺς ὁποίους οὐκ ἔδει καθεύδειν τὰ τρόπια τῶν Ἰταλῶν συναδελφῶν τῶν ἐδημοσίευσαν ὑβρεολόγιον ἐναντίον τῶν νεοϊταλῶν συνθετῶν τοὺς ὁποίους ἀπεκάλεσαν ἀμαθεῖς και στερουμένους τῶν στοιχείων, ἅτινα δέον νὰ ἔχη πᾶς ὁ ἐπιχειρῶν νὰ μελοποιήσῃ.

Ὁ ἐν Μιλάνῳ ἀναποκριτὴς τοῦ «Φιγαρό» ἐξήγησε τὴν γνώμην τοῦ Πουτσίνοι ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ και ὁ συνθέτης τῆς «Μποέμι» ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς·

«Ἡ κατάπληξις μου, κατόπιν τῶν δηλώσεων τὰς ὑποίας ἀνέγνωσα, εἶνε τόσο μεγάλη, ὥστε ἀμφιβάλλω ἀκόμη περὶ τοῦ ἂν αἱ δηλώσεις ἐκείναι εἶνε ἀδυνάτου και Πιθανόν οἱ Ἰταλοὶ μουσουργοὶ νὰ ακολουθοῦν πορεῖαν διαφορευτικὴν ἐκείνης τὴν ὁποῖαν ἀκολουθοῦν οἱ Γάλλοι. Εἶνε μάλιστα ἀληθὲς ὅτι ἡ νεωτέρα γαλλικὴ μουσικὴ σχολὴ ἀπομακρύνεται πολὺ τῆς μελωδίας, Ἄλλὰ τότε οἱ Γάλλοι συναδελφοὶ μας δὲν πρέπει νὰ παρῶνται μόνον τοὺς νεοϊταλοὺς μουσουργοὺς, ἀλλὰ και μερικοὺς συμπατριώτας των, ὡς τὸν Μπιζέ και τὸν Μασσενέ, οἵτινες λατρεύουν ἐπίσης τὴν μελωδίαν. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ μὴ ἐπιμείνω ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον τόσο ἐξερεθίζει τοὺς Ἰταλοὺς συνθέτας. Ἦθελα μόνον νὰ καταστή γνωστὸν εἰς τὴν Γαλλίαν ὅτι ἡμεῖς, καίτοι ἀκολουθοῦμεν τὸ καλλιτεχνικὸν ἰδεώδες μας, τρέφομεν ἐν τούτοις τὸν μεγαλύτερον σεβασμὸν πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἀκολουθοῦν ἕνα ἄλλο ἰδεώδες διάφορον τοῦ ἰδιοῦ μας· ὅπως δὲ οἱ Γάλλοι μουσουργοὶ οὕτω και ἡμεῖς ἀφιερῶμεν ὅλην μας τὴν ψυχὴν και τὴν διάνοιαν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ μουσικοῦ κάλλους».

Ἡ ἐργασία ἐν μουσικῇ και χορῷ εἰς Ἀμερικὴν. Ἡ κακὴ τροφὴ και ἡ κακίστη διαίτα τῶν ἐργατῶν μας συντελοῦν εἰς τὸ νὰ ἐξασθενῶν οὗτοι διαρκῶς και ὑπάρχει τοιούτοτρόπως φόβος ὅτι θὰ ἔλθῃ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποῖαν δὲν θὰ ὑπάρχουν ἀρκετὰ στιβαρὰ ἐργατικὰ χεῖρες διὰ τὰς διαφοροὺς βιομηχανίας.

Οἱ Ἀμερικανοὶ ἐργοστασιαρχοὶ τὸ ἐνόησαν αὐτὸ καλὰ και διὰ τοῦτο φροντίζουν ὄχι μόνον νὰ τρέφονται οἱ ἐργάται των καλὰ, ἀλλὰ και νὰ ἀσκῶνται εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῶν σπόρων, παρέχοντες εἰς αὐτοὺς πρὸς τοῦτο ὅλας τὰς εὐκολίας. Δὲν ὑπάρχει Ἀμερικανὸς ἐργάτης ὁ ὁποῖος νὰ μὴ παίζει φούτ-μπῶλ και τένις και νὰ γνωρίζῃ νὰ κολυμβᾷ θανάσια.

Εἰς πολλὰ μέρη τὰ ἐργοστάσια περιβάλλονται ἀπὸ ἀνθοσπάρτους κήπους και ἄλλοῦ πάλιν ὑπάρχουν κρεμασμένα εἰς τοὺς τοίχους τῶν καλλιτεχνικῶν εἰκόνες, διὰ νὰ ἀπασχολῆται εἰς εὐχάριστα πράγματα ὁ νοῦς τῶν ἐργατῶν. Ἡ Ἀμερικανικὴ ἐταιρεία τοῦ καπνοῦ εἰς τὸ ἐργοστάσιον τὸ ὁποῖον ἔχει εἰς τὸ Κρένμπορο τῆς Νέας Καρολίνας διατηρεῖ ἀκόμη και ὀρχήστραν, ἡ ὁποῖα παίζει διάφορα τεμάχια ἀπὸ τῆς 9 ἕως τῆς 10 και τῆς 3 ἕως τῆς 4, τὰς ὧρας δηλαδὴ κατὰ τὰς ὁποίας γίνεται ἡ ἐπιτονωτέρα ἐργασία, ἡ τοῦ τυλίγματος τῶν σιγαρέτων.

Τὰ παιζόμενα τεμάχια εἶνε ὅλα ρυθμικὰ και σιγανά ρυθμιζόμενα μὲ τὰς κινήσεις τὰς ὁποίας κά-

μνον οἱ ἐργάται και αἱ ἐργάτιδες, αἵτινες συχνὰ συνοδεύουν μὲ τὸ τραγοῦδι των τὴν μουσικὴν.

Ἄλλα πάλιν ἐργοστάσια διατηροῦν δι' ἐξόδων τῶν σχολεῖα μουσικῆς, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ ἐργάται μανθάνουν νὰ τραγουδοῦν και νὰ παίζουν διάφορα ὄργανα.

Συχνότατα οἱ ἐργοστασιαρχοὶ παραχωροῦν εἰς τοὺς ἐργάτας τὰς μεγάλας αἰθούσας τῶν γραφείων των διὰ νὰ δίδουν ἐορτὰς και χοροὺς, ὁσάκις θέλουν.

Ἄπὸ μάγειρος μουσικός. Ὁ Ραῦμόνδος Λούλλι ὄφειλε τὴν περιοσίαν του —γράφει ἡ «Εἰκονογραφημένη Κωμῶδιά» — εἰς ἐν ἀπλοῖκὸν τραγοῦδάκι τὸ ὁποῖον αἱ τροφοὶ και αἱ μητέρες συνεθίζον νὰ τραγοῦδον εἰς τὰ μικρὰ παιδιὰ. Ὁ Λούλλι ἦτο παραμάγειρος τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' και ἐφλέγετο ὑπὸ ζωηροτάτης ἐπιθυμίας νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν ἀκολούθων.

Ἦτο ἡλικίας μόλις δεκατριῶν ἐτῶν. Μίαν ἐσπέραν ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας τὸ μανδολίνον και ἐπήγειν εἰς τὴν οἰκίαν ἐνὸς δημοσίου γραφέως διὰ νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ τῷ γράψῃ μίαν ἀναφορὰν εἰς τὴν πριγκίπισσαν. Ὁ γραφεὺς ὅμως δὲν εἶχε πτερόν (ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μετεχειρίζοντο τότε ἀντὶ πέννας) διὰ νὰ γράψῃ, και ἔκρινε καλὸν νὰ ὑπάγῃ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ ἕνα φίλον και συναδέλφον του, ὅστις κατῶκει ἀπέναντι. Ἦτο, ὡς εἶπομεν, νῦξ και ὁ συναδέλφος τοῦ γραφέως δὲν ἐνόει νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὴν κλίνην του. Τότε ὁ γραφεὺς, ὅστις ἦτο και ὀλίγον ποιητὴς, ἤρχισεν νὰ ἱκετεύῃ τὸν συναδέλφον του εἰς στίχους.

Φέγγει τὸ φεγγάρι,
φίλε μου Πτερό,
κάνε μου τὴν χάρι
δός μου τὸ φτερό.

Μέσα σὲ σκοτάδι
βρισκομαι βαθύ,
ἔλα και ἀπ' τὸν Ἄδην,
σῶσέ με ἐσύ.

Οἱ στίχοι, χωρὶς καμμίαν ἔννοιαν, δὲν συνεκίνησαν, ὅπως ἦτο φυσικόν, τὸν κοιμώμενον. Αἰφνης ὅμως ὁ δεκατριετής Ραῦμόνδος ἀρχίζει και τούς τραγοῦδι μὲ πρόχειρον ἰδικὴν του μουσικὴν.

Ὡ κλαίρ ντε λά λυνε,
μόν ἀμι Πτερό,
πρε — μουά τὰ πλύμε,
ποῦρ ἐκρίρ ἐν μό.

Ἡ μελωδία ἤρσε τόσο πολὺ ὥστε ὅλοι οἱ γείτονες ἐξηλθον εἰς τὰ παράθυρα διὰ νὰ τὴν ἀκούσων και εἰς τὸ τέλος ἤρχισαν νὰ χειροκροτοῦν τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἡ χαριτωμένη ἄρια ἐτραγοῦδετο ἀπὸ ὅλους τοὺς μαγείρους τῶν ἀνακτόρων. Ὄταν ὁ Βασιλεὺς ἔμαθεν ὅτι εἶχεν εἰς τὸ μαγειρεῖόν του μίαν μουσικὴν ἰδιοψύαν, ἔσπευσε νὰ τὴν μεταφέρῃ εἰς τὴν Αὐλὴν του και παρέσχεν εἰς τὸν μικρὸν Λούλλι ὅλα τὰ μέσα ὅπως σπουδάζῃ τὴν τέχνην ἧτις κατόπιν ἐπρόκειτο νὰ τὸν καταστήσῃ διάσημον.

Τὰ μαλλιά Μένδελσον, Βάγνερ και Παγανίνι. Ἡ κόμη τῶν μουσικῶν ὀρισμένης ἐποχῆς τοῦλάχιστον — φαίνεται ὅτι εἶχεν ἰδιαίτερον ἄξιν.

Ἡμέραν τινὰ ἐπλησίασε τὸν Μένδελσον μίαν ἐπαί-

τις και τῷ ἐξήτησεν ἐλεημοσύνην. Ὁ μουσουργὸς ἔβαλε τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιον ἀλλ' ἀντελήφθη ὅτι δὲν εἶχεν οὔτε πεντάραν.

Ἐκοψε τότε μὲ τὸ μαχαίριδιόν του τρίχας τινὰς ἀπὸ τὴν κόμην του και τὰς ἔδωκεν εἰς τὴν ἐπαίτιδα.

Ἡ τελευταία αὐτὴ ἔμεινε ἐκπληκτος και ἐδίσταξε νὰ τα λάβῃ εἰς διαδάτης ὅμως, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε τὸν μαέστρον και εἶχεν ἀντιληφθῇ τὴν σκηρὴν, ὤρμησε και ἤρπασε μὲ τὴν μίαν χεῖρα τὰ μαλλιά, ἐνῶ ταυτοχρόνως ἔδιδε μὲ τὴν ἄλληλχρυσουὸν νόμισμα εἰς τὴν ἐπαίτιδα.

Ἡμέραν τινὰ ὁ Βάγνερ μετέβη εἰς τὸ κουρεῖον συνοδευόμενος ἀπὸ τὴν σύζυγόν του. Ἡ κυρία Βάγνερ ἐσύναξε μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν τὰ μαλλιά, τὰ ὁποῖα ἔπιπτον εἰς τὸ πάτωμα και ἔκαμε δέσμη. Εἰς μάτην τὴν παρεκάλεσεν ὁ κουρεὺς νὰ τα ἀφίση ἰσχυ-

ριζόμενος ὅτι τὰ εἶχεν ἤδη προπωλήσῃ εἰς τινὰ τῷ θαυμαστοῦ τοῦ μουσουργοῦ.

Ἡ κυρία Βάγνερ ἦτο ἀμετάπειστος. Εἰς τὸ τέλος βλέπουσα τὴν ἀπελιπνὸν τοῦ κουρέως τῷ εἶπεν ὅτι ἡ κόμη τοῦ κρεωπόλου τῆς εἶχε τὸ ἴδιον χρῶμα μὲ τὴν κόμην τοῦ συζύγου τῆς.

Ἡ συμβουλή δὲν ἐτίγχε χαμένη και ὁ κουρεὺς δὲν ἠνώχλησε πλέον τὸν μαέστρον.

Ὁ Παγανίνι ἦτο οἰκονόμος εἰς ὄλα, ἀκόμη και εἰς τὴν διανομήν τῶν μαλλίων του, τὰ ὁποῖα ἐξήτησε διάφοροι θαυμασταὶ του. Ἡ αἴτησις δὲν ἀπερρίπτετο ποτέ, ἡ ἀποστελλομένη ὅμως δέσμη ἀπετελεῖτο ἀπὸ τρεῖς ἕως τέσσαρας τὸ πολὺ τρίχας.

Ἦτο δὲ ἀδύνατον νὰ στείλῃ ὁ Παγανίνι μαλλιά, χωρὶς νὰ στείλῃ σύναμα και κατάλογον εἰσφορῶν ὑπὲρ φιλανθρωπικοῦ ἰδρύματος διὰ τὸ ὁποῖον ἐνδιεφέρετο.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἀγγλικά Χριστούγεννα. Οἱ Ἀγγλοὶ συνεθίζον νὰ παραθέτουν εἰς τὸ Χριστουγεννιάτικον δεῖπνον μαζί μὲ τὴν ἀπαραίτητον πουδίγκαν και ψητὸ ἀπὸ βόειον κρέας. Εἶνε και αὐτὴ μία ἀπὸ τὰς ὀλίγας συνθηεῖας, αἱ ὁποῖαι περιεσώθησαν μέχρι σήμερον ἀπὸ τὴν μεσαιωνικὴν ἐποχὴν. Τώρα τὸ ψητὸν αὐτὸ παρατίθεται μόνον διότι τὸ θέλει ἡ παράδοσις, κατὰ τὸν μεσαίωνα ὅμως ἀπετέλει τὸ κυριώτερον φαγητόν. Ἦτο ἐν παρμείστον κομμάτιον — τὸ καλύτερον — ψημμένον εἰς τὴν φλόγα, ἔπιπτον δ' ἐπ' αὐτοῦ οἱ προσκεκλημένοι ὡς ἐπὶ λείας, τὴν ὁποῖαν ἐτεμάχιζον μὲ τοὺς ὀδόντας των, χωρὶς νὰ μεταχειρισθῶν περόνια.

Νορβηγικά Χριστούγεννα. Εἰς τὴν Νορβηγίαν πανηγυρίζονται, καθὼς λέγουν, τὰ πρωτοτυπώτερα Χριστούγεννα.

Τὸ αἰσθημα τοῦ ἀλτροῦτισμοῦ ἐπεκτείνεται κατὰ τὴν ἐπίσημον αὐτὴν ἡμέραν ἀκόμη και μέχρι τῶν ζῶων. Οἱ Νορβηγοὶ κρεμοῦν εἰς τοὺς κλάδους τῶν δένδρων δοχεῖα περιέχοντα φαγητὰ διὰ τὰ πτηνὰ, φροντίζον δὲ νὰ εὑρουν κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων ἄφθονον τροφὴν και ὄλα τὰ ζῶα τὰ περιπλανώμενα εἰς τοὺς δρόμους Ἄφου δώσουν ἄφθονον τροφὴν εἰς ὄλα τὰ κατοικίδια και εἶπουν εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν τὸ πατροπαράδοτον: «φάγε καλὰ και ἐργάσου καλύτερα», ἐπιστρέφουν κατόπιν εἰς τὰς οἰκίας των διὰ νὰ φάγουν και αὐτοὶ.

Τὸ Χριστουγεννιάτικον γεῦμα διεξάγεται ἐν ἀπολύτῳ σιγῇ, ἀπαγορεύεται δὲ και αὐτὸ τὸ πτόρνισμα, διότι ὁ πταρμὸς τοῦ γεροντοτέρου θὰ σημάνη τὸν θάνατον τοῦ νεωτέρου ἐντὸς τοῦ ἔτους και τὸ ἀντίθετον, ἐκτὸς ἂν προφθῶσι κανεῖς ἐκ τῶν παρακαθημένων νὰ ἀναφρονήσῃ μὲ ὄλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων του: — Ὁ Θεὸς νὰ σὲ εὐλογήσῃ.

Τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων δὲν εὐχονται μόνον ἀλλήλους, ἀλλὰ και τὰ ζῶα, κατερχόμενοι πρὸς τοῦτο εἰς τοὺς σταύλους. Εἰς τὰ νῶτά των κἀμουν ἕνα σταυρόν, ὁ ὁποῖος τὰ προφυλάττει ἀπὸ κάθε κακῶν μέχρι τῶν Χριστουγέννων τοῦ ἄλλου ἔτους.

Και τὰ δάση ἐννοοῦν ἐπίσης ὅτι εἶνε Χριστούγεν-

να. Οἱ ὑλοτόμοι ἀποφεύγουν νὰ ἐγγίσουν τὰ δένδρα ἀπὸ τῆς παραμονῆς τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς, μέχρι τῆς ἡμέρας τῶν Ἔθοφανεῖων.

Αἱ ἀπόκρηφ. Ἔθιμα εἰς τὸ Σουνδγάου. Ἡ τρελλὴ ἀποκρηὰ πλυσιάζει νὰ ἐκλείψῃ. Ὁργίασεν ὑπερβολικὰ κατὰ τὰς περασμένας ἐποχὰς και τώρα ἀποθνήσκει ἀπὸ γενικὴν ἐξάντησιν και εἶνε τώρα αἱ στιγμαὶ τῆς ἀγωνίας τῆς. Ἴσως ὅμως νὰ μὴ ἐπανηγυρίσθῃ εἰς κανένα τόπον τὸ καρναβάλι μὲ τόσην φαιδρότητα μ' ὅσην εἰς τὴν Ἀλσατίαν. Μία γερμανικὴ ἔφημερίς ἀφηγεῖται ἐν πολὺ περιεργῶν ἔθιμον τὸ ὁποῖον ἦτο ἐν χρήσει εἰς τὸ Σουνδγάου και τὸ ὁποῖον δὲν ἐξέλιπεν ἀκόμη ἐντελῶς. Ἡ Δευτέρα τῆς πρώτης ἐβδομάδος τῆς τεσσαρακοστῆς εἶνε ἀφιερωμένη ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι ὅμως δὲν ἔχουν παρὰ ἕνα μόνον δικαίωμα: νὰ ἐκλέξουν τοὺς χορευτὰς των. Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἦσαν ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας κυρίαρχοι τῆς πόλεως, τὴν ὁποῖαν ἐξουσίαζον καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Οἱ ἄνδρες ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ μένουν εἰς τὰ σπίτια και νὰ μὴ βλέπουν οὔτε ἀπὸ τὰ παράθυρα πῶς διεσκέδαζαν εἰς τοὺς δρόμους αἱ κυρίαὶ και αἱ δεσποινίδες. Ἄν ἐτόλμων νὰ ξεμυτίσουν, ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ κάμουν γεῦμα εἰς ὄλας τὰς κυρίας και τὰς δεσποινίδας τὰς ὁποίας θὰ τοὺς ἐπλησίαζον. Αἱ μετημφεσμέναὶ γυναῖκες ἐπήγαναιν και ἔπαιρναν δύο μεγάλα βορέλια οἴνου ἀπὸ τὸ Δημαρχεῖον, μεθ' ὃ περιεφέροντο εἰς τὰ διάφορα καταστήματα και ἐσύναζαν ὀρεκτικὰ και προσφάγια, διὰ νὰ συμπληρῶσιν τὴν διασκέδασιν των. Κάτι παρόμοιον ἐγένετο και εἰς τὴν Βυρτεμβέργην.

Ἐκεῖ αἱ κυρίαὶ κατελάμβανον τὸ Δημαρχεῖον και ἀπετέλουν ἐν εἶδος Δικαστηρίου εἰς τὸ ὁποῖον κάθε μία ἠδύνατο νὰ ὑποβάλῃ καταγγελίας ἐναντίον τῶν λοιπῶν.

Αἱ ἐπιβαλλόμενα τιμωρία ἦσαν κομικώταται. Αἱ κακαὶ οἰκοκυραὶ ὑπερρεοῦντο νὰ ἐκτελέσουν τὰς βαρυτέρας οἰκιακὰς ἐργασίας παρουσίᾳ πλήθους περιεργῶν. Αἱ γυναῖκες αἱ ὁποῖαι δὲν ἠγάπων τοὺς συζύγους των ὑπερρεοῦντο νὰ γονατίσουν ἐμπρὸς των

Αί κακαί μητέρες υπεχρεούντο να ζητήσουν συγγνώμην ἀπὸ τὰ παιδιὰ των, ὅσον μικρὰ καὶ ἂν ἦσαν, καὶ νὰ φιλήσουν τὰ πόδια των.
Μεγάλοι ποσότητες ζύθου κατηναλίσκοντο εἰς τὰς

συνεδριάς τοῦ περιέργου αὐτοῦ Δικαστηρίου. Οὐδεὶς ἀνήρ ἐγένετο δεκτὸς εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριῶν πλὴν τοῦ Δημάρχου καὶ τῶν δημ. συμβούλων οἵτινες ὤφειλαν νὰ ὑπηρετοῦν τὰς κυρίας.

✿ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ✿

ΚΑΛΛΟΝΗ (ΔΕΞΒΟΥ). [Τὰ δημοτικὰ ἴσματα καὶ ἡ «*Ε. Μούσα*»]. Πραγματικὴ ἀπόλαυσις εἶνε νὰ διατρέχη τις τὰ δημῶδη ἴσματα, ἅτινα ἐπαναφέρουν εἰς τοὺς χρόνους μας τὴν κυρίως ἐθνικὴν μουσικὴν τῶν ἀρχαίων, ἀπολεσθεῖσαν σχεδόν, τίς οἶδεν, ἐκ τίνων αἰτίων.

Πλείστον συγχαρητηρίων ἄξιοι τυγχάνετε διὰ τῆς τόσο ἐπιφέλους ἐκδόσεως τῆς «*Εθν. Μούσης*», μεγίστην χαρὰν προξενούσης τοῖς φιλομουσικοῖς καὶ ἰδίως τοῖς διαπυθνανομένοις τὴν μελέτην ταύτης.

Παρακαλῶ καταχωρίσατέ με εἰς τὴν σειρὰν τῶν συνδρομητῶν σας, ἐπευχόμενος ἅμα τὸ παράδειγμα μου νὰ ἀκολουθήσωσι καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Ἐυστράτιος Ρηγέλλης
Ἐφημέριος Καλλονῆς

ΣΥΡΟΣ. Φίλτατε, παρακαλῶ νὰ διαβιβάσῃς τὰ ἐγκάρδια συγχαρητηρία μου εἰς τὸν κ. Σακελλαρίδην διὰ τὸ λαμπρὸν εὐθυμογράφημά του. Ἐγέλασα μὲ τὴν καρδιάν μου, ἂν καὶ δὲν γνωρίζω τὴν μουσικὴν γλῶσσαν, ἥτις θὰ προσέθετεν ἴσως 60 ο)!
Κ. Ναυλέρης

✿ ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ✿

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΔΙΠΛΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ

(Κωμῶδιᾳ μονόπρακτος)

[Ἡ σκηνὴ ἐν τῇ Σχολῇ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς τοῦ Ὁδείου. Πρόσωπα εἰς μαθητῆς, ὁ διδάσκων ἱεροφάντης, ὁ Τσώκλης, δεξιὸς ψάλτης τῶν Ἁγ. Θεοδώρων καὶ οἱ λοιποὶ μαθηταί].

Μαθητῆς. Δάσκαλε, γιατί κατηγοροῦν τὴν διπλὴν συνηχητικὴν γραμμὴν σας;

— **Διδάσκαλος.** Διότι θέλουν νὰ μου πάρουν τὴν θέσιν, τζάνουμ, ἢ μὲ φθονοῦν διὰ τὴν ἐφεύρεσιν.

— **Μ.** Διατί ἐφεύρες, Δάσκαλε, τὴν διπλὴν γραμμὴν, ἀφοῦ αὕτη δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν παράδοσιν, κατὰ τοὺς κατηγόρους σας;

— **Δ.** Διότι μὲ τὴν διπλὴν, τζάνουμ, στηρίζομαι καλά εἰς τὴν θέσιν μου καὶ μὲ τοὺς δύο πόδας καὶ δὲν πέφτω.

— **Μ.** Ἄ! ἐνόησα. Καὶ τί σημαίνει συνηχησις, Δάσκαλε, εἰς τὴν διπλὴν;

— **Δ.** **Συνήχησις,** τζάνουμ, εἰς τὴν διπλὴν λέγεται, ὅταν ἡ μία γραμμὴ (φωνὴ ἢ ὄργανον) ἢ ἡ συνηχῶν μετὰ τῆς ἄλλης καὶ ὁμοιάζῃ κατὰ τὴν ποιότητα, εἰς τρόπον ὅστε νὰ φαίνεται ὅτι εἶνε μία καὶ ὄχι δύο. (Πρὸς τοὺς λοιποὺς μαθητάς) Ἔ! τί λέγετε, δὲν εἶνε διαβολομένη αὕτη ἢ ἐφεύρεσίς μου; Νὰ διατί

ΤΡΙΠΟΛΙΣ. [Νέα ἐφεύρεσις τριπλῆς συνηχητικῆς γραμμῆς εἰς τὴν Βυζαντιανὴν μουσικὴν.] **Κε Βλάχε,** δὲν ἔχεις ἐνταῦθα ψάλτης τὴν ὀνόματι Κούρος ὅστις πρό τινας χρόνους ψάλλον μεταχειρίζεται πολυλάκις δύο διάφορα ἢ καὶ τρία ἴσα. Δὲν γνωρίζω κατὰ πόσον πρέπουσιν αὐτὰ εἰς βυζαντινὸν ψάλτην τῆς τέχνης τοῦ Κούρου, οὐχ ἦντο δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω, ποῦ στηρίζει τὴν θεωρίαν τοῦ αὐτοῦ, ἥτις πολλάκις παράγει εἰς τὴν ἀρχὴν ἢ εἰς τὸ τέλος ἢ εἰς τὸ μέσον τοῦ μαθήματος τριφωνίαν ἢ τετραφωνίαν.

Σὰς ἐρωτῶ ὡς Ἕλληνας καὶ Χριστιανός, ἔχεις δικαίον; ἠθέλον νὰ ἐξέλθω καὶ τὸν ἴδιον ἀποκρινόμενον διὰ τῆς «*Ε. Μούσης*».

Ἰ. Σιράγγας

Σημ. Ε. Μ. Δὲν γνωρίζομεν καὶ ἡμεῖς τὸ σύστημα τῆς τριπλῆς ταύτης συνηχητικῆς γραμμῆς τοῦ ἐφευρέτου. ὁπωσδήποτε ὁμοῦ καταλείπει καὶ ἐπισκιάζει τὴν βασιλείαν τῆς διαβοήτου διπλῆς, τῆς ἐφευρεθείσης ἐν τῷ Ὁδίῳ Ἀθηνῶν, ὁπως ἐπίσης θὰ ἐπισκιάσῃ καὶ ἡ νέα τριπλῆ, διὰν ἐφευρεθῇ ἢ τετραπλῆ ἢ ἄλλου τινὸς ἐφευρέτου.

μὲ φθονοῦν!

— **Μ.** Δάσκαλε, δὲν μᾶς ἐκτελεῖς, παρακαλῶ, τὸ πείραμα, διὰ νὰ το ἐννοήσωμεν;

— **Δ.** Εὐχαρίστως. Ζητήσατε ἀπὸ τὸν κ. Διευθυντὴν ἐν οἰονδήποτε ὄργανον. (Ὁ κ. Νάξος τοῖς δίδει ἓνα ζουρνᾶν, ὅστις κομίζεται ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐν θριάμβῳ. Ὁ διδάσκαλος βλέπων τὸν ζουρνᾶν ἀναφωνεῖ) — Ἄ! τί δυστυχία! Δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐκτελέσω τὸ πείραμα. Διότι τὸ ὄργανον αὐτὸ, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ πείραμα, ἀπαιτεῖ βραχνὴν τὴν φωνὴν μου, διὰ νὰ ὁμοιάζῃ μὲ τὸν ἦχόν του.

Ὁ δεξιὸς ψάλτης τῶν Ἁγίων Θεοδώρων. Δάσκαλε, ἐκτελῶ ἐγὼ τὸ πείραμα: διότι ἡ φωνὴ μου εἶνε διαρκῶς βραχνή, παρ' ὅλας τὰς προσπάθειάς τοῦ λαρυγγολόγου Παπαθανασοπούλου. (Ἐκτελεῖται τὸ πείραμα. Ἡ συνηχησις ἐπέτυχεν θαυμασίας. Παταγώδη χειροκροτήματα καλύπτουσι τοὺς τελευταίους ἦχους τῆς φωνοζουρναικῆς σινηχησεως.)

— **Ὁ Διδάσκαλος.** Εὐγε, τζάνουμ Γιάννη! μὲ ἱκανοποίησες. (Πρὸς τοὺς λοιποὺς μαθητάς) Κύριοι, ὅσοι θέλετε νὰ ἀκούητε γνησίαν καὶ πιστὴν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συνηχησεως τῆς διπλῆς μου, παρακαλῶ νὰ ἐκκλησιάσῃσθε εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Θεοδώρων (Χειροκροτήματα πᾶντες ἢ αὐλαία).

ΣΚΝΗΡΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἡ «*Εθνικὴ Μούσα*» ἀγγέλλει πᾶν ἔργον, οὗ ἀντίτυπον ἀποστέλλεται πρὸς αὐτὴν

ΑΡΜΟΝΙΚΗ Θ. Πολυκράτους ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δοκιωτέρων τῆς νεωτέρας μουσικῆς συγγραφέων 1910.

Ἐπερατώθη ἡ χρησιμωτάτη αὕτη ἐκδοσις καὶ τιμᾶται δραχμῶν 5,50 — Ὁσαύτως καὶ αἱ **ΛΥΣΕΙΣ** τῶν ἐν τῇ Ἀρμονικῇ σχετικῶν ἀσκήσεων, αἵτινες τιμῶνται δραχμ. 2,50.

Ἐν ἐπιλόγῳ δὲ ὁ συγγραφεὺς ἀναγγέλλει τὴν πρόσεχθῆ ἐκδοσιν καὶ τῶν ἐξῆς ἔργων τοῦ συναφῶν πρὸς τὴν Ἀρμονικὴν, 1) τῆς **ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ**, 2) τῆς **ΟΡΓΑΝΙΚΗΣ**, ἀπαραιτήτων ἐφοδίων διὰ τὸν νέον μουσικόν, καὶ 3) τῆς **ΙΣΤΟΡΙΑΣ** τῆς **ΜΟΥΣΙΚΗΣ**, ἀναγκαίας διὰ τὴν τελείαν μόρφωσιν τοῦ μουσικοῦ.

ΜΑΡΜΕΛΑΔΑΙ

τῆς Ἑλληνικῆς ἑταιρείας

ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ
κατασκευαζόμενά ἐκ χυμοῦ νοπῆς σταφυλῆς.

Θρεπτικὴ οὐσία πρώτης δυνάμεως.

Τροφὴ κατάλληλος ἰδίως διὰ παιδιὰ καὶ γέροντας. Γλυκόν, εὐγεστόν, εὐχάριστον, δροσιτικόν καὶ εὐθηνώτατον. Συνιστάται ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ὡς τροφὴ καὶ ὡς φάρμακον.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΛΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Διευθυνταί: Ἀριστ. Ζάννος, Ἐπ. Χαρίλαος, Ἐπ. Ρῶς
Ἡ πρώτη καὶ σπουδαιότερα ἐπιτυχία τῆς Ἑλληνικῆς βιομηχανίας εἶνε ἀναμφιβόλως ὁ διὰ μετουσιωμένου οἴνονπνεύματος ἐκ σταφίδος
ΕΘΝΙΚΟΣ ΦΩΤΙΣΜΟΣ

ὁ ὁποῖος ὑπὸ ὑγιεινὴν ἐποψὴν ἀποτελεῖ τὸ καλύτερον σύστημα φωτισμοῦ ἐξ ὅλων τῶν γινόμενων διὰ τῶν ἄλλων συνήθων φωτιστικῶν ὑλῶν καὶ μάλιστα τοῦ πετρελαίου.

ΠΛΟΥΣΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΙΔΩΝ

Φωτισμοῦ. — Θερμάνσεως. — Κινησεως.
Κεντρικόν κατάστημα ὁδὸς Σταδίου 20.

Ο Ξ Ο Σ

ΕΛΛ.ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ
Τὸ ἀγνότερον, τὸ εὐγεστότερον καὶ ὑγιεινότερον ὄξος ἐν Ἑλλάδι καὶ καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολήν παράγει ἡ Ἑλληνικὴ ἑταιρεία Οἶνων καὶ Οἴνονπνευμάτων, ἐκ χυμοῦ νοπῆς σταφυλῆς. Πάντα τὰ ἄλλα εἶδη ὄξους, τὰ πωλούμενα ἐνταῦθα, εἶνε ρητινωμένα καὶ συνεπῶς δυσάρεστα εἰς τὴν γαστρίαν ἢ παράγονται ἀπὸ ὀξεικόν ὄξυ, ἐξαγόμενον ἐκ τοῦ ξύλου, ἢ ἀκόμη καὶ νοθεύονται χάριν κερδοσκοπίας διὰ διαφόρων ἐπιβλαβῶν οὐσιῶν.

Τὸ ἀγνόν τοῦτο ὄξος τῆς ἑταιρείας εἶνε τὸ καταλληλότερον διὰ τὴν οἰκιακὴν χρῆσιν καὶ πωλεῖται, καθὼς καὶ τὸ ροδόξειδον, εἰς τὸ κεντρικὸν πρατήριον τῆς ἑταιρείας, ὁδὸς Σταδίου καὶ Ὀφθαλματρείου, ἢ εἰς τὰ διάφορα πρακτορεῖα αὐτῆς.

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝ. ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΡΑΧΜ. 1,000,000 ΚΕΡΑ

Καθ' ἐκάστην κλήρωσιν ἐκδίδονται 100,000 γραμματία ἀξίας δραχμῶν 400,000· παρέχονται κέρδη εἰς 2,000 γραμματία ἀξίας δραχμ. 200,000. Διὰ τὴν κλήρωσιν τῆς 28 Φεβρουαρίου 1910 ἐξεδόθησαν ὑπ' αὐξοντα ἀριθμ. 1-25,000 ἀκέρατα γραμματία παρέχοντα συμμετοχὴν εἰς ἀκέραιον τὸ κέρδος τιμώμενα τεσσάρων δραχμῶν καὶ ὑπ' αὐξοντα 25,001, 100,000. Τέταρτα γραμματίου τιμώμενα μιᾶς δραχμῆς καὶ παρέχοντα συμμετοχὴν εἰς τὸ τέταρτον τοῦ κέρδους.

Κέρδη ἐκάστης κληρώσεως

1	Κέρδος	ἐξ	80,000	δραχμ.	80,000
1	»	ἐξ	20,000	»	20,000
2	Κέρδη	ἀπὸ	2,500	»	5,000
6	»	ἀπὸ	1,000	»	6,000
15	»	ἀπὸ	400	»	6,000
25	»	ἀπὸ	200	»	5,000
1905	»	ἀπὸ	40	»	78,000
2000					200,000

Ἡ πρώτη κλήρωσις γενήσεται τῇ 28 Φεβρουαρίου (13 Μαρτίου) 1910, ἡ δευτέρα τῇ 25ῃ Ἀπριλίου (8 Μαΐου) 1910, ἡ τρίτη τῇ 27ῃ Ἰουνίου (10 Ἰουλίου) 1910, ἡ τετάρτη τῇ 31ῃ Ἰσβρίου 1910 καὶ ἡ πέμπτη τῇ 31ῃ Δεβρίου 1910 (13 Ἰανουαρίου 1911).

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ Γραφεῖον Λαχείου τοῦ Ἐθνικοῦ στόλου καὶ τῶν ἀρχαιοτήτων, ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, εἰς Ἀθήνας.

Ὁ διευθύνων τμηματάρχης
Γ. Ν. Κορινθᾶς

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς Τραπεζικὰ γραμματία καὶ εἰς χρυσόν, ἤτοι φρ. καὶ λίρας στερελίας ἀποδοτέας εἰς ὠρισμένην προθεσίαν ἢ διαρκῶς. Αἱ εἰς χρυσόν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις εἰς χρυσόν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chéque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατ' ἐπιλογὴν τοῦ ὁμολογούχου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι καταθέσεων

1) 2	τοῖς ο)ο	κατ' ἔτος	διὰ καταβολὴν	6	μηνῶν
»	ο)ο	»	»	»	1 ἔτος
»	»	»	»	»	2 ἔτων
»	»	»	»	»	4 ἔτων
4	»	ο)ο	»	»	5 ἔτων

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαί ἢ ἀνώνυμοι.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝ. ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κατὰ τὴν 28 Φεβρουαρίου 1910
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

	28 Φεβρουαρίου 1910.	31 'Ιανουαρίου 1910.
Εἰς μεταλλικόν..... Δρ.	4,263,746,27	4,104,917,08
) > τραπεζικὰ γραμμάτια Ἴονικῆς Τραπεζῆς.... >	491,815.—	314,550.—
) > κερματικά γραμ. δίδραχμα καὶ μονόδραχμα.. >	114 573.—	408,824.—
) > Ἀντίτιμον μετ. Τραπ. εἰς τὸ ἐξωτ.... >	40 077,320 60	40,172,537.12
Ἐξωτ.λ)σμοί) Προϊὸν ἐκδοθέντος ἐθν. δανείου εἰς χρ. >		
) Ἑλλ. Σιδηροδρομ. 4 ο)ο τοῦ 1902..... >	538,869.83	895,004.83
Δάν. πρὸς τὴν ἑλλ. Κυβ. ἐπ' ἀνάγκ. κυκλ. τραπ. γραμ.. >	61,778,575,42	61,778,775 42
) > > > > διδράχμων καὶ μονοδράχμων >	10,500,000 —	10,500,000.—
) > > > > εἰς χρ. Δρ. 28,078,118.50 >		
Ὁμολογιαὶ ἐθνικῶν δανείων) > τρ. γρ. > 32,949,470.75 >	59 838,650.50	60 120,482,55
Ἐντοκα γραμ. Ἑλλην. Δημοσίου εἰς τραπεζικὰ γραμ... >	5,150,103,82	5,161,107,07
Προεξοφλήσεις. >	23,456,371.94	24,684,396.67
Κάθυστερήσεις προεξοφλήσεων >	3,319,655.64	2,977,738,65
Γάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λ)σμοὶ ἐπὶ ἐνεχόρῳ χρηματογράφων >	20,17,588.57	21,642,449,87
Δάνεια ἐπ' ἐνεχόρῳ ἐμπορευμάτων..... >	10,967,832.76	9,868,969,12
Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λ)σμοὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ..... >	69,384,628,69	69,208,063,37
Δάρεια εἰς δῆμους, λιμένας καὶ λοιπὰ νομικὰ πρόσωπα >	45 926,165,16	44,890,372,68
Χορηγήσεις εἰς γεωργοκτηματίας..... >	11,621,948,67	12,180,504,66
Καθυστερήσεις χορηγήσεων εἰς γεωργοκτηματίας..... >	5,150,927.41	4,974,855.77
Μετοχαὶ εἰς ἐγχωρίους ἐταιρίας..... >	7,371,138.20	7,413,138.76
Συμμετοχὴ εἰς Τράπεζαν Κρήτης..... >	1,250,000 —	1,250,000 77
Ὁμολογιαὶ λαχ. δαν. Ἐθν. Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος . >	796,600.—	811,75
Τοκομερίδια ἐν γένει >	1,071,303.87	43,848.77
Καταστήμ. Τραπ. καὶ κτήμ. ἐξ ἀναγκαστ. ἐκποιήσεων >	8,913,203,12	8,894,434.36
Ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς >	2,960,762,93	3,039,733,77
Ἐξόδα ἐγκαταστ. (ἰδίως διαπάνη κατάσκ. τραπ. γραμ.) >	1,487,456.34	1,491,910,72
Διάφοροι λογαριασμοί..... >	1,727,804 04	2,008,365,11
Δογαριασμοὶ τρίτων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ... >	2,603,806.23	3,559,859,58
Δογαριασμοὶ ἐξ ἀγορ.συν.Κυβερ.εἰς κέρδη ἐκ τραπ.γραμ >	1,146,880.—	1 146,880.34
Εξαγορὰ προν. Προνομ. Τραπ. Ἠπειρωθεσσαλλίας..... >	640,000.—	640,000 89
Προμήθεια τροπῆς λαχειοφ. δανείου εἰς τραπ. γραμμ. >	100,000.—	100,000.83
Διάφορα..... Δρ..... >	647,713.94	716,277,03
	401,217,233,32	403,391,948,25
ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ		
Μετοχικὸν κεφάλαιον..... Δρ	20,000,000.—	20,000,000.—
Αποθεματικά κεφάλαια..... >	13,500,000.—	13,500,000 —
Τραπεζικὰ γραμμάτια ἐν κυκλοφορίᾳ :		
I. διὰ λ)σμὸν τῆς Κυβερνήσεως Δρ. 61,778,575,42	111,598,905,15	108,728,960,86
II. > > > Τραπεζῆς > 59,820,329.73 >		
Κερματικά γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα.... >	9,000,000.—	9,000,000.—
Καταθέσεις ἀνευ τόκου εἰς μεταλλικόν..... >	8,762,341,61	8,647,500.4
Καταθέσεις ἀνευ τόκου..... >	16,345,953,46	6,790,734.333
Ἐπιταγὰὶ πληρωτέαι..... >	1,399,094.26	804,465.05
Μερίσματα πληρωτέα..... >	2,208,270.—	666,620.—
Διεθνῆς Οἶκ. Ἐπιτρ.)		
λ)σμὸς κατ. ἐκ δη-)εἰς χρυσ. Δρ. 763,638,30		
μοσίων ὑπεγγ. προσόδων)εἰς τρ. γρ.» 4,282,520,64	5,281,450,91	5,7666,723.92
Ἰπηρεσία Ἐθνικῶν δανείων εἰς χρυσόν. >	580,809.42	256,273,30
Ἰπηρεσία ἐθνικῶν δανείων εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια >	2,275,484.39	604,913.49
Καταθέσεις δημοσίου εἰς χρυσόν..... >	259,643.18	48,289,77
Καταθέσεις δημοσίου ἐπὶ τόκῳ εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια >	21,888,11	21,885.89
Ἐντοκ. κατ. δημ. εἰς χρ. διὰ τὴν κατασκ. τοῦ Σ.Π.Δ.Σ. >	977,157.08	921,238,08
) > > > εἰς τρ. γρ. > > > >	103,657,35	100,603,58
Καταθέσεις ἐντοκοί..... >	128,511,84029	128,042,930.—
Λαχειοφόρον δάνειον Τραπεζῆς 3) εἰς χρυσόν... >	41,180,040.—	41,180,040.—
) > > > 2 1)2ο) εἰς τρ. γραμ. >	20,371,100.—	20,371,103.—
Ἰπηρεσία λαχειοφ. δανείου Τραπεζῆς 3 0)εἰς χρυσόν >	2,546,574.—	2,232,204.25
) > > > 2 1)2 ο)εἰς τρ. γραμ. >	837,987.50	669,472,16
Καταθέσεις ταμειοτηρίου..... >	12,151,432,18	12,172,209,72
Διάφορα..... >	3,428,206,32	3,189,760.90

Δραχ. 401,217,283,32 403,391,948,

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 12 Μαρτίου 1910

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου
Π. Α. ΚΟΥΓΣΑΛΕΞΗΣ